

Tijdschrift@ipr.be

Tijdschrift voor
Internationaal Privaatrecht

Revue de Droit International Privé

Revue@dipr.be

8ste jaargang – nr. 3 – november 2009

8ième année – n° 3 – novembre 2009

Redactie – Rédaction:

Frans Bouckaert (emerit. KU Leuven),
Johan Erauw (U Gent), Marc Fallon (UC Louvain la Neuve),
Erna Guldix (VU Brussel), Johan Meeusen (U Antwerpen),
Marta Pertegás Sender (U Antwerpen),
Paul Torremans (U Nottingham),
Hans van Houtte (KU Leuven), Herman Verbist (U Gent),
Nadine Watté (UL Bruxelles), Patrick Wautelet (U Liège)

Uw bijdragen

Bijdragen om in het tijdschrift op te nemen zijn welkom, en kunnen via e-mail worden toegezonden op het adres: tijdschrift@ipr.be. Het tijdschrift werkt met "peer-review". Publicatie gebeurt alleen na controle door de redactieraad. Een weigering moet niet worden gemotiveerd.

Citeerwijze

Tijdschrift@ipr.be 2009, nr. 3, p. ...

Vos contributions

Nous sommes heureux de recevoir vos contributions. Celles-ci peuvent être envoyées par courrier électronique à l'adresse suivante: Revue@dipr.be
La revue fonctionne selon le système de "peer review". La publication est soumise à l'accord du comité de rédaction. Un éventuel refus ne doit pas être motivé.

Mode de citation

Revue@dipr.be 2009, n° 3, p. ...

Inhoud/Contenu

RECHTSPRAAK/JURISPRUDENCE

Hof van Justitie, zaak C-133/08, Intercontainer Interfrigo (ICF) SC, andere partijen: Balkenende Oosthuizen BV en MIC Operations BV, arrest van 6 oktober 2009

Hof van Justitie, zaak C-347/08, Vorarlberger Gebietskrankenkasse/WGV-Schwäbische Allgemeine Versicherung AG, arrest van 17 september 2009

Hof van Justitie, zaak C-189/08 Zuid-Chemie B.V. v. Filippo's Mineralenfabriek N.V./S.A., at present PMF Productions, arrest van 16 juli 2009

Hof van Justitie, zaak C 204/08 Peter Rehder v Air Baltic Corporation, arrest van 9 juli 2009

Hof van Justitie, zaak C-111/08, SCT Industri Aktiebolag i likvidation v. Alpenblume Aktiebolag, arrest van 2 juli 2009

Hof van Justitie, zaak C-180/06, Renate Ilsinger v. Martin Dreschers, arrest van 14 mei 2009

RECHTSLEER

E.N. Frohn -Binnenkort in het BW: Boek 10 ! - De codificatie van het Nederlandse IPR

ACTUALITEIT/ACTUALITÉ

Aankondigingen / Annonces

INHOUDSOPGAVE/TABLE DES MATIÈRES

RECHTSPRAAK/JURISPRUDENCE..... 5

Hof van Justitie, zaak C-133/08, Intercontainer Interfrigo (ICF) SC, andere partijen: Balkenende Oosthuizen BV en MIC Operations BV, arrest van 6 oktober 2009..... 5

Vervoersovereenkomst – art. 4.4 EVO geen betrekking op terbeschikkingstelling vervoersmiddel – dépeçage – autonoom onderdeel contract over vervoer – aanknopng van vervoerscontract onder art. 4.4 EVO – uitzondering indien een onderdeel van het contract autonoom bestaat - art. 4.5 EVO – nauwere band..... 5

Contrat de transport –art. 4.4 Convention de Rome ne touche pas à la mise à disposition d’un moyen de transport – dépeçage – partie autonome du contrat concernant le transport – rattachement d’un contract de transport à la base de art. 4.4 Convention de Rome – exception s’il y a une partie autonome - art. 4.5 Convention de Rome – liens plus étroits... 5

Hof van Justitie, zaak C-347/08, Vorarlberger Gebietskrankenkasse/WGV-Schwäbische Allgemeine Versicherung AG, arrest van 17 september 2009..... 17

Verzekeringsovereenkomst – bevoegdheid – art. 9, 1, b Brussel I-Verordening – zwakke partij - art. 11, 2 Brussel I-Verordening – subrogatie – gesubrogeerde is geen zwakke partij – art. 9, 1, b Brussel I-Verordening niet beschikbaar voor gesubrogeerde..... 17

Contrat d’assurance – jurisdiction – art. 9, 1, b du Règlement Bruxelles I – partie faible – art. 11, 2 du Règlement Bruxelles I – subrogation – subrogé pas de partie faible – art. 9, 1, b Règlement Bruxelles I pas disponible..... 17

Hof van Justitie, zaak C-189/08 Zuid-Chemie B.V. v. Philippo’s Mineralenfabriek N.V./S.A., at present PMF Productions, arrest van 16 juli 2009 26

Brussel I-Verordening – bevoegdheid –art. 5.3 – notie ‘plaats waar het schadebrengende feit zich voordeed’ – initiële schade bij normaal gebruik van het product 26

Règlement Bruxelles I – jurisdiction – art. 5.3 - Notion de ‘lieu où le fait dommageable s’est produit’ – dommage initial du fait de l’utilisation normale du produit 26

Hof van Justitie, zaak C 204/08 Peter Rehder v Air Baltic Corporation, arrest van 9 juli 2009..... 33

Brussel I-Verordening – bevoegdheid – art. 5, 1, b – Compensatievorderingen van passagiers tegen luchtvaartmaatschappijen bij vluchtannulering – Plaats van uitvoering van dienst – Rechterlijke bevoegdheid bij luchtvervoer van lidstaat naar andere lidstaat door luchtvaartmaatschappij gevestigd in derde lidstaat..... 33

Règlement Bruxelles I – jurisdiction –art. 5, 1, b - demandes d’indemnisation des passagers à l’encontre de compagnies aériennes en cas d’annulation de vols – Lieu d’exécution de la prestation – Compétence judiciaire en cas de transport aérien d’un État membre vers un autre État membre par une compagnie aérienne établie dans un État membre tiers..... 33

Hof van Justitie, zaak C-111/08, SCT Industri Aktiebolag i likvidation v. Alpenblume Aktiebolag, arrest van 2 juli 2009..... 42

Brussel I-Verordening – werkingsfeer – art. 1, 2, b - faillissementen 42

Règlement Bruxelles I - champ d’application – art. 1, 2, b - faillites 42

Hof van Justitie, zaak C-180/06, Renate Ilsinger v. Martin Dreschers, arrest van 14 mei 2009 48

Brussel I-Verordening - Bevoegdheid inzake door consumenten gesloten overeenkomsten – Recht van consument tot wie misleidende reclame is gericht om schijnbaar gewonnen prijs in rechte op te eisen – Kwalificatie – Vordering uit overeenkomst bedoeld in artikel 15, lid 1, sub c, van voormelde verordening – Voorwaarden 48

Règlement Bruxelles I— Compétence en matière de contrats conclus par les consommateurs — Droit pour le consommateur destinataire d’une publicité trompeuse de

revendiquer en justice le prix apparemment gagné — Qualification — Action de nature contractuelle visée à l’article 15, 1, c — Conditions	48
---	----

RECHTSLEER **59**

E.N. Frohn -Binnenkort in het BW: Boek 10 ! - De codificatie van het Nederlandse IPR.....	59
1. Inleiding.....	59
2. Voorgeschiedenis Boek 10	59
3. Wat wordt in Boek 10 geregeld?	60
4. Interregionaal privaatrecht: niet in Boek 10 geregeld	63
5. Wetgevingstraject	64
6. Digitale vindplaatsen	64
7 Afronding.....	65

ACTUALITEIT/ACTUALITÉ..... **66**

Aankondigingen / Annonces	66
Voorstel van wet tot vaststelling en invoering van Boek 10 (Internationaal privaatrecht) van het Burgerlijk Wetboek	66

RECHTSPRAAK/JURISPRUDENCE

Hof van Justitie, zaak C-133/08, Intercontainer Interfrigo (ICF) SC, andere partijen: Balkenende Oosthuizen BV en MIC Operations BV, arrest van 6 oktober 2009

Vervoersovereenkomst – art. 4.4 EVO geen betrekking op terbeschikkingstelling vervoersmiddel – dépeçage – autonoom onderdeel contract over vervoer – aanknoping van vervoerscontract onder art. 4.4 EVO – uitzondering indien een onderdeel van het contract autonoom bestaat – art. 4.5 EVO – nauwere band

Contrat de transport – art. 4.4 Convention de Rome ne touche pas à la mise à disposition d'un moyen de transport – dépeçage – partie autonome du contrat concernant le transport – rattachement d'un contract de transport à la base de art. 4.4 Convention de Rome – exception s'il y a une partie autonome – art. 4.5 Convention de Rome – liens plus étroits

Procestaal: Nederlands.

In zaak C-133/08,

betreffende een verzoek om een prejudiciële beslissing krachtens het Eerste Protocol van 19 december 1988 betreffende de uitlegging door het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen van het Verdrag inzake het recht dat van toepassing is op verbintenissen uit overeenkomst, ingediend door de Hoge Raad der Nederlanden bij arrest van 28 maart 2008, ingekomen bij het Hof op 2 april 2008, in de procedure

Intercontainer Interfrigo SC (ICF)

tegen

Balkenende Oosthuizen BV,

MIC Operations BV,

wijst

HET HOF VAN JUSTITIE (Grote kamer),

samengesteld als volgt: V. Skouris, president, P. Jann, C. W. A. Timmermans, A. Rosas, K. Lenaerts, A. Ó Caoimh en J.-C. Bonichot, kamerpresidenten, P. Kūris, E. Juhász, G. Arestis, L. Bay Larsen, P. Lindh en C. Toader (rapporteur), rechters,

Advocaat-generaal: Y. Bot,

Griffier: R. Grass,

gezien de stukken,

gelet op de opmerkingen van:

- de Nederlandse regering, vertegenwoordigd door C. Wissels en Y. de Vries als gemachtigden,
- de Tsjechische regering, vertegenwoordigd door M. Smolek als gemachtigde,
- de Commissie van de Europese Gemeenschappen, vertegenwoordigd door V. Joris en R. Troosters als gemachtigden,

gehoord de conclusie van de advocaat-generaal ter terechtzitting van 19 mei 2009,

het navolgende

Arrest

1 Het verzoek om een prejudiciële beslissing betreft het Verdrag inzake het recht dat van toepassing is op verbintenissen uit overeenkomst, ter ondertekening opengesteld te Rome op 19 juni 1980 (PB 1980, L 266, blz. 1; hierna: „verdrag”). Het verzoek betreft artikel 4 daarvan, betreffende het recht dat bij gebreke van een rechtskeuze door partijen toepasselijk is.

2 Dit verzoek is ingediend in het kader van een geding dat door Intercontainer Interfrigo SC (ICF) (hierna: „ICF”), een in België gevestigde vennootschap, is ingesteld tegen Balkenende Oosthuizen BV (hierna: „Balkenende”) en MIC Operations BV (hierna: „MIC”), twee in Nederland gevestigde vennootschappen, en ertoe strekt dat laatstgenoemden worden veroordeeld tot betaling van niet-voldane facturen die waren opgesteld op basis van een tussen partijen gesloten bevrachtingsovereenkomst.

Toepasselijke bepalingen

3 Artikel 4 van het verdrag, met het opschrift „Het recht, dat bij gebreke van een rechtskeuze door partijen toepasselijk is”, bepaalt:

„1. Voor zover geen keuze overeenkomstig artikel 3 van het op de overeenkomst toepasselijke recht is gedaan, wordt de overeenkomst beheerst door het recht van het land waarmee zij het nauwst is verbonden. Indien evenwel een deel van de overeenkomst kan worden afgescheiden en dit deel nauwer verbonden is met een ander land, kan hierop bij wijze van uitzondering het recht van dat andere land worden toegepast.

2. Behoudens het vijfde lid wordt vermoed dat de overeenkomst het nauwst is verbonden met het land waar de partij die de kenmerkende prestatie moet verrichten, op het tijdstip van het sluiten van de overeenkomst haar gewone verblijfplaats, of, wanneer het een vennootschap, vereniging of rechtspersoon betreft, haar hoofdbestuur heeft. Indien de overeenkomst evenwel in de uitoefening van het beroep of het bedrijf van deze partij werd gesloten, is dit het land waar zich haar hoofdvestiging bevindt of, indien de prestatie volgens de overeenkomst door een andere vestiging dan de hoofdvestiging moet worden verricht, het land waar zich deze andere vestiging bevindt.

3. Voor zover de overeenkomst een zakelijk recht op of een recht tot gebruik van een onroerend goed tot onderwerp heeft wordt, ongeacht het tweede lid, vermoed dat de overeenkomst het nauwst is verbonden met het land waar het onroerend goed is gelegen.

4. Het vermoeden van het tweede lid geldt niet voor de overeenkomst tot vervoer van goederen. Wanneer bij een dergelijke overeenkomst het land waar de vervoerder zijn hoofdvestiging heeft ten tijde van de sluiting, tevens het land is waar de plaats van de inlading of lossing, dan wel de hoofdvestiging van de verzender is gelegen, wordt vermoed dat de overeenkomst het nauwst is verbonden met dat land. Voor de toepassing van dit lid wordt als overeenkomst tot vervoer van goederen beschouwd de bevrachting voor een enkele reis en iedere andere overeenkomst die hoofdzakelijk het vervoer van goederen betreft.

5. Het tweede lid vindt geen toepassing indien niet kan worden vastgesteld welke de kenmerkende prestatie is. De vermoedens van het tweede, derde en vierde lid gelden niet wanneer uit het geheel der omstandigheden blijkt dat de overeenkomst nauwer is verbonden met een ander land.”

4 Artikel 10 van het verdrag, met het opschrift „De onderwerpen die het toepasselijke recht beheerst”, luidt:

„1. Het recht dat ingevolge de artikelen 3 tot en met 6 en 12 van dit Verdrag op de overeenkomst toepasselijk is, beheerst met name:

[...]

d) de verschillende wijzen waarop verbintenissen tenietgaan, alsmede de verjaring en het verval van rechten als gevolg van het verstrijken van een termijn;

[...]”

5 Artikel 2 van het Eerste Protocol van 19 december 1988 betreffende de uitlegging door het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen van het Verdrag inzake het recht dat van toepassing is op verbintenissen uit overeenkomst, voor ondertekening opengesteld te Rome op 19 juni 1980 (PB 1989, L 48, blz. 1; hierna: „eerste protocol”), bepaalt:

„Elke hierna genoemde rechterlijke instantie kan het Hof van Justitie verzoeken, bij wijze van prejudiciële beslissing, een uitspraak te doen over een vraag die in een bij deze instantie aanhangige zaak aan de orde is gekomen en die betrekking heeft op de uitlegging van de in artikel 1 genoemde teksten, indien deze rechterlijke instantie een beslissing op dit punt noodzakelijk acht voor het wijzen van haar vonnis:

a) [...]

– in Nederland:

de Hoge Raad,

[...]”

Hoofding en prejudiciële vragen

6 In augustus 1998 heeft ICF met Balkenende en MIC een bevrachtingsovereenkomst gesloten in het kader van een project voor een treinverbinding voor goederenvervoer tussen Amsterdam (Nederland) en Frankfurt am Main (Duitsland). Deze overeenkomst hield onder meer in dat ICF wagons ter beschikking stelde aan MIC en het vervoer ervan over het spoor verzorgde. MIC, die de verkregen laadcapaciteit aan derden verhuurde, droeg zorg voor het gehele operationele deel van het vervoer van de betrokken goederen.

7 Partijen hebben geen schriftelijke overeenkomst gesloten. Wel hebben zij gedurende beperkte tijd uitvoering gegeven aan hun afspraken. Door ICF is aan MIC niettemin een schriftelijke conceptovereenkomst gezonden, die de clause bevatte dat Belgisch recht als toepasselijk recht werd gekozen. Geen van partijen bij de overeenkomst heeft dit concept ondertekend.

8 Op 27 november en 22 december 1998, heeft ICF aan MIC facturen gezonden voor de bedragen van 107 512,50 EUR en 67 100 EUR. MIC heeft het eerste van deze bedragen niet voldaan, het tweede wel.

9 ICF heeft Balkenende en MIC eerst op 7 september 2001 gesommeerd om de factuur van 27 november 1998 te voldoen.

10 Bij beroep ingesteld op 24 december 2002, heeft ICF Balkenende en MIC voor de Rechtbank te Haarlem (Nederland) gedaagd en gevorderd dat zij zouden worden veroordeeld tot betaling van het bedrag van voormelde factuur alsmede de daarop betrekking hebbende belasting over de toegevoegde waarde, zijnde een totaalbedrag van 119 255 EUR.

11 Blijkens het verwijzingsarrest hebben Balkenende en MIC zich beroepen op verjaring van de vordering die in het hoofdgeding aan de orde is, met het betoog dat deze vordering ingevolge het recht dat van toepassing is op de overeenkomst die hen aan ICF bond, in casu Nederlands recht, is verjaard.

12 ICF heeft het beroep op verjaring bestreden met het betoog dat naar Belgisch recht, het op de overeenkomst toepasselijke recht, de vordering nog niet is verjaard. In dit verband stelt ICF dat de overeenkomst die in het hoofdgeding aan de orde is geen vervoersovereenkomst is, zodat het toepasselijke recht niet op basis van artikel 4, lid 4, van het verdrag moet worden bepaald, maar op basis van dit artikel 4, lid 2, volgens hetwelk het op deze overeenkomst toepasselijke recht het recht is van het land waarin de hoofdzetel van ICF zich bevindt.

13 De Rechtbank te Haarlem heeft de door Balkenende en MIC opgeworpen exceptie van verjaring aanvaard. Onder toepassing van het Nederlandse recht heeft deze rechterlijke instantie dus geoordeeld dat het recht op betaling van de factuur van deze laatste waarop ICF zich beroept is verjaard, en heeft zij de vordering niet-ontvankelijk verklaard. Het Gerechtshof te Amsterdam (Nederland) heeft deze uitspraak bevestigd.

14 De feitelijk instanties hebben de betrokken overeenkomst aangemerkt als een overeenkomst tot vervoer van goederen, met de overweging dat hoewel ICF niet zelf als vervoerder optrad, het hoofddoel van de overeenkomst bestond in het vervoer van goederen.

15 Deze rechterlijke instanties hebben toepassing van het aanknopingscriterium van artikel 4, lid 4, van het verdrag echter uitgesloten en geoordeeld dat de overeenkomst in het hoofdgeding nauwer verbonden was met Nederland dan met België. Daartoe hebben zij verschillende omstandigheden van het onderhavige geval in aanmerking genomen, zoals de zetel van de medecontractanten, die zich in Nederland bevindt, en het traject dat de wagons aflegden tussen Amsterdam en Frankfurt am Main, waar de goederen respectievelijk werden geladen en gelost.

16 Blijkens het verwijzingsarrest hebben deze rechterlijke instanties in dit verband vastgesteld dat voor zover deze overeenkomst hoofdzakelijk het vervoer van goederen betreft, artikel 4, lid 4, van het verdrag niet van toepassing is, omdat er in casu geen relevante aanknopingsfactoren bestaan als bedoeld in deze bepaling. Deze overeenkomst wordt dus volgens het in artikel 4, lid 1, van het verdrag genoemde beginsel beheerst door het recht van het land waarmee zij het nauwst verbonden is, in casu Nederland.

17 Indien, zoals ICF betoogt, de in het hoofdgeding aan de orde zijnde overeenkomst niet wordt aangemerkt als vervoersovereenkomst, is volgens diezelfde rechterlijke instanties artikel 4, lid 2, van het verdrag evenmin van toepassing, aangezien uit de omstandigheden van het onderhavige geval blijkt dat deze overeenkomst nauwer verbonden is met Nederland, zodat de uitzonderingsbepaling van artikel 4, lid 5, tweede volzin, van het verdrag moet worden toegepast.

18 In haar cassatieberoep voert ICF niet alleen aan dat de kwalificatie van deze overeenkomst als vervoersovereenkomst op een onjuiste rechtsopvatting berust, maar tevens dat de rechter van de algemene regel van artikel 4, lid 2, van het verdrag kan afwijken en artikel 4, lid 5, daarvan kan toepassen. Volgens verzoekster in het hoofdgeding kan van deze mogelijkheid gebruik worden gemaakt uitsluitend wanneer uit het geheel der omstandigheden blijkt dat de plaats waar de partij is gevestigd die de kenmerkende prestatie moet verrichten, geen reële aanknopingswaarde heeft. Hiervan is in casu niet gebleken.

19 Gelet op deze uiteenlopende opvattingen over de uitlegging van artikel 4 van het verdrag, heeft de Hoge Raad der Nederlanden de behandeling van de zaak geschorst en het Hof de volgende prejudiciële vragen gesteld:

„1) Moet artikel, 4 lid 4, [van het verdrag] aldus worden uitgelegd dat deze bepaling alleen betrekking heeft op reisbevrachting en dat andere soorten van bevrachting buiten het bereik van deze bepaling vallen?

2) Als [de eerste] vraag [...] bevestigend wordt beantwoord, moet artikel 4, lid 4, [van het verdrag] dan aldus worden uitgelegd dat voor zover andere soorten van bevrachting tevens vervoer van goederen tot onderwerp hebben, de desbetreffende overeenkomst wat dit vervoer betreft onder het bereik van deze bepaling valt en het toepasselijke recht voor het overige wordt bepaald door artikel 4, lid 2, [van het verdrag]?

3) Als [de tweede] vraag [...] bevestigend wordt beantwoord, aan de hand van welk van beide aangewezen rechtsstelsels dient dan een beroep op verjaring van de op de overeenkomst gegronde rechtsvorderingen te worden beoordeeld?

4) Als het zwaartepunt van de overeenkomst ligt bij het vervoer van goederen, dient dan de in [de tweede] vraag [...] bedoelde splitsing achterwege te blijven en moet dan het toepasselijke recht op alle onderdelen van de overeenkomst worden bepaald aan de hand van artikel 4, lid 4, [van het verdrag]?

5) Moet de uitzondering in [artikel 4, lid 5,] tweede zin, [van het verdrag] aldus worden uitgelegd dat de vermoedens van [artikel 4, leden 2 tot en met 4, van het verdrag] eerst dan niet gelden indien uit het geheel der omstandigheden blijkt dat de daarin bedoelde aanknopingscriteria geen reële aanknopingswaarde hebben, of ook reeds indien daaruit blijkt dat sprake is van een aanknopingsoverwicht met een ander land?”

Beantwoording van de prejudiciële vragen

Opmerkingen vooraf

Bevoegdheid van het Hof

20 Het Hof is krachtens het eerste protocol, dat op 1 augustus 2004 in werking is getreden, bevoegd om zich uit te spreken over verzoeken om een prejudiciële beslissing over het verdrag.

21 Voorts heeft de Hoge Raad der Nederlanden krachtens artikel 2, sub a, van dat eerste protocol de bevoegdheid het Hof te verzoeken om bij wijze van prejudiciële beslissing uitspraak te doen over een vraag die in een bij hem aanhangige zaak aan de orde is gekomen en die betrekking heeft op de uitlegging van de bepalingen van het verdrag.

Bij het verdrag ingevoerde stelsel

22 Zoals de advocaat-generaal in de punten 33 tot en met 35 van zijn conclusie heeft opgemerkt, blijkt uit de preambule van het verdrag dat dit is gesloten ter voortzetting, op het gebied van het internationale privaatrecht, van de eenmaking van het recht waarmee was begonnen met de vaststelling van het verdrag van Brussel van 27 september 1968 betreffende de rechterlijke bevoegdheid en de tenuitvoerlegging van beslissingen in burgerlijke en handelszaken (PB 1972, L 299, blz. 32).

23 Uit deze preambule vloeit tevens voort dat het verdrag tot doel heeft, eenvormige regels op te stellen voor het recht dat van toepassing is op verbintenissen uit overeenkomst, ongeacht de plaats waar de beslissing moet worden gegeven. Zoals immers blijkt uit het rapport betreffende het Verdrag inzake het recht dat van toepassing is op verbintenissen uit overeenkomst, door Mario Giuliano, hoogleraar aan de Universiteit van Milaan, en Paul Lagarde, hoogleraar aan de Universiteit van Parijs I (PB 1980, C 282, blz. 1; hierna: „rapport Giuliano en Lagarde”), lag aan dit verdrag het verlangen ten grondslag, de nadelen uit de weg te ruimen die voortvloeien uit de verscheidenheid aan verwijzingsregels op het gebied van overeenkomsten. Het verdrag dient ertoe de rechtszekerheid te vergroten door het vertrouwen in de bestendigheid van rechtsbetrekkingen en de bescherming van verkregen rechten op het gehele terrein van het privaatrecht te versterken.

24 Wat de in het verdrag gegeven criteria ter bepaling van het toepasselijke recht betreft, moet worden vastgesteld dat de eenvormige regels in titel II van het verdrag het beginsel vastleggen dat voorrang wordt gegeven aan de wil van partijen, aan wie in artikel 3 van het verdrag de vrije keuze van het toepasselijke recht is toegekend.

25 Bij gebreke van een keuze door partijen van het recht dat op de overeenkomst van toepassing is, geeft artikel 4 van het verdrag de aanknopingscriteria op basis waarvan de rechter moet bepalen welk recht dit is. Deze criteria zijn van toepassing op iedere categorie overeenkomsten.

26 Artikel 4 van het verdrag is gebaseerd op het in lid 1 daarvan opgenomen algemene beginsel, dat voor de aanknopng van een overeenkomst bij een nationaal recht, moet worden vastgesteld met welk land zij „het nauwst is verbonden”.

27 Zoals blijkt uit het rapport Giuliano en Lagarde wordt de soepelheid van dit algemene beginsel aan banden gelegd door de „vermoedens” van artikel 4, leden 2 tot en met 4, van het verdrag. In het bijzonder bevat artikel 4, lid 2, een algemeen vermoeden, dat erin bestaat dat als aanknopingscriterium wordt genomen de verblijfplaats van de partij bij de overeenkomst die de kenmerkende prestatie verricht, terwijl artikel 4, leden 3 en 4, bijzondere aanknopingsfactoren vaststelt voor respectievelijk overeenkomsten die een zakelijk recht op een onroerend goed tot voorwerp hebben en vervoersovereenkomsten. Artikel 4, lid 5, van het verdrag bevat een uitzonderingsbepaling op basis waarvan deze vermoedens kunnen worden geacht niet te gelden.

Eerste vraag en eerste gedeelte van de tweede vraag: toepassing van artikel 4, lid 4, van het verdrag op bevrachtsovereenkomsten

Bij het Hof ingediende opmerkingen

28 Volgens de Nederlandse regering heeft artikel 4, lid 4, van het verdrag niet alleen betrekking op reisbevrachting, maar ook op iedere andere overeenkomst die hoofdzakelijk het vervoer van goederen betreft. Blijkens het rapport Giuliano en Lagarde heeft deze bepaling immers tot doel duidelijk te maken dat bevrachtingsovereenkomsten als overeenkomst tot het vervoer van goederen worden beschouwd voor zover zij dat vervoer tot onderwerp hebben. In deze categorie valt aldus tijdbevrachting, waarbij een volledig uitgerust en bemand voertuig op tijdsbasis voor vervoer ter beschikking wordt gesteld van de bevrachter.

29 De Tsjechische regering stelt daarentegen voor een teleologische uitlegging te volgen, op basis waarvan artikel 4, lid 4, laatste volzin, van het verdrag tot doel heeft de werkingssfeer van dit artikel 4, lid 4, uit te breiden tot bepaalde categorieën overeenkomsten die verband houden met het vervoer van goederen, maar niet als vervoersovereenkomsten kunnen worden aangemerkt. Om binnen de werkingssfeer van artikel 4, lid 4, laatste volzin te vallen, moet een bevrachtingsovereenkomst immers hoofdzakelijk het vervoer van goederen tot doel hebben. Daaruit volgt dat de uitdrukking „hoofdzakelijk ... betreft” niet aldus moet worden opgevat dat zij slaat op het rechtstreekse voorwerp van de overeenkomst waarvoor de betrokken contractuele verhouding is aangegaan, maar moet worden begrepen als het doel dat slechts via deze verhouding kan worden verwezenlijkt.

30 De Commissie van de Europese Gemeenschappen stelt dat artikel 4, lid 4, laatste volzin, van het verdrag een „beperkende draagwijdte” heeft. Het in die volzin genoemde aanknopingscriterium betreft slechts bepaalde categorieën bevrachtingsovereenkomsten, te weten die waarbij eenmalig door een vervoerder een vervoermiddel ter beschikking wordt gesteld, en die welke zijn gesloten tussen een vervoerder en een verzender en uitsluitend betrekking hebben op het vervoer van goederen. Hoewel niet kan worden ontkend dat de overeenkomst die in het hoofdgeding aan de orde is, die het ter beschikking stellen van de vervoermiddelen met inbegrip van het verzorgen van het vervoer ervan over het spoor betreft, noodzakelijkerwijs ook het vervoer van de goederen meebrengt, volstaan dergelijke gegevens evenwel niet om deze overeenkomst voor de toepassing van artikel 4, lid 4, van het verdrag te kwalificeren als overeenkomst tot vervoer van goederen. De contractuele verhoudingen met de verschillende verzenders en de verplichtingen inzake het effectieve vervoer van de goederen zelf, met inbegrip van het laden en lossen, lijken tot stand te komen tussen MIC en „derden”, aan wie MIC de laadcapaciteit in de bevrachte wagons verhuurde.

Beantwoording door het Hof

31 Met zijn eerste vraag en het eerste gedeelte van zijn tweede vraag wenst de verwijzende rechter in wezen van het Hof te vernemen of artikel 4, lid 4, van het verdrag van toepassing is op andere bevrachtingsovereenkomsten dan bevrachting voor een enkele reis en vraagt hij het Hof vast te stellen op basis van welke elementen een bevrachtingsovereenkomst voor de toepassing van deze bepaling op de in het hoofdgeding aan de orde zijnde overeenkomst als overeenkomst tot vervoer van goederen kan worden gekwalificeerd.

32 In dit verband dient vooraf in herinnering te worden gebracht dat krachtens artikel 4, lid 4, tweede volzin, van het verdrag de overeenkomst tot vervoer van goederen wordt beheerst door het recht van het land waar de vervoerder zijn hoofdvestiging heeft ten tijde van de sluiting van de overeenkomst, indien dat tevens het land is waar de plaats van de inlading of lossing dan wel de hoofdvestiging van de verzender is gelegen. Artikel 4, lid 4, laatste volzin, van het verdrag bepaalt dat voor de toepassing van dit lid „als overeenkomst tot vervoer van goederen [wordt] beschouwd de bevrachting voor een enkele reis en iedere andere overeenkomst die hoofdzakelijk het vervoer van goederen betreft”.

33 Uit de letterlijke bewoordingen van deze laatste bepaling blijkt dat het verdrag niet alleen de bevrachting voor een enkele reis, maar ook andere overeenkomsten, voor zover zij hoofdzakelijk het vervoer van goederen betreffen, gelijkstelt met overeenkomsten tot vervoer van goederen.

34 Een van de doelstellingen van die bepaling is dus om de werkingssfeer van de regel van internationaal privaatrecht die is opgenomen in artikel 4, lid 4, tweede volzin, van het verdrag, uit te breiden tot overeenkomsten die, hoewel zij naar nationaal recht als bevrachtingsovereenkomst zijn gekwalificeerd, hoofdzakelijk het vervoer van goederen betreffen. Om vast te stellen of dit laatste het geval is, moet worden gekeken naar het doel van de contractuele verhouding, en bijgevolg naar alle verplichtingen van de partij die de kenmerkende prestatie verricht.

35 Bij een bevrachtingsovereenkomst verplicht de vervoerder, die een dergelijke prestatie verricht, zich er gewoonlijk toe om de bevrachter een vervoermiddel ter beschikking te stellen. Het is echter niet uitgesloten dat de verplichtingen van de vervoerder niet alleen betrekking hebben op het enkel ter beschikking stellen van het vervoermiddel, maar tevens op het eigenlijke vervoer van de goederen. In dat geval valt de betrokken overeenkomst binnen de werkingssfeer van artikel 4, lid 4, van het verdrag wanneer zij hoofdzakelijk het vervoer van de goederen betreft.

36 Het vermoeden van artikel 4, lid 4, tweede volzin, van het verdrag geldt echter alleen wanneer de vervoerder – gesteld dat hij als de vervoerder wordt aangemerkt – ten tijde van de sluiting van de overeenkomst zijn hoofdvestiging heeft in het land waar de plaats van inlading of lossing dan wel de hoofdvestiging van de verzender is gelegen.

37 Op basis van deze overwegingen dient op de eerste vraag en op het eerste deel van de tweede vraag te worden geantwoord dat artikel 4, lid 4, laatste volzin, van het verdrag in die zin moet worden uitgelegd dat het aanknopingscriterium van dit artikel 4, lid 4, tweede volzin, slechts van toepassing is op een bevrachtingsovereenkomst niet zijnde een overeenkomst tot bevrachting voor een enkele reis, wanneer de overeenkomst hoofdzakelijk niet de enkele terbeschikkingstelling van een vervoermiddel, maar het eigenlijke vervoer van de goederen betreft.

Tweede deel van de tweede vraag en de derde en de vierde vraag: mogelijkheid voor de rechter om de overeenkomst voor de bepaling van het toepasselijke recht op te splitsen in verschillende delen

Bij het Hof ingediende opmerkingen

38 De Nederlandse regering meent dat splitsing („dépêchage”) van de overeenkomst krachtens artikel 4, lid 1, tweede volzin, van het verdrag alleen „bij wijze van uitzondering” mogelijk is, wanneer een deel van de overeenkomst kan worden afgescheiden van de rest daarvan en dit deel nauwer verbonden is met een ander land dan dat waarbij de andere delen van de overeenkomst aansluiten en wanneer deze afscheiding de samenhang van de toepasselijke voorschriften niet dreigt te verstoren. Indien de overeenkomst die in het hoofdgeding aan de orde is, niet hoofdzakelijk het vervoer van goederen betreft, valt zij volledig buiten de werkingssfeer van artikel 4, lid 4, van het verdrag. Indien deze overeenkomst daarentegen hoofdzakelijk het vervoer van goederen betreft, valt zij volledig binnen de werkingssfeer van dit artikel 4, lid 4. Derhalve is uitgesloten dat genoemd artikel 4, lid 4, uitsluitend wordt toegepast op de onderdelen van de overeenkomst die het vervoer van goederen betreffen en dat dezelfde overeenkomst voor het overige zou kunnen worden beheerst door het volgens artikel 4, lid 2, van het verdrag bepaalde recht.

39 De Tsjechische regering merkt op dat artikel 4, lid 1, tweede volzin, van het verdrag bij wijze van uitzondering moet worden toegepast, aangezien de toepassing van een ander recht op bepaalde delen van een overeenkomst, ook al kunnen deze worden afgescheiden van de rest daarvan, afbreuk doet aan de beginselen van rechtszekerheid en van bescherming van het „gewettigd vertrouwen”. Zoals blijkt

uit het rapport Giuliano en Lagarde, moet de eventuele afscheiding van verschillende delen van een overeenkomst beantwoorden aan vereisten van een logisch samenhangend systeem.

40 De Commissie beklemtoont dat splitsing van de overeenkomst als bedoeld in artikel 4, lid 1, van het verdrag geen verplichting vormt, maar een mogelijkheid waarover de aangezochte rechter beschikt en waarvan slechts gebruik kan worden gemaakt indien een overeenkomst uit verschillende onderdelen bestaat die autonoom zijn en kunnen worden afgescheiden. In het hoofdgeding, dat een complexe overeenkomst betreft waarin de verhouding tussen bevrachting en vervoer van de goederen zelf aan de orde is, lijkt het zoeken naar „dépeçage” artificieel. Wanneer het een overeenkomst zou betreffen die onder artikel 4, lid 4, van het verdrag valt, leidt dit er immers toe dat er als zodanig helemaal geen aanleiding is tot „dépeçage”, omdat eventuele accessoire aspecten die samenhangen met het vervoer, niet onder een ander recht hoeven te vallen dan het recht dat van toepassing is op het hoofdonderwerp van de overeenkomst. In het bijzonder het recht op een tegenprestatie en de verjaring sluiten zo nauw aan bij de basisovereenkomst dat zij niet kunnen worden afgescheiden zonder het rechtszekerheidsbeginsel te schenden.

Beantwoording door het Hof

41 Met het tweede deel van zijn tweede vraag en met de derde en de vierde vraag wenst de verwijzende rechter in wezen te vernemen onder welke omstandigheden krachtens artikel 4, lid 1, tweede volzin, van het verdrag verschillende nationale rechtstelsels kunnen worden toegepast op één contractuele verhouding, met name met betrekking tot de verjaring van de rechten die voortvloeien uit een overeenkomst zoals die welke in het hoofdgeding aan de orde is. De Hoge Raad der Nederlanden wenst met name te vernemen of, indien het aanknopingscriterium van artikel 4, lid 4, van het verdrag op een bevrachtingsovereenkomst wordt toegepast, dit criterium uitsluitend betrekking heeft op het deel van de overeenkomst dat het vervoer van goederen betreft.

42 In dit verband dient in herinnering te worden gebracht dat krachtens artikel 4, lid 1, tweede volzin, van het verdrag een deel van de overeenkomst bij wijze van uitzondering kan worden onderworpen aan een ander recht dan het recht dat van toepassing is op de rest van de overeenkomst, wanneer dit deel nauwer verbonden is met een ander land dan dat waarbij de andere delen van de overeenkomst aansluiten.

43 Blijkens de letterlijke bewoordingen van deze bepaling vormt het voorschrift dat voorziet in opsplitsing van de overeenkomst, een uitzondering. Het rapport Giuliano en Lagarde vermeldt in dit verband dat de woorden „bij wijze van uitzondering” in de laatste volzin van artikel 4, lid 1, „zo [moeten] worden geïnterpreteerd dat de rechter zo min mogelijk zijn toevlucht tot ‘dépeçage’ dient te nemen”.

44 Om vast te stellen onder welke voorwaarden de rechter de overeenkomst kan opsplitsen, dient in aanmerking te worden genomen dat het doel van het verdrag, zoals in de inleidende opmerkingen in de punten 22 en 23 van het onderhavige arrest in herinnering is gebracht, erin bestaat de rechtszekerheid te vergroten door het vertrouwen in de bestendigheid van de verhoudingen tussen de contractspartijen te versterken. Een dergelijk doel kan niet worden bereikt indien het systeem ter bepaling van het toepasselijke recht niet duidelijk is, en niet met een bepaalde mate van zekerheid kan worden voorzien welk recht toepasselijk is.

45 Zoals de advocaat-generaal in de punten 83 en 84 van zijn conclusie heeft opgemerkt, druist de mogelijkheid om een overeenkomst in verschillende delen op te splitsen en haar aan verschillende rechtstelsels te onderwerpen, in tegen de doelstellingen van het verdrag en moet zij uitsluitend worden toegestaan wanneer de overeenkomst een aantal delen die los van elkaar kunnen worden gezien, samenbrengt.

46 Om te bepalen of een deel van de overeenkomst aan een ander recht kan worden onderworpen, moet dus worden vastgesteld of het voorwerp ervan autonoom is ten opzichte van het voorwerp van de rest van de overeenkomst.

47 Indien dat het geval is, moet elk deel van de overeenkomst aan één recht worden onderworpen. Wat met name de voorschriften inzake de verjaring van een recht betreft, deze moeten tot dezelfde rechtsorde behoren als die welke wordt toegepast op de daarmee overeenkomende verplichting. In dit verband zij eraan herinnerd dat overeenkomstig artikel 10, lid 1, sub d, van het verdrag het recht dat op de overeenkomst toepasselijk is, onder meer de verjaring van de verplichtingen beheerst.

48 Gelet op deze overwegingen dient op het tweede deel van de tweede vraag en op de derde en de vierde vraag te worden geantwoord dat artikel 4, lid 1, tweede volzin, van het verdrag in die zin moet worden uitgelegd dat een deel van de overeenkomst alleen door een ander recht kan worden beheerst dan het recht dat wordt toegepast op de rest van de overeenkomst, indien het voorwerp ervan autonoom is.

49 Wanneer het aanknopingscriterium dat op een bevrachtingsovereenkomst wordt toegepast, het criterium van artikel 4, lid 4, van het verdrag is, moet dit criterium op de gehele overeenkomst worden toegepast, tenzij het deel van de overeenkomst betreffende het vervoer autonoom is ten opzichte van de rest van de overeenkomst.

Vijfde vraag: toepassing van artikel 4, lid 5, tweede volzin, van het verdrag

Bij het Hof ingediende opmerkingen

50 Volgens de Nederlandse regering vormt artikel 4, lid 5, tweede volzin, van het verdrag een uitzondering op de criteria van artikel 4, leden 2 tot en met 4, daarvan. Bijgevolg is een „licht” aanknopingsoverwicht met een ander land dan het door dat artikel 4, leden 2 tot en met 4, aangewezen land onvoldoende om een afwijking van deze criteria te rechtvaardigen, omdat deze criteria anders niet meer als hoofdregel zouden kunnen worden beschouwd. Daaruit volgt dat de uitzondering van artikel 4, lid 5, van het verdrag alleen kan worden toegepast als uit het geheel der omstandigheden blijkt dat de criteria van artikel 4, leden 2 tot en met 4, geen reële aanknopingswaarde hebben en er sprake is van een aanknopingsoverwicht met een ander land.

51 Volgens de Tsjechische regering is artikel 4, lid 5, van het verdrag geen *lex specialis* ten opzichte van artikel 4, leden 2 tot en met 4, maar vormt het een afzonderlijke bepaling, die betrekking heeft op de situatie waarin uit alle omstandigheden van het geval en uit de contractuele verhouding in haar geheel duidelijk blijkt dat de overeenkomst veel nauwer is verbonden met een ander land dan met het land dat wordt aangewezen op basis van de andere aanknopingscriteria.

52 De Commissie beklemtoont daarentegen dat artikel 4, lid 5, van het verdrag strikt moet worden uitgelegd in die zin dat alleen wanneer de criteria van de leden 2 tot en met 4 geen reële aanknopingswaarde hebben, andere aanknopingsfactoren in aanmerking kunnen worden genomen. Het bestaan van vermoedens vereist immers dat hieraan een bijzonder gewicht wordt toegekend. De andere aanknopingsfactoren kunnen bijgevolg slechts in aanmerking worden genomen wanneer de vermoedens bij uitzondering niet op afdoende wijze functioneren.

Beantwoording door het Hof

53 Met zijn vijfde vraag wenst de verwijzende rechter in wezen te vernemen of de uitzondering in artikel 4, lid 5, tweede volzin, van het verdrag in die zin moet worden uitgelegd dat de vermoedens die voortvloeien uit dat artikel 4, leden 2 tot en met 4, eerst dan niet gelden indien uit het geheel der

omstandigheden blijkt dat de daarin bedoelde criteria geen reële aanknopingswaarde hebben, dan wel of de rechter deze ook reeds buiten toepassing moet laten indien uit deze omstandigheden blijkt dat er sprake is van een aanknopingsoverwicht met een ander land.

54 Zoals is beklemtoond in de inleidende opmerkingen in de punten 24 tot en met 26 van het onderhavige arrest, legt artikel 4 van het verdrag, dat de aanknopingscriteria vaststelt die op verbintenissen uit overeenkomst van toepassing zijn wanneer partijen het op de overeenkomst toepasselijke recht niet hebben aangewezen, in lid 1 het algemene beginsel vast dat de overeenkomst wordt beheerst door het recht van het land waarmee zij het nauwst is verbonden.

55 Teneinde een hoog niveau van rechtszekerheid in contractuele verhoudingen te verzekeren, geeft artikel 4 van het verdrag, in de leden 2 tot en met 4, een reeks criteria op basis waarvan kan worden vermoed met welk land de overeenkomst het nauwst verbonden is. Deze criteria fungeren immers als vermoedens in die zin dat de aangezochte rechter er rekening mee moet houden om te bepalen welk recht op de overeenkomst van toepassing is.

56 Krachtens artikel 4, lid 5, eerste volzin, van het verdrag mag worden afgeweken van het aanknopingscriterium van de verblijfplaats van de partij die de kenmerkende prestatie verricht, indien niet kan worden vastgesteld welke plaats dat is. Volgens dit artikel 4, lid 5, tweede volzin, geldt geen van de „vermoedens” „wanneer uit het geheel der omstandigheden blijkt dat de overeenkomst nauwer is verbonden met een ander land”.

57 In dit verband moeten de functie en het doel van artikel 4, lid 5, tweede volzin, van het verdrag worden bepaald.

58 Blijkens het rapport Giuliano en Lagarde leek het de opstellers van het verdrag noodzakelijk „de mogelijkheid te openen om een ander recht toe te passen dan dat waarnaar de vermoedens van het tweede, derde en vierde lid verwijzen, telkens wanneer uit het geheel der omstandigheden blijkt dat de overeenkomst nauwer is verbonden met een ander land”. Tevens blijkt uit dit rapport dat de rechter bij de toepassing van artikel 4, lid 5, van het verdrag „een zekere beoordelingsvrijheid heeft met betrekking tot de vraag of er in een bepaald geval een geheel van omstandigheden aanwezig is, die de niet-toepassing van de vermoedens van het tweede, derde en vierde lid rechtvaardigen” en dat een dergelijke bepaling „de onvermijdelijke pendant [vormt] van een algemene verwijzingsregel die geschreven is voor vrijwel alle soorten overeenkomsten”.

59 Uit het rapport Giuliano en Lagarde vloeit aldus voort dat artikel 4, lid 5, van het verdrag tot doel heeft tegenwicht te bieden aan het stelsel van vermoedens van dit artikel, door de vereisten van rechtszekerheid, waaraan artikel 4, leden 2 tot en met 4, beantwoordt, en de noodzaak van een zekere soepelheid bij de bepaling van het recht dat daadwerkelijk de nauwste band met de betrokken overeenkomst heeft, met elkaar te verzoenen.

60 Aangezien het hoofddoel van artikel 4 van het verdrag er immers in bestaat ervoor te zorgen dat op de overeenkomst het recht wordt toegepast van het land waarmee zij het nauwst is verbonden, moet artikel 4, lid 5, in die zin worden uitgelegd dat het de rechter toestaat in alle situaties het criterium toe te passen waarmee het bestaan van dergelijke banden kan worden aangetoond, onder afwijking van de „vermoedens” indien deze niet het land aanwijzen waarmee de overeenkomst het nauwst is verbonden.

61 Derhalve moet worden vastgesteld of deze vermoedens enkel niet gelden wanneer zij geen reële aanknopingswaarde hebben dan wel ook reeds wanneer de rechter vaststelt dat de overeenkomst nauwer is verbonden met een ander land.

62 Blijkens de letterlijke bewoordingen en het doel van artikel 4 van het verdrag moet de rechter steeds op basis van die vermoedens, die beantwoorden aan het algemene vereiste van

voorzienbaarheid van het recht en dus van rechtszekerheid in de contractuele verhoudingen, bepalen welk recht toepasselijk is.

63 Wanneer echter uit het geheel der omstandigheden duidelijk blijkt dat de overeenkomst nauwer is verbonden met een ander land dan het land dat wordt aangewezen op basis van de in artikel 4, leden 2 tot en met 4, van het verdrag genoemde vermoedens, staat het aan die rechter om dat artikel 4, leden 2 tot en met 4, buiten toepassing te laten.

64 Gelet op een en ander dient op de vijfde vraag te worden geantwoord dat artikel 4, lid 5, van het verdrag in die zin moet worden uitgelegd dat wanneer uit het geheel der omstandigheden duidelijk blijkt dat de overeenkomst nauwer is verbonden met een ander land dan het land dat wordt bepaald op basis van een van de criteria van artikel 4, leden 2 tot en met 4, van het verdrag, de rechter die criteria buiten toepassing dient te laten en het recht dient toe te passen van het land waarmee die overeenkomst het nauwst is verbonden.

Kosten

65 Ten aanzien van de partijen in het hoofdgeding is de procedure als een aldaar gerezen incident te beschouwen, zodat de nationale rechterlijke instantie over de kosten heeft te beslissen. De door anderen wegens indiening van hun opmerkingen bij het Hof gemaakte kosten komen niet voor vergoeding in aanmerking.

Het Hof van Justitie (Grote kamer) verklaart voor recht:

1) Artikel 4, lid 4, laatste volzin, van het Verdrag inzake het recht dat van toepassing is op verbintenissen uit overeenkomst, ter ondertekening opengesteld te Rome op 19 juni 1980, moet in die zin worden uitgelegd dat het aanknopingscriterium van dit artikel 4, lid 4, tweede volzin, slechts van toepassing is op een bevrachtingsovereenkomst niet zijnde een overeenkomst tot bevrachting voor een enkele reis, wanneer de overeenkomst hoofdzakelijk niet de enkele terbeschikkingstelling van een vervoermiddel, maar het eigenlijke vervoer van de goederen betreft.

2) Artikel 4, lid 1, tweede volzin, van dit verdrag moet in die zin worden uitgelegd dat een deel van de overeenkomst alleen door een ander recht kan worden beheerst dan het recht dat wordt toegepast op de rest van de overeenkomst, indien het voorwerp ervan autonoom is.

Wanneer het aanknopingscriterium dat op een bevrachtingsovereenkomst wordt toegepast, het criterium van artikel 4, lid 4, van het verdrag is, moet dit criterium op de gehele overeenkomst worden toegepast, tenzij het deel van de overeenkomst betreffende het vervoer autonoom is ten opzichte van de rest van de overeenkomst.

3) Artikel 4, lid 5, van dit verdrag moet in die zin worden uitgelegd dat wanneer uit het geheel der omstandigheden duidelijk blijkt dat de overeenkomst nauwer is verbonden met een ander land dan het land dat wordt bepaald op basis van een van de criteria van artikel 4, leden 2 tot en met 4, van het verdrag, de rechter die criteria buiten toepassing dient te laten en het recht dient toe te passen van het land waarmee die overeenkomst het nauwst is verbonden.

ondertekeningen

**Hof van Justitie, zaak C-347/08, Vorarlberger
Gebietskrankenkasse/WGV-Schwäbische Allgemeine Versicherung
AG, arrest van 17 september 2009**

*Verzekeringsovereenkomst – bevoegdheid – art. 9, 1, b Brussel I-Verordening –
zwakke partij - art. 11, 2 Brussel I-Verordening – subrogatie – gesubrogeerde is
geen zwakke partij – art. 9, 1, b Brussel I-Verordening niet beschikbaar voor
gesubrogeerde*

*Contrat d'assurance – jurisdiction – art. 9, 1, b du Règlement Bruxelles I –
partie faible – art. 11, 2 du Règlement Bruxelles I – subrogation – subrogé pas
de partie faible – art. 9, 1, b Règlement Bruxelles I pas disponible*

Procestaal: Duits

In zaak C-347/08,

betreffende een verzoek om een prejudiciële beslissing krachtens de artikelen 68 EG en 234 EG,
ingediend door het Landesgericht Feldkirch (Oostenrijk) bij beslissing van 14 juli 2008, ingekomen bij
het Hof op 28 juli 2008, in de procedure

Vorarlberger Gebietskrankenkasse

tegen

WGV-Schwäbische Allgemeine Versicherungs AG,

wijst

HET HOF VAN JUSTITIE (Derde kamer),

samengesteld als volgt: A. Rosas, kamerpresident, A. Ó Caoimh, J. Klučka (rapporteur), U. Löhmus et
P. Lindh, rechters,

advocaat-generaal: P. Mengozzi,

griffier: R. Şereş, administrateur,

gezien de stukken en na de terechtzitting op 1 juli 2009,

gelet op de opmerkingen van:

- Vorarlberger Gebietskrankenkasse, vertegenwoordigd door A. Wittwer, Rechtsanwält,
- WGV-Schwäbische Allgemeine Versicherungs AG, vertegenwoordigd door A. Weber,
Rechtsanwält,
- de Oostenrijkse regering, vertegenwoordigd door C. Pesendorfer en G. Kunnert als gemachtigden,

- de Tsjechische regering, vertegenwoordigd door M. Smolek als gemachtigde,
- de Duitse regering, vertegenwoordigd door M. Lumma en J. Kemper als gemachtigden,
- de Spaanse regering, vertegenwoordigd door J. López-Medel Bascónes als gemachtigde,
- de Italiaanse regering, vertegenwoordigd door I. Bruni als gemachtigde, bijgestaan door W. Ferrante, avvocato dello Stato,
- de Commissie van de Europese Gemeenschappen, vertegenwoordigd door A.-M. Rouchaud-Joët en S. Grünheid als gemachtigden,

gelet op de beslissing, de advocaat-generaal gehoord, om de zaak zonder conclusie te berechten,

het navolgende

Arrest

1 Het verzoek om een prejudiciële beslissing betreft de uitlegging van verordening (EG) nr. 44/2001 van de Raad van 22 december 2000 betreffende de rechterlijke bevoegdheid, de erkenning en de tenuitvoerlegging van beslissingen in burgerlijke en handelszaken (PB 2001, L 12, blz. 1).

2 Dit verzoek is ingediend in het kader van een regresvordering van de Vorarlberger Gebietskrankenkasse, gevestigd te Dornbirn (Oostenrijk) (hierna: „VGKK”), tegen WGV-Schwäbische Allgemeine Versicherungs AG, gevestigd te Stuttgart (Duitsland) (hierna: „WGV-SAV”).

Toepasselijke bepalingen

Gemeenschapsregeling

Verordening nr. 44/2001

3 De punten 11 tot en met 13 van de considerans van verordening nr. 44/2001 luiden:

„(11) De bevoegdheidsregels moeten in hoge mate voorspelbaar zijn, waarbij als beginsel geldt dat de bevoegdheid in het algemeen gegrond wordt op de woonplaats van de verweerder; de bevoegdheid moet altijd op die grond kunnen worden gevestigd, behalve in een gering aantal duidelijk omschreven gevallen waarin het voorwerp van het geschil of de autonomie van de partijen een ander aanknopingspunt wettigt. Voor rechtspersonen moet de woonplaats autonoom worden bepaald om de gemeenschappelijke regels doorzichtiger te maken en jurisdictiegeschillen te voorkomen.

(12) Naast de woonplaats van de verweerder moeten er alternatieve bevoegdheidsgronden mogelijk zijn, gebaseerd op de nauwe band tussen het gerecht en de vordering of de noodzaak een goede rechtsbedeling te vergemakkelijken.

(13) In het geval van verzekerings-, consumenten- en arbeidsovereenkomsten moet de zwakke partij worden beschermd door bevoegdheidsregels die gunstiger zijn voor haar belangen dan de algemene regels.”

4 De bij verordening nr. 44/2001 vastgestelde bevoegdheidsregels zijn opgenomen in hoofdstuk II, dat bestaat uit de artikelen 2 tot en met 31.

5 Artikel 2, lid 1, van deze verordening, dat deel uitmaakt van afdeling 1 („Algemene bepalingen”) van hoofdstuk II, luidt:

„Onverminderd deze verordening worden zij die woonplaats hebben op het grondgebied van een lidstaat, ongeacht hun nationaliteit, opgeroepen voor de gerechten van die lidstaat.”

6 Artikel 3, lid 1, van deze verordening, dat in dezelfde afdeling 1 is opgenomen, luidt:

„Degenen die op het grondgebied van een lidstaat woonplaats hebben, kunnen slechts voor het gerecht van een andere lidstaat worden opgeroepen krachtens de in de afdelingen 2 tot en met 7 van dit hoofdstuk gegeven regels.”

7 Afdeling 3 („Bevoegdheid in verzekeringszaken”) van hoofdstuk II legt in de artikelen 8 tot en met 14 bevoegdheidsregels in verzekeringszaken neer.

8 Artikel 8 van deze verordening luidt:

„De bevoegdheid in verzekeringszaken is in deze afdeling geregeld, onverminderd artikel 4 en artikel 5, punt 5.”

9 Artikel 9, lid 1 van deze verordening bepaalt:

„De verzekeraar met woonplaats op het grondgebied van een lidstaat kan worden opgeroepen:

a) voor de gerechten van de lidstaat waar hij zijn woonplaats heeft, of

b) in een andere lidstaat, indien het een vordering van de verzekeringnemer, de verzekerde of een begunstigde betreft, voor het gerecht van de woonplaats van de eiser [...]

[...]”

10 Artikel 11, lid 2, van verordening nr. 44/2001 luidt:

„De artikelen 8, 9 en 10 zijn van toepassing op de vordering die door de getroffene rechtstreeks tegen de verzekeraar wordt ingesteld, indien de rechtstreekse vordering mogelijk is.”

Richtlijn 2000/26/EG

11 Artikel 3 („Rechtstreekse vordering”) van richtlijn 2000/26/EG van het Europees Parlement en de Raad van 16 mei 2000 inzake de onderlinge aanpassing van de wetgevingen van de lidstaten betreffende de verzekering tegen de wettelijke aansprakelijkheid waartoe deelneming aan het verkeer van motorrijtuigen aanleiding kan geven en houdende wijziging van de richtlijnen 73/239/EEG en 88/357/EEG van de Raad (PB L 181, blz. 65), zoals gewijzigd bij richtlijn 2005/14/EG van het Europees Parlement en de Raad van 11 mei 2005 (PB L 149, blz. 14; hierna: „richtlijn 2000/26”), luidt:

„Iedere lidstaat draagt er zorg voor dat de in artikel 1 bedoelde benadeelde wiens materiële schade of lichamenlijk letsel voortvloeit uit een ongeval in de zin van die bepaling, een rechtstreekse vordering kan instellen tegen de verzekeringsonderneming van de wettelijk aansprakelijke partij.”

12 Voor de definitie van het begrip „benadeelde” verwijst artikel 2, sub d, van deze richtlijn naar artikel 1, lid 2, van richtlijn 72/166/EEG van de Raad van 24 april 1972 inzake de onderlinge aanpassing van de wetgevingen der lidstaten betreffende de verzekering tegen de wettelijke aansprakelijkheid waartoe de deelneming aan het verkeer van motorrijtuigen aanleiding kan geven en de controle op de verzekering tegen deze aansprakelijkheid (PB L 103, blz. 1).

Richtlijn 72/166

13 Volgens artikel 1, lid 2, van richtlijn 72/166 wordt onder „benadeelde” verstaan hij die recht heeft op vergoeding van door voertuigen veroorzaakte schade.

Nationale regeling

14 § 332, lid 1, van het Allgemeine Sozialversicherungsgesetz (algemene socialeverzekeringswet; hierna: „ASVG”) luidt:

„Wanneer een persoon die volgens de bepalingen van deze wet recht heeft op prestaties [...], op grond van andere wettelijke voorschriften vergoeding kan vorderen van de schade die hij als gevolg van de verzekerde gebeurtenis heeft geleden, wordt het verzekeringsorgaan in dit vorderingsrecht gesubrogeerd in zoverre het tot het verlenen van prestaties is gehouden.”

15 § 1394 van het Allgemeine bürgerliche Gesetzbuch (Oostenrijks burgerlijk wetboek) luidt:

„De rechten van de verkrijger van een vordering zijn identiek aan de rechten van degene die de vordering heeft overgedragen.”

Hoofding en prejudiciële vragen

16 Op 10 maart 2006 vond op een autosnelweg in Duitsland een verkeersongeval plaats waarbij Gaukel, bestuurster van een in Duitsland bij WGV-SAV WA-verzekerde auto, en Kerti, bestuurster van een ander voertuig, waren betrokken. Laatstgenoemde moest wegens de verkeerssituatie plotseling remmen. Gaukel, bestuurster van de auto achter deze van Kerti, heeft toen de auto van laatstgenoemde van achter aangereden. Door deze botsing liep Kerti letsel aan de halswervelkolom op waardoor zij verschillende medische behandelingen heeft moeten ondergaan. De behandelende artsen hebben haar bovendien arbeidsongeschikt verklaard van 15 tot en met 21 maart 2006. De VGKK heeft als socialezekerheidsorgaan voor de bij haar verzekerde Kerti prestaties verleend.

17 Van 2 januari 2006 tot 20 augustus 2007 stond Kerti ingeschreven in Bludenz (Oostenrijk). Sindsdien woont zij in Ubstadt-Weiher (Duitsland).

18 Op grond van haar subrogatie in de rechten van Kerti overeenkomstig § 332 ASVG, heeft de VGKK WGV-SAV bij brief van 22 september 2006 gesommeerd de door haar gemaakte kosten voor de verlening van prestaties aan haar eigen verzekerde uiterlijk op 24 oktober 2006 terug te betalen. De VGKK stelde immers dat de bij WGV-SAV verzekerde als enige schuld had aan het ongeval.

19 Daar zij geen betaling had ontvangen, heeft de VGKK op 13 februari 2008 bij het Bezirksgericht Dornbirn (Oostenrijk) een regresvordering ingesteld tegen WGV-SAV. Laatstgenoemde, die de vordering inhoudelijk betwistte, stelde dat het aangezochte gerecht geen internationale bevoegdheid had. De betrokken vorderingsrechten behoorden oorspronkelijk toe aan Kerti, die in Duitsland woonde toen het verzoekschrift werd ingediend. Bovendien staan er twee gelijkwaardige procespartijen tegenover elkaar, zodat verzoekster niet de in verordening nr. 44/2001 bedoelde bescherming verdient.

20 Bij beschikking van 21 mei 2008 heeft het Bezirksgericht Dornbirn de vordering wegens internationale onbevoegdheid niet-ontvankelijk verklaard.

21 De VGKK heeft daarop hoger beroep ingesteld bij het Landesgericht Feldkirch; zij vordert nietigverklaring van de beschikking van 21 mei 2008 en terugverwijzing van de zaak naar de rechter in eerste aanleg voor verdere behandeling.

22 Volgens het Landesgericht Feldkirch pleiten drie argumenten voor de bevoegdheid van de Oostenrijkse rechterlijke instanties. In de eerste plaats moet de VGKK worden beschouwd als getroffen, aangezien zij ten gevolge van het ongeval aan Kerti prestaties heeft verleend. In de tweede plaats is de VGKK ingevolge de wettelijke subrogatie van § 332 ASVG op het moment zelf van het ongeval in alle rechten van Kerti getreden. Zij neemt de rechtspositie van haar verzekerde over en maakt in haar beroep de rechten van laatstgenoemde en geen eigen rechten geldend. In de derde plaats behoudt de rechtstreeks getroffen bij een ernstig ongeval met lichamelijk letsel zijn aanspraken op smartengeld en op vergoeding van de materiële schade. Hij kan dan schadevergoeding eisen bij de rechter van zijn woonplaats. Het recht op vergoeding van de betaalde ziektekosten en van eventuele pensioenuitkeringen gaat in dat geval over op het socialezekerheidsorgaan. Als dit orgaan zich niet op deze bevoegdheid kon beroepen, zou het dus een regresvordering moeten instellen bij een gerecht van een andere lidstaat. Onder die omstandigheden zouden rechters uit verschillende lidstaten over dezelfde feiten moeten oordelen. Dit zou kunnen indruisen tegen de doelstellingen van verordening nr. 44/2001, daar gerechten van verschillende lidstaten met elkaar onverenigbare uitspraken zouden kunnen doen.

23 Volgens de verwijzende rechter zijn er echter twee argumenten tegen de erkenning van de bevoegdheid van de Oostenrijkse rechterlijke instanties. Richtlijn 2000/26 beoogt de bescherming van de zwakke partij door de afwikkeling van schadevergoedingen naar aanleiding van grensoverschrijdende verkeersongevallen aanzienlijk te vereenvoudigen en te vergemakkelijken. Gelet op het arrest van 13 december 2007, FBTO Schadeverzekeringen (C-463/06, Jurispr. blz. I-11321), kan een sociale zekerheidsorgaan echter niet worden beschouwd als een zwakke partij, die bij de toepassing van de internationale bevoegdheidsregels bescherming verdient. Voorts is in artikel 11, lid 2, van verordening nr. 44/2001 enkel sprake van de getroffen, en niet van eventuele gesubrogeerden.

24 Daarop heeft het Landesgericht Feldkirch de behandeling van de zaak geschorst en het Hof de volgende prejudiciële vragen gesteld:

„1) Moet de verwijzing in artikel 11, lid 2, van verordening [...] nr. 44/2001 [...] naar artikel 9, lid 1, sub b, van deze verordening aldus worden begrepen, dat een sociale zekerheidsorgaan dat bij wet (§ 332 ASVG) in de rechten van de rechtstreeks getroffen is gesubrogeerd, bij het gerecht van zijn vestigingsplaats in een lidstaat rechtstreeks tegen de verzekeraar een vordering kan instellen, indien een dergelijke rechtstreekse vordering mogelijk is en de verzekeraar op het grondgebied van een lidstaat is gevestigd?

2) Zo ja:

Bestaat deze bevoegdheid ook wanneer de rechtstreeks getroffen ten tijde van de instelling van de vordering bij het gerecht geen woonplaats of gewone verblijfplaats heeft in de lidstaat waar het sociale zekerheidsorgaan is gevestigd?”

Beantwoording van de prejudiciële vragen

Voorafgaande opmerkingen

25 Om te beginnen moet worden opgemerkt dat de verschillende taalversies van artikel 11, lid 2, van verordening nr. 44/2001 van elkaar afwijken. Zo gebruikt de Franse versie het begrip „victime”, waarvan de semantische interpretatie verwijst naar de persoon die de schade rechtstreeks heeft geleden. In de versie van de procestaal, het Duits, wordt daarentegen de uitdrukking „der Geschädigte” gebruikt, wat „de getroffene” betekent. Dit woord kan niet alleen betrekking hebben op de persoon die de schade rechtstreeks heeft geleden, maar ook op degene die ze slechts indirect heeft geleden.

26 Dienaangaande is het vaste rechtspraak dat het vereiste van een uniforme uitlegging van het gemeenschapsrecht meebrengt dat de tekst van een bepaling in geval van twijfel niet op zichzelf mag worden beschouwd, maar integendeel moet worden uitgelegd tegen de achtergrond van de tekst in de andere officiële talen (zie arresten van 12 juli 1979, Koschniske, 9/79, Jurispr. blz. 2717, punt 6; 2 april 1998, EMU Tabac e.a., C-296/95, Jurispr. blz. I-1605, punt 36, en 9 maart 2006, Zuid-Hollandse Milieufederatie en Natuur en Milieu, C-174/05, Jurispr. blz. I-2443, punt 20), en met het oog op de algemene opzet en de doelstelling van de regeling waarvan zij een onderdeel vormt (arrest van 27 oktober 1977, Bouchereau, 30/77, Jurispr. blz. 1999, punt 14).

27 In casu moet worden vastgesteld dat behalve de Duitse versie ook andere taalversies van artikel 11, lid 2, van verordening nr. 44/2001 de uitdrukking „de getroffene” gebruiken. Dit is het geval voor de Spaanse („persona perjudicada”), Tsjechische („poškozený”), Deense („skadelidte”), Estse („kahju kannatanud pool”), Italiaanse („persona lesa”), Poolse („poszkodowany”), Slowaakse („poškodený”) en Zweedse („skadelidande”) versie. Voorts heeft het Hof in punt 26 van het reeds aangehaalde arrest FBTO Schadeverzekeringen overwogen dat de verwijzing in artikel 11, lid 2, van verordening nr. 44/2001 tot doel heeft de in artikel 9, lid 1, sub b, van deze verordening bedoelde opsomming van eisers aan te vullen met de personen die schade hebben geleden, zonder dat de kring van deze personen werd beperkt tot degenen die de schade rechtstreeks hebben geleden.

28 Artikel 11, lid 2, van verordening nr. 44/2001 moet bijgevolg aldus worden uitgelegd dat het betrekking heeft op de getroffene.

Ten gronde

Eerste vraag

29 Met zijn eerste vraag wil de verwijzende rechter in wezen vernemen of de verwijzing in artikel 11, lid 2, van verordening nr. 44/2001 naar artikel 9, lid 1, sub b, ervan, aldus moet worden uitgelegd dat een sociale zekerheidsorgaan dat is gesubrogeerd in de rechten van de door een auto-ongeval rechtstreeks getroffene, bij de rechter van zijn lidstaat van vestiging rechtstreeks een vordering kan instellen tegen de in een andere lidstaat gevestigde verzekeraar van de persoon die verantwoordelijk zou zijn voor het ongeval.

30 Het Hof heeft reeds geoordeeld dat de verwijzing in artikel 11, lid 2, naar artikel 9, lid 1, sub b, van verordening nr. 44/2001 aldus moet worden uitgelegd dat de rechter van de woonplaats van de getroffene bevoegd is kennis te nemen van een rechtstreekse vordering tegen de verzekeraar van de vermeende aansprakelijke persoon indien een dergelijke vordering mogelijk is en de verzekeraar zijn woonplaats op het grondgebied van een lidstaat heeft (arrest FBTO Schadeverzekeringen, reeds aangehaald, punt 31).

31 Wat de verzekering tegen de wettelijke aansprakelijkheid wegens auto-ongevallen betreft, blijkt uit artikel 1, punt 2, van richtlijn 72/166 en uit artikel 3 van richtlijn 2000/26, uitgelegd in het licht van punt 16 bis van de considerans van deze laatste richtlijn, dat de getroffene het recht heeft om bij de rechter van zijn woonplaats een vordering in te stellen tegen de verzekeraar van de vermeende aansprakelijke persoon.

32 Derhalve moet worden nagegaan of dit recht ook toekomt aan een sociale zekerheidsorgaan dat in de rechten van het slachtoffer van een auto-ongeval is gesubrogeerd.

33 Dienaangaande betoogt de VGKK dat zij schade heeft geleden door prestaties te verlenen voor haar verzekerde. Bijgevolg moet zij bij autonome uitlegging van dit begrip als getroffene worden beschouwd. Voorts is zij, als gesubrogeerde in de rechten van haar verzekerde, naar Oostenrijks recht niet alleen in de materiële rechten van laatstgenoemde getreden, maar ook in diens procedurele rechten, waaronder het in de artikelen 9, lid 1, sub b, en 11, lid 2, van verordening nr. 44/2001 bedoelde recht. Indien dit niet zo was, en dus onderscheid werd gemaakt binnen de wettelijke subrogatie, zou deze rechtsfiguur elke betekenis verliezen.

34 De Spaanse regering wijst er in het bijzonder op dat indien de rechtstreeks getroffene overlijdt, diens erfgenamen, dat wil zeggen de in diens rechten gesubrogeerden, bij het gerecht van hun woonplaats een schadevordering moeten kunnen instellen tegen de verzekeraar van de vermeende aansprakelijke persoon, op dezelfde wijze als hun erflater dit tijdens zijn leven kan.

35 Om de volle werking en een autonome uitlegging van verordening nr. 44/2001 te waarborgen, moet hoofdzakelijk rekening worden gehouden met het stelsel en de doelstellingen ervan (arresten van 14 juli 1983, Gerling Konzern Speziale Kreditversicherung e.a., 201/82, Jurispr. blz. 2503, punt 11; 20 maart 1997, Farrell, C-295/95, Jurispr. blz. I-1683, punten 12 en 13; 3 juli 1997, Benincasa, C-269/95, blz. I-3767, punt 12, en 15 januari 2004, Blijdenstein, C-433/01, Jurispr. blz. I-981, punt 24). De toepassing van bijzondere rechtsfiguren, zoals de door het Oostenrijkse recht en in de rechtsstelsels van de lidstaten voorziene wettelijke subrogatie, kan derhalve geen invloed hebben op de uitlegging van de bepalingen van die verordening. Anders zou de uitlegging van verordening nr. 44/2001 noodzakelijkerwijs afhankelijk worden gesteld van het nationale recht van de lidstaten en zou de uniforme toepassing ervan in de Gemeenschap in gevaar komen.

36 Dienaangaande wordt in punt 11 van de considerans van verordening nr. 44/2001 overwogen dat de bevoegdheidsregels in hoge mate voorspelbaar moeten zijn, waarbij als beginsel geldt dat de bevoegdheid in het algemeen gegrond wordt op de woonplaats van de verweerder; de bevoegdheid moet altijd op die grond kunnen worden gevestigd, behalve in een gering aantal duidelijk omschreven gevallen waarin het voorwerp van het geschil of de autonomie van de partijen een ander aanknopingspunt wettigt.

37 Daarom is de bevoegdheid van de rechter van de lidstaat op het grondgebied waarvan de verweerder zijn woonplaats heeft, ongeacht zijn nationaliteit, in het stelsel van de verordening het algemene beginsel, dat is neergelegd in artikel 2, lid 1, ervan (arresten van 19 januari 1993, Shearson Lehman Hutton, C-89/91, Jurispr. blz. I-139, punt 14; 5 februari 2004, Frahuil, C-265/02, Jurispr. blz. I-1543, punt 23; 13 juli 2006, Reisch Montage, C-103/05, Jurispr. blz. I-6827, punt 22, en 11 oktober 2007, Freeport, C-98/06, Jurispr. blz. I-8319, punt 34).

38 Artikel 3, lid 1, van de verordening wijkt af van dat algemeen beginsel. Het bepaalt immers dat degenen die op het grondgebied van een lidstaat woonplaats hebben, voor het gerecht van een andere lidstaat kunnen worden opgeroepen, maar enkel krachtens de in de afdelingen 2 tot en met 7 van hoofdstuk II van verordening nr. 44/2001 gegeven regels (reeds aangehaalde arresten Reisch Montage, punt 22, en Freeport, punt 34).

39 De bevoegdheidsregels die van het algemene beginsel afwijken, mogen bijgevolg niet aldus worden uitgelegd dat zij ook gelden buiten de door verordening nr. 44/2001 uitdrukkelijk voorziene gevallen (zie met name arresten van 21 juni 1978, Bertrand, 150/77, Jurispr. blz. 1431, punt 17, en 17 juni 1992, Handte, C-26/91, Jurispr. blz. I-3967, punt 14; arrest Shearson Lehman Hutton, reeds aangehaald, punt 16; arrest van 13 juli 2000, Group Josi, C-412/98, Jurispr. blz. I-5925, punt 49, en arrest Freeport, reeds aangehaald, punt 35).

40 Afdeling 3 van hoofdstuk II van deze verordening voert een autonoom stelsel in voor de gerechtelijke bevoegdheidsverdeling in verzekeringszaken (arrest van 12 mei 2005, Société financière et industrielle du Peloux, C-112/03, Jurispr. blz. I-3707, punt 29). Volgens punt 13 van de considerans van verordening nr. 44/2001 is het doel van deze afdeling de zwakke partij te beschermen door bevoegdheidsregels die gunstiger zijn voor haar belangen dan de algemene regels.

41 Uit de beschermende functie van deze bepalingen volgt dat de ter zake in verordening nr. 44/2001 voorziene bijzondere bevoegdheidsregels niet mogen worden uitgebreid tot personen die deze bescherming niet nodig hebben.

42 Er is niet aangevoerd dat een sociale zekerheidsorgaan, zoals de VGKK, een economisch zwakkere en juridisch minder ervaren partij is dan een wettelijke-aansprakelijkheidsverzekeraar, zoals WGV-SAV. Algemeen heeft het Hof reeds vastgesteld dat geen bijzondere bescherming nodig is wanneer het gaat om betrekkingen tussen beroepsmensen uit de verzekeringssector, die geen van allen kunnen worden geacht in een zwakkere positie te verkeren dan de andere (arrest van 26 mei 2005, GIE Réunion européenne e.a., C-77/04, Jurispr. blz. I-4509, punt 20).

43 Derhalve kan een sociale zekerheidsorgaan dat is gesubrogeerd in de rechten van de door een auto-ongeval rechtstreeks getroffen, geen beroep doen op artikel 9, lid 1, sub b, juncto artikel 11, lid 2, van verordening nr. 44/2001 om bij de rechter van zijn lidstaat van vestiging rechtstreeks een vordering in te stellen tegen de in een andere lidstaat gevestigde verzekeraar van de persoon die verantwoordelijk zou zijn voor het ongeval.

44 Daarentegen moet een dergelijke in de rechten van de rechtstreeks getroffen gesubrogeerde persoon, die zelf als een zwakke partij kan worden beschouwd, gebruik kunnen maken van de bijzondere bevoegdheidsregels die in de genoemde bepalingen worden gedefinieerd. Zoals de Spaanse regering betoogt, is dat met name het geval voor de erfgenamen van het slachtoffer van een ongeval.

45 De conclusie in punt 43 van dit arrest vindt trouwens steun in de rechtspraak van het Hof inzake de bijzondere regels op het gebied van consumentenovereenkomsten in afdeling 4 van hoofdstuk II van verordening nr. 44/2001, waarmee eveneens wordt beoogd de zwakke partij te beschermen. Het Hof heeft immers overwogen dat een in andermans rechten gesubrogeerde die in de uitoefening van zijn beroep in rechte optreedt om de vordering van de cedent die voortvloeit uit een door een consument gesloten overeenkomst geldend te maken, geen gebruik kan maken van de bijzondere bevoegdheidsregels inzake door consumenten gesloten overeenkomsten, omdat zij beoogen de economisch zwakkere en juridisch minder ervaren partij te beschermen (arrest Shearson Lehman Hutton, reeds aangehaald, punten 20-24).

46 De conclusie in punt 43 van dit arrest wordt verder bevestigd door het reeds aangehaalde arrest Blijdenstein. In punt 34 van dat arrest heeft het Hof artikel 5, punt 2, van het Verdrag van 27 september 1968 betreffende de rechterlijke bevoegdheid en de tenuitvoerlegging van beslissingen in burgerlijke en handelszaken (PB 1972, L 299, blz. 32), zoals gewijzigd bij het Verdrag van 9 oktober 1978 inzake de toetreding van het Koninkrijk Denemarken, Ierland en het Verenigd Koninkrijk van Groot-Brittannië en Noord-Ierland (PB L 304, blz. 1, en – gewijzigde tekst – blz. 77), het Verdrag van 25 oktober 1982 inzake de toetreding van de Helleense Republiek (PB L 388, blz. 1) en het Verdrag van 26 mei 1989 inzake de toetreding van het Koninkrijk Spanje en de Portugese

Republiek (PB L 285, blz. 1), aldus uitgelegd dat een openbare instelling bij de rechter van de verdragsluitende staat waar zij is gevestigd geen regresvordering kan instellen om de bedragen terug te vorderen die zij krachtens het publiek recht heeft verstrekt aan een tot onderhoud gerechtigde, in wiens rechten zij jegens de in een andere verdragsluitende lidstaat gevestigde onderhoudsplichtige is gesubrogeerd, aangezien deze instelling geen zwakke partij is ten opzichte van die onderhoudsplichtige.

47 Derhalve moet op de eerste vraag worden geantwoord dat de verwijzing in artikel 11, lid 2, van verordening nr. 44/2001 naar artikel 9, lid 1, sub b, ervan, aldus moet worden uitgelegd dat een sociale zekerheidsorgaan dat is gesubrogeerd in de rechten van de door een auto-ongeval rechtstreeks getroffen, bij de rechter van zijn lidstaat van vestiging niet rechtstreeks een vordering kan instellen tegen de in een andere lidstaat gevestigde verzekeraar van de persoon die verantwoordelijk zou zijn voor het ongeval.

Tweede vraag

48 Gelet op het antwoord op de eerste vraag, behoeft de tweede vraag van de verwijzende rechter niet te worden beantwoord.

Kosten

49 Ten aanzien van de partijen in het hoofdgeding is de procedure als een aldaar gerezen incident te beschouwen, zodat de nationale rechterlijke instantie over de kosten heeft te beslissen. De door anderen wegens indiening van hun opmerkingen bij het Hof gemaakte kosten komen niet voor vergoeding in aanmerking.

Het Hof van Justitie (Derde kamer) verklaart voor recht:

De verwijzing in artikel 11, lid 2, van verordening (EG) nr. 44/2001 van de Raad van 22 december 2000 betreffende de rechterlijke bevoegdheid, de erkenning en de tenuitvoerlegging van beslissingen in burgerlijke en handelszaken naar artikel 9, lid 1, sub b, ervan, moet aldus worden uitgelegd dat een sociale zekerheidsorgaan dat is gesubrogeerd in de rechten van de door een auto-ongeval rechtstreeks getroffen bij de rechter van zijn lidstaat van vestiging niet rechtstreeks een vordering kan instellen tegen de in een andere lidstaat gevestigde verzekeraar van de persoon die verantwoordelijk zou zijn voor het ongeval.

ondertekeningen

Hof van Justitie, zaak C-189/08 Zuid-Chemie B.V. v. Filippo's Mineralenfabriek N.V./S.A., at present PMF Productions, arrest van 16 juli 2009

Brussel I-Verordening – bevoegdheid – art. 5.3 – notie ‘plaats waar het schadebrengende feit zich voordeed’ – initiële schade bij normaal gebruik van het product

Règlement Bruxelles I – jurisdiction – art. 5.3 – Notion de ‘lieu où le fait dommageable s’est produit’ – dommage initial du fait de l’utilisation normale du produit

Procestaal: Nederlands

In zaak C-189/08,

betreffende een verzoek om een prejudiciële beslissing krachtens artikel 234 EG, ingediend door de Hoge Raad der Nederlanden bij arrest van 4 april 2008, ingekomen bij het Hof op 8 mei 2008, in de procedure

Zuid-Chemie BV

tegen

Philippo's Mineralenfabriek NV/SA,

wijst

HET HOF VAN JUSTITIE (Eerste kamer),

samengesteld als volgt: P. Jann, kamerpresident, M. Ilešič, A. Tizzano, E. Levits (rapporteur) en J.-J. Kasel, rechters,

advocaat-generaal: J. Mazák,

griffier: R. Șereș, administrateur,

gezien de stukken en na de terechtzitting op 23 april 2009,

gelet op de opmerkingen van:

- Zuid-Chemie BV, vertegenwoordigd door P. Knijp, advocaat,
- Filippo's Mineralenfabriek NV/SA, vertegenwoordigd door M. Polak, advocaat,
- de Nederlandse regering, vertegenwoordigd door C. Wissels en M. Noort als gemachtigden,
- de Commissie van de Europese Gemeenschappen, vertegenwoordigd door A.-M. Rouchaud-Joët en P. van Nuffel als gemachtigden,

gelet op de beslissing, de advocaat-generaal gehoord, om de zaak zonder conclusie te berechten,

het navolgende

Arrest

1 Het verzoek om een prejudiciële beslissing betreft de uitlegging van artikel 5, punt 3, van verordening (EG) nr. 44/2001 van de Raad van 22 december 2000 betreffende de rechterlijke bevoegdheid, de erkenning en de tenuitvoerlegging van beslissingen in burgerlijke en handelszaken (PB 2001, L 12, blz. 1).

2 Dit verzoek is ingediend in het kader van een geding tussen Zuid-Chemie BV (hierna: „Zuid-Chemie”), producent van kunstmeststoffen gevestigd te Sas van Gent (Nederland), en Filippo’s Mineralenfabriek NV (hierna: „Filippo’s”), gevestigd te Essen (België), ter zake van de levering door laatstgenoemde aan Zuid-Chemie van een verontreinigend product dat voor de vervaardiging van kunstmest wordt gebruikt.

Toepasselijke bepalingen

3 Artikel 2, lid 1, van verordening nr. 44/2001, dat valt onder afdeling 1, „Algemene bepalingen”, van hoofdstuk II van deze verordening, luidt als volgt:

„Onverminderd deze verordening worden zij die woonplaats hebben op het grondgebied van een lidstaat, ongeacht hun nationaliteit, opgeroepen voor de gerechten van die lidstaat.”

4 Artikel 3, lid 1, van deze verordening bepaalt:

„Degenen die op het grondgebied van een lidstaat woonplaats hebben, kunnen slechts voor het gerecht van een andere lidstaat worden opgeroepen krachtens de in de afdelingen 2 tot en met 7 van dit hoofdstuk gegeven regels.”

5 Artikel 5 van dezelfde verordening, opgenomen in afdeling 2, „Bijzondere bevoegdheid”, van voormeld hoofdstuk II, bepaalt het volgende:

„Een persoon die woonplaats heeft op het grondgebied van een lidstaat, kan in een andere lidstaat voor de volgende gerechten worden opgeroepen:

[...]

3. ten aanzien van verbintenissen uit onrechtmatige daad: voor het gerecht van de plaats waar het schadebrengende feit zich heeft voorgedaan of zich kan voordoen;

[...]”

Hoofddeding en prejudiciële vragen

6 Zuid-Chemie, producent van kunstmeststoffen, heeft in juli 2000 twee partijen van een product genaamd „micromix” gekocht bij HCI Chemicals Benelux BV (hierna: „HCI”), een te Rotterdam gevestigde onderneming.

7 HCI, die de micromix niet zelf kan produceren, heeft deze bij Filippo’s besteld en heeft de benodigde grondstoffen, op één na, aan deze laatste afgeleverd. Filippo’s heeft in overleg met HCI de

nog ontbrekende grondstof zinksulfaat in Nederland betrokken bij G. J. de Poorter, handelend onder de naam Poortershaven, te Rotterdam.

8 Filippo's heeft de micromix geproduceerd in haar fabriek in België, waar Zuid-Chemie dit product heeft afgehaald.

9 Vervolgens heeft Zuid-Chemie de micromix in haar fabriek te Sas van Gent verwerkt in diverse partijen kunstmest en een deel daarvan aan afnemers verkocht, en verscheept.

10 Naderhand is gebleken dat het cadmiumgehalte van het van Poortershaven afgenomen zinksulfaat te hoog was, als gevolg waarvan de kunstmest niet of minder bruikbaar was geworden en Zuid-Chemie, naar zij stelt, schade heeft geleden.

11 Bij exploit van 17 januari 2003 heeft Zuid-Chemie Filippo's voor de Rechtbank Middelburg gedagvaard en gevorderd voor recht te verklaren dat Filippo's aansprakelijk is voor de door Zuid-Chemie geleden schade en deze vennootschap te veroordelen tot betaling van de door haar gevorderde bedragen en tot schadevergoeding, te vermeerderen met rente en kosten.

12 De Rechtbank Middelburg heeft bij vonnis van 10 december 2003 zich onbevoegd verklaard om van het geschil kennis te nemen met de overweging dat voor de toepassing van artikel 5, punt 3, van verordening nr. 44/2001 onder „plaats waar het schadebrengende feit zich heeft voorgedaan” zowel moet worden verstaan de plaats van de schadeveroorzakende gebeurtenis („Handlungsort”) als de plaats waar de initiële schade is ingetreden („Erfolgsort”). De rechtbank heeft geoordeeld dat de initiële schade voor Zuid-Chemie te Essen, in België, is ingetreden nu de verontreinigde micromax daar aan haar is geleverd.

13 Voor het Gerechtshof te 's-Gravenhage heeft geen van de partijen betwist dat Essen de plaats van de schadeveroorzakende gebeurtenis is, aangezien de verontreinigde micromix op die plaats is vervaardigd. Deze rechterlijke instantie heeft het oordeel van de rechter in eerste aanleg betreffende de plaats waar de schade is ingetreden bevestigd. In dat verband is volgens het gerechtshof het veronderstelde onrechtmatig handelen van Filippo's doorslaggevend en niet het feit dat de verontreinigde micromix de verontreiniging van de door Zuid-Chemie in Nederland vervaardigde kunstmest heeft veroorzaakt. Derhalve is voor Zuid-Chemie de (initiële) schade te Essen ingetreden, aangezien het verontreinigde product haar af fabriek is geleverd.

14 Zuid-Chemie heeft tegen de beslissing van het Gerechtshof te 's-Gravenhage beroep in cassatie ingesteld bij de verwijzende rechterlijke instantie. Deze laatste heeft geoordeeld dat in cassatie de uitlegging van het begrip „plaats waar het schadebrengende feit zich heeft voorgedaan” in de zin van artikel 5, punt 3, van verordening nr. 44/2001 aan de orde is en dat de uitlegging van dit begrip noodzakelijk is voor de oplossing van het bij hem aanhangige geschil.

15 In deze omstandigheden heeft de Hoge Raad de behandeling van de zaak geschorst en het Hof de volgende prejudiciële vragen gesteld:

„1) Welke schade moet bij een onrechtmatige gedraging als door Zuid-Chemie aan haar vordering ten grondslag gelegd, worden aangemerkt als de initiële schade ten gevolge van die gedraging: de schade die ontstaat door de aflevering van het ondeugdelijke product of de schade die ontstaat bij het normaal gebruik van het product voor het doel waarvoor het was bestemd?

2) Indien dit laatste het geval is, kan dan de plaats waar deze schade is ingetreden slechts worden aangemerkt als ‚de plaats waar het schadebrengende feit zich heeft voorgedaan’ in de zin van artikel 5,

aanhef en sub 3, van [verordening nr. 44/2001], indien de schade bestaat in fysieke schade aan personen of zaken, of is dit mede mogelijk indien (vooral) slechts vermogensschade is geleden?”

Beantwoording van de prejudiciële vragen

De eerste vraag

16 Met de eerste vraag wenst de verwijzende rechterlijke instantie in hoofdzaak te vernemen of artikel 5, punt 3, van verordening nr. 44/2001 aldus moet worden uitgelegd dat in het kader van een geding als voor de verwijzende rechter aan de orde, met de termen „plaats waar het schadebrengende feit zich heeft voorgedaan” wordt bedoeld op de plaats waar het gebrekkige product aan de koper wordt geleverd of dat zij doelen op de plaats waar de initiële schade is ingetreden door het normale gebruik van het product voor het doel waarvoor het bestemd is.

17 Ter beantwoording van deze vraag zij er enerzijds aan herinnerd dat volgens vaste rechtspraak de bepalingen van verordening nr. 44/2001 autonoom moeten worden uitgelegd aan de hand van het stelsel en de doelstellingen van deze verordening (zie onder meer arresten van 2 oktober 2008, Hassett en Doherty, C-372/07, nog niet gepubliceerd in de Jurisprudentie, punt 17, en 23 april 2009, Draka NK Cables e.a., C-167/08, nog niet gepubliceerd in de Jurisprudentie, punt 19).

18 Anderzijds geldt, voor zover verordening nr. 44/2001 in de betrekkingen tussen de lidstaten in de plaats is getreden van het Verdrag van 27 september 1968 betreffende de rechterlijke bevoegdheid en de tenuitvoerlegging van beslissingen in burgerlijke en handelszaken (PB 1972, L 299, blz. 32), zoals gewijzigd bij de achtereenvolgende verdragen voor de toetreding van de nieuwe lidstaten tot dat verdrag (hierna: „Executieverdrag”), de door het Hof verstrekte uitlegging met betrekking tot de in dit verdrag neergelegde bepalingen ook voor die van de verordening, wanneer de bepalingen van deze communautaire instrumenten als gelijkwaardig kunnen worden aangemerkt.

19 De in de onderhavige zaak pertinente bepalingen van verordening nr. 44/2001 berusten op dezelfde systematiek als die van het Executieverdrag en zijn bovendien geformuleerd in nagenoeg gelijke bewoordingen. Bij een zo grote gelijkheid moet in overeenstemming met punt 19 van de considerans van verordening nr. 44/2001 de continuïteit in de uitlegging van deze twee instrumenten worden gewaarborgd (zie arrest Draka NK Cables e.a., reeds aangehaald, punt 20, en arrest van 14 mei 2009, Ilsinger, C-180/06, nog niet gepubliceerd in de Jurisprudentie, punt 58).

20 Zo heeft het Hof bij de uitlegging van artikel 5, punt 3, van het Executieverdrag reeds vastgesteld dat het in titel II daarvan neergelegde stelsel van algemene bevoegdheden berust op de in artikel 2, eerste alinea, Executieverdrag vervatte basisregel volgens welke zij die woonplaats hebben op het grondgebied van een verdragsluitende staat, ongeacht de nationaliteit van partijen, worden opgeroepen voor de gerechten van die staat (arrest van 10 juni 2004, Kronhofer, C-168/02, Jurispr. blz. I-6009, punt 12).

21 Slechts in afwijking van dit fundamentele beginsel dat de gerechten van de woonplaats van de verweerder bevoegd zijn, voorziet titel II, afdeling 2, van het Executieverdrag in een aantal bijzondere bevoegdheden, waaronder ook die van artikel 5, punt 3, van dit verdrag (arrest Kronhofer, reeds aangehaald, punt 13).

22 Het Hof heeft ook verklaard dat aan deze bijzondere bevoegdheidsregels een strikte uitlegging moet worden gegeven, die niet verder mag gaan dan de door het Executieverdrag uitdrukkelijk voorziene gevallen (zie arresten van 27 september 1988, Kalfelis, 189/87, Jurispr. blz. 5565, punt 19, en 15 januari 2004, Blijdenstein, C-433/01, Jurispr. blz. I-981, punt 25, en arrest Kronhofer, reeds aangehaald, punt 14).

23 Niettemin is het vaste rechtspraak dat, wanneer de plaats waar zich het feit heeft voorgedaan dat aansprakelijkheid uit onrechtmatige daad kan meebrengen, en de plaats waar door dit feit schade is ontstaan, niet samenvallen, de in artikel 5, punt 3, Executieverdrag gebezigde uitdrukking „plaats waar het schadebrengende feit zich heeft voorgedaan” aldus moet worden verstaan, dat deze zowel doelt op de plaats waar de schade is ingetreden als op de plaats van de schadeveroorzakende gebeurtenis, zodat de verweerder ter keuze van de eiser voor de rechter van de ene dan wel van de andere plaats kan worden opgeroepen (zie met name arresten van 30 november 1976, Bier, „Franse Kalimijnen”, 21/76, Jurispr. blz. 1735, punten 24 en 25; 1 oktober 2002, Henkel, C-167/00, Jurispr. blz. I-8111, punt 44, en 5 februari 2004, DFDS Torline, C-18/02, Jurispr. blz. I-1417, punt 40, en arrest Kronhofer, reeds aangehaald, punt 16).

24 In dit verband heeft het Hof gepreciseerd dat de bijzondere bevoegdheidsregel van artikel 5, punt 3, van het Executieverdrag berust op het bestaan van een bijzonder nauw verband tussen de vordering en de rechterlijke instantie van de plaats waar het schadebrengende feit zich heeft voorgedaan, op grond waarvan het om redenen verband houdend met een goede rechtsbedeling en nuttige procesinrichting gerechtvaardigd is dat deze laatste bevoegd is (zie in die zin onder meer arrest Franse Kalimijnen, reeds aangehaald, punt 11; arresten van 11 januari 1990, Dumez France en Tracoba, C-220/88, Jurispr. blz. I-49, punt 17; 7 maart 1995, Shevill e.a., C-68/93, Jurispr. blz. I-415, punt 19, en 19 september 1995, Marinari, C-364/93, Jurispr. blz. I-2719, punt 10). De rechter van de plaats waar het schadebrengende feit zich heeft voorgedaan, is immers normaliter het best in staat is om uitspraak te doen, met name omdat de afstand geringer is en de bewijsvoering gemakkelijker (zie arrest Henkel, reeds aangehaald, punt 46).

25 Partijen in het hoofdgeding zijn het er weliswaar over eens, zoals opgemerkt in punt 13 van het onderhavige arrest, dat Essen de plaats is waar de schadeveroorzakende gebeurtenis zich heeft voorgedaan („Handlungsort”), maar zij verschillen van mening aangaande de bepaling van de plaats waar de schade is ingetreden („Erfolgsort”).

26 Deze laatste plaats is, volgens de in punt 23 van het onderhavige arrest geciteerde rechtspraak, de plaats waar het feit dat aansprakelijkheid uit onrechtmatige daad kan meebrengen schade heeft veroorzaakt.

27 De plaats waar de schade is ingetreden mag echter niet worden verward met de plaats waar zich het feit heeft voorgedaan dat het product zelf heeft beschadigd. Die plaats is namelijk de plaats waar de schadeveroorzakende gebeurtenis zich heeft voorgedaan. Daarentegen is de plaats van „het intreden van de schade” (zie reeds aangehaalde arresten Franse Kalimijnen, punt 15, en Shevill e.a., punt 21) de plaats waar de gevolgen van het schadeveroorzakende feit intreden, dat wil zeggen de plaats waar de door het gebrekkige product teweeggebrachte schade zich concreet voordoet.

28 In de rechtspraak, die een duidelijk onderscheid maakt tussen de schade en het feit waarin die schade haar oorsprong vindt, is dienaangaande immers geoordeeld dat eerst van aansprakelijkheid uit onrechtmatige daad kan worden gesproken wanneer een oorzakelijk verband tussen die twee elementen is komen vast te staan (zie arrest Franse Kalimijnen, reeds aangehaald, punt 16).

29 Gelet op het voorgaande kan de plaats waar de schade is ingetreden slechts de in Nederland gelegen fabriek van Zuid-Chemie zijn. Daar is de micromix, het gebrekkige product, voor de vervaardiging van kunstmest gebruikt en heeft hij de kunstmest door Zuid-Chemie geleden schade toegebracht die verder gaat dan de aan de micromix zelf inherente schade.

30 Bovendien zij opgemerkt dat, doordat Zuid-Chemie zich tot de Nederlandse rechterlijke instanties kan wenden, onder meer om de in punt 24 van het onderhavige arrest genoemde redenen uitspraak kan worden gedaan door de rechter die daartoe het best in staat is, waardoor de bijzondere

bevoegdheidsregel van artikel 5, punt 3, van verordening nr. 44/2001 haar nuttige werking kan ontplooiën.

31 Dienaangaande is het nuttig in herinnering te brengen dat het Hof, door artikel 5, punt 3, van het Executieverdrag aldus uit te leggen dat deze bepaling niet alleen doelt op de plaats van de schadeveroorzakende gebeurtenis, maar ook op de plaats waar de schade is ingetreden, zich op het standpunt heeft gesteld dat indien alleen de rechter van de plaats van de schadeveroorzakende gebeurtenis bevoegd was, zulks in een aanzienlijk aantal gevallen zou leiden tot versmelting van de bevoegdheidsgronden die de artikelen 2 en 5, punt 3, van dat verdrag vermelden en deze laatste bepaling daardoor in zoverre haar nuttige werking zou verliezen (zie reeds aangehaalde arresten Franse Kalimijnen, punten 15 en 20, en Shevill e.a., punt 22). Deze overweging dat bevoegdheidsgronden zouden versmelten, gaat op gelijke wijze op voor het geval waarin geen andere plaats dan de plaats van de schadebrengende gebeurtenis in aanmerking zou worden genomen als plaats waar de schade intreedt.

32 Uit bovenstaande overwegingen volgt dat artikel 5, punt 3, van verordening nr. 44/2001 aldus moet worden uitgelegd dat in het kader van een geding als bij de verwijzende rechterlijke instantie aan de orde, de termen „plaats waar het schadebrengende feit zich heeft voorgedaan” duiden op de plaats waar de initiële schade is ingetreden bij het normale gebruik van het product voor het doel waarvoor het bestemd is.

De tweede vraag

33 Voor het geval het antwoord op de eerste vraag mocht luiden dat artikel 5, punt 3, van verordening nr. 44/2001 aldus moet worden uitgelegd dat de termen „plaats waar het schadebrengende feit zich heeft voorgedaan” duiden op de plaats waar de initiële schade is ingetreden bij het normale gebruik van het product voor het doel waarvoor het bestemd is, wenst de verwijzende rechter bovendien te vernemen of die schade moet bestaan in fysieke schade aan personen of zaken of dat het daarbij ook (vooralsnog) kan gaan om loutere vermogensschade.

34 Dienaangaande zij in herinnering gebracht, zoals in de punten 9 en 10 van het onderhavige arrest uiteen is gezet, dat het gebruik door Zuid-Chemie van de verontreinigde micromix voor de vervaardiging van kunstmest deze laatste minder bruikbaar zo niet onbruikbaar heeft gemaakt, hetgeen Zuid-Chemie beweerdelijk schade heeft berokkend.

35 Nu de door Zuid-Chemie geleden initiële schade derhalve fysieke schade aan zaken is, moet worden vastgesteld dat de vraag of loutere vermogensschade vooralsnog zou volstaan om tot de in punt 32 van het onderhavige arrest uiteengezette uitlegging te komen, zuiver hypothetisch is.

36 Gelet op deze vaststelling en aangezien het Hof de taak is toevertrouwd, bij te dragen tot de rechtsbedeling in de lidstaten, en niet adviezen over algemene of hypothetische vraagstukken te geven (arrest van 18 december 2007, ZF Zefeser, C-62/06, Jurispr. blz. I-11995, punt 15), hoeft de tweede vraag geen beantwoording.

Kosten

37 Ten aanzien van de partijen in het hoofdgeding is de procedure als een aldaar gerezen incident te beschouwen, zodat de nationale rechterlijke instantie over de kosten heeft te beslissen. De door anderen wegens indiening van hun opmerkingen bij het Hof gemaakte kosten komen niet voor vergoeding in aanmerking.

Het Hof van Justitie (Eerste kamer) verklaart voor recht:

Artikel 5, punt 3, van verordening (EG) nr. 44/2001 van de Raad van 22 december 2000 betreffende de rechterlijke bevoegdheid, de erkenning en de tenuitvoerlegging van beslissingen in burgerlijke en handelszaken, moet aldus worden uitgelegd dat in het kader van een geding als bij de verwijzende rechterlijke instantie aan de orde, de termen „plaats waar het schadebrengende feit zich heeft voorgedaan” duiden op de plaats waar de initiële schade is ingetreden bij het normale gebruik van het product voor het doel waarvoor het bestemd is.

ondertekeningen

Hof van Justitie, zaak C 204/08 Peter Rehder v Air Baltic Corporation, arrest van 9 juli 2009

Brussel I-Verordening – bevoegdheid – art. 5, 1, b – Compensatievorderingen van passagiers tegen luchtvaartmaatschappijen bij vluchtannulering – Plaats van uitvoering van dienst – Rechterlijke bevoegdheid bij luchtvervoer van lidstaat naar andere lidstaat door luchtvaartmaatschappij gevestigd in derde lidstaat

Règlement Bruxelles I – jurisdiction – art. 5, 1, b – demandes d’indemnisation des passagers à l’encontre de compagnies aériennes en cas d’annulation de vols – Lieu d’exécution de la prestation – Compétence judiciaire en cas de transport aérien d’un État membre vers un autre État membre par une compagnie aérienne établie dans un État membre tiers

Procestaal: Duits

In zaak C-204/08,

betreffende een verzoek om een prejudiciële beslissing krachtens artikel 234 EG, ingediend door het Bundesgerichtshof (Duitsland) bij beslissing van 22 april 2008, ingekomen bij het Hof op 19 mei 2008, in de procedure

Peter Rehder

tegen

Air Baltic Corporation,

wijst

HET HOF VAN JUSTITIE (Vierde kamer),

samengesteld als volgt: K. Lenaerts, kamerpresident, R. Silva de Lapuerta, E. Juhász (rapporteur), G. Arestis en J. Malenovský, rechters,

advocaat-generaal: M. Poiares Maduro,

griffier: N.anchev, administrateur,

gezien de stukken en na de terechtzitting op 1 april 2009,

gelet op de opmerkingen van:

- P. Rehder, vertegenwoordigd door J. Kummer, Rechtsanwalt,
- Air Baltic Corporation, vertegenwoordigd door G.-S. Hök, Rechtsanwalt,

- de Duitse regering, vertegenwoordigd door M. Lumma en J. Kemper als gemachtigden,
- de Tsjechische regering, vertegenwoordigd door M. Smolek als gemachtigde,
- de Letse regering, vertegenwoordigd door E. Eihmane en U. Dreimanis als gemachtigden,
- de regering van het Verenigd Koninkrijk, vertegenwoordigd door L. Seeboruth als gemachtigde,
- de Commissie van de Europese Gemeenschappen, vertegenwoordigd door AM. Rouchaud -Joët en S. Grünheid als gemachtigden,

gelet op de beslissing, de advocaat-generaal gehoord, om de zaak zonder conclusie te berechten,

het navolgende

Arrest

1 Het verzoek om een prejudiciële beslissing betreft de uitlegging van artikel 5, punt 1, sub b, tweede streepje, van verordening (EG) nr. 44/2001 van de Raad van 22 december 2000 betreffende de rechterlijke bevoegdheid, de erkenning en de tenuitvoerlegging van beslissingen in burgerlijke en handelszaken (PB 2001, L 12, blz. 1).

2 Dit verzoek is ingediend in het kader van een geding tussen P. Rehder en Air Baltic Corporation (hierna: „Air Baltic”) als gevolg van het feit dat de door hem bij deze maatschappij geboekte vlucht van München (Duitsland) naar Vilnius (Litouwen) werd geannuleerd.

Toepasselijke bepalingen

Gemeenschapsregeling

3 Verordening nr. 44/2001 is op 1 maart 2002 in werking getreden en vervangt conform artikel 68, lid 1, ervan het Verdrag van 27 september 1968 betreffende de rechterlijke bevoegdheid en de tenuitvoerlegging van beslissingen in burgerlijke en handelszaken, zoals later gewijzigd (PB 1998, C 27, blz. 1; hierna: „Executieverdrag”).

4 In punt 1 van de considerans van deze verordening heet het dat „[d]e Gemeenschap [...] zich ten doel [heeft] gesteld een ruimte van vrijheid, veiligheid en rechtvaardigheid te handhaven en ontwikkelen waarin het vrije verkeer van personen gewaarborgd is. Met het oog op de geleidelijke totstandbrenging van een dergelijke ruimte dient de Gemeenschap onder meer de maatregelen op het gebied van de justitiële samenwerking in burgerlijke zaken vast te stellen die voor de goede werking van de interne markt nodig zijn.”

5 Volgens de tweede zin van punt 2 van de considerans van verordening nr. 44/2001 „[zijn] [b]epalingen die de eenvormigheid van de regels inzake jurisdictiegeschillen in burgerlijke en handelszaken mogelijk maken alsook de vereenvoudiging van de formaliteiten met het oog op een snelle en eenvoudige erkenning en tenuitvoerlegging van de beslissingen van de lidstaten waarvoor deze verordening verbindend is, [...] onontbeerlijk”.

6 In de eerste zin van punt 11 van de considerans van deze verordening wordt uiteengezet dat „[d]e bevoegdheidsregels [...] in hoge mate voorspelbaar [moeten] zijn, waarbij als beginsel geldt dat de bevoegdheid in het algemeen gegrond wordt op de woonplaats van de verweerder; de bevoegdheid moet altijd op die grond kunnen worden gevestigd, behalve in een gering aantal duidelijk omschreven gevallen waarin het voorwerp van het geschil of de autonomie van de partijen een ander

aanknopingspunt wettigt”.

7 In punt 12 van de considerans van deze verordening heet het dat „[n]aast de woonplaats van de verweerder [...] er alternatieve bevoegdheidsgronden mogelijk [moeten] zijn, gebaseerd op de nauwe band tussen het gerecht en de vordering of de noodzaak een goede rechtsbedeling te vergemakkelijken”.

8 De bij verordening nr. 44/2001 vastgestelde bevoegdheidsregels zijn opgenomen in hoofdstuk II, dat bestaat uit de artikelen 2 tot en met 31.

9 Artikel 2, lid 1, van deze verordening, dat deel uitmaakt van afdeling 1 („Algemene bepalingen”) van hoofdstuk II, luidt:

„Onverminderd deze verordening worden zij die woonplaats hebben op het grondgebied van een lidstaat, ongeacht hun nationaliteit, opgeroepen voor de gerechten van die lidstaat.”

10 Artikel 3, lid 1, van deze verordening, dat in dezelfde afdeling 1 is opgenomen, bepaalt:

„Degenen die op het grondgebied van een lidstaat woonplaats hebben, kunnen slechts voor het gerecht van een andere lidstaat worden opgeroepen krachtens de in de afdelingen 2 tot en met 7 van dit hoofdstuk gegeven regels.”

11 Artikel 5, punt 1, van verordening nr. 44/2001, dat te vinden is in afdeling 2 („Bijzondere bevoegdheid”) van hoofdstuk II, bepaalt:

„Een persoon die woonplaats heeft op het grondgebied van een lidstaat, kan in een andere lidstaat voor de volgende gerechten worden opgeroepen:

1) a) ten aanzien van verbintenissen uit overeenkomst: voor het gerecht van de plaats waar de verbintenis die aan de eis ten grondslag ligt, is uitgevoerd of moet worden uitgevoerd;

b) voor de toepassing van deze bepaling en tenzij anders is overeengekomen, is de plaats van uitvoering van de verbintenis die aan de eis ten grondslag ligt:

- voor de koop en verkoop van roerende lichamelijke zaken, de plaats in een lidstaat waar de zaken volgens de overeenkomst geleverd werden of geleverd hadden moeten worden;
- voor de verstrekking van diensten, de plaats in een lidstaat waar de diensten volgens de overeenkomst verstrekt werden of verstrekt hadden moeten worden;

c) punt a is van toepassing indien punt b niet van toepassing is.”

12 Artikel 60, lid 1, van deze verordening bepaalt:

„Voor de toepassing van deze verordening hebben vennootschappen en rechtspersonen woonplaats op de plaats van:

- a) hun statutaire zetel, of
- b) hun hoofdbestuur, of
- c) hun hoofdvestiging.”

13 Artikel 71, lid 1, van deze verordening bepaalt:

„Deze verordening laat onverlet de verdragen waarbij de lidstaten partij zijn en die, voor bijzondere onderwerpen, de rechterlijke bevoegdheid, de erkenning en de tenuitvoerlegging van beslissingen regelen.”

14 Verordening (EG) nr. 261/2004 van het Europees Parlement en de Raad van 11 februari 2004 tot vaststelling van gemeenschappelijke regels inzake compensatie en bijstand aan luchtreizigers bij instapweigering en annulering of langdurige vertraging van vluchten en tot intrekking van verordening (EEG) nr. 295/91 (PB L 46, blz. 1), legt het beginsel vast dat passagiers in het kader van het internationale luchtvervoer bij vluchtannulering compensatie ontvangen. Artikel 5 („Annulering”) van deze verordening bepaalt:

„1. In geval van annulering van een vlucht:

[...]

c) hebben de betrokken passagiers recht op de in artikel 7 bedoelde compensatie door de luchtvaartmaatschappij die de vlucht uitvoert, tenzij [...] de annulering hun [...] wordt meegedeeld

[...]”

15 Lid 1 van artikel 7 („Recht op compensatie”) van deze verordening bepaalt:

„Wanneer naar dit artikel wordt verwezen, krijgen de passagiers compensatie ten belope van:

a) 250 EUR voor alle vluchten tot en met 1 500 km;

[...]”

16 Artikel 12, lid 1, van deze verordening luidt:

„Deze verordening is van toepassing onverminderd de rechten van een passagier op verdere compensatie. De uit hoofde van deze verordening toegekende compensatie kan op eventuele verdere compensatie in mindering worden gebracht.”

Verdrag van Montreal

17 Het op 28 mei 1999 te Montreal gesloten verdrag tot het brengen van eenheid in enige bepalingen inzake het internationale luchtvervoer (hierna: „verdrag van Montreal”) is door de Europese Gemeenschap ondertekend op 9 december 1999 en namens haar goedgekeurd bij besluit 2001/539/EG van de Raad van 5 april 2001 (PB L 194, blz. 38). Dit verdrag is, wat de Gemeenschap betreft, op 28 juni 2004 in werking getreden. Artikel 19 („Vertraging”) van dit verdrag luidt als volgt:

„De vervoerder is aansprakelijk voor de schade voortvloeiend uit vertraging in het luchtvervoer van passagiers, bagage of goederen. [...]”

18 Artikel 33, lid 1, van het verdrag van Montreal luidt:

„De rechtsvordering tot schadevergoeding moet ter keuze van de eiser worden ingesteld binnen het gebied van een der staten die partij zijn bij dit verdrag, hetzij voor de rechter van de woonplaats van de vervoerder, of van de hoofdzetel van diens onderneming of van de plaats waar hij een vestiging heeft, door de zorg waarvan de overeenkomst is gesloten, hetzij voor de rechter van de plaats van bestemming.”

Hoofdeding en prejudiciële vragen

19 Rehder, die te München woont, had bij Air Baltic, met maatschappelijke zetel te Riga (Letland), een vlucht van München naar Vilnius geboekt. De afstand tussen München en Vilnius bedraagt iets minder dan 1 500 kilometer. Ongeveer dertig minuten voor het geplande vertrek vanuit München werden de passagiers ervan op de hoogte gebracht dat hun vlucht werd geannuleerd. Na omboeking door Air Baltic vloog verzoeker via Kopenhagen naar Vilnius, waar hij meer dan zes uur na de voorziene aankomsttijd van de aanvankelijk geboekte vlucht aankwam.

20 Bij vordering ingesteld bij het Amtsgericht Erding, in het rechtsgebied waarvan de luchthaven van München is gelegen, verzocht Rehder om veroordeling van Air Baltic, overeenkomstig de artikelen 5, lid 1, sub c, en 7, lid 1, sub a, van verordening nr. 261/2004, tot betaling aan hem van een compensatie van 250 EUR. Ervan uitgaande dat luchtvervoerdiensten worden verstrekt op de plaats van vertrek van het vliegtuig, wat impliceert dat de plaats van uitvoering van de verbintenis uit overeenkomst in de zin van artikel 5, punt 1, sub b, tweede streepje, van verordening nr. 44/2001 de luchthaven van vertrek is, in casu de luchthaven van München, verklaarde het Amtsgericht Erding zich bevoegd om kennis te nemen van Rehders compensatievordering.

21 Op hoger beroep van Air Baltic verklaarde het Oberlandesgericht München, van oordeel dat luchtvervoerdiensten worden verstrekt op de plaats waar de maatschappij die de vlucht uitvoert, haar maatschappelijke zetel heeft, de beslissing van de rechter in eerste aanleg nietig. Tegen dit arrest van de appèlrechter stelde Rehder beroep tot „Revision” in bij het Bundesgerichtshof.

22 De verwijzende rechter merkt op dat het antwoord op de vraag of het Amtsgericht Erding in casu bevoegd is, afhangt van de uitlegging van artikel 5, punt 1, sub b, tweede streepje, van verordening nr. 44/2001. Hij wijst erop dat het Hof met betrekking tot het eerste streepje van deze bepaling, inzake de koop en verkoop van roerende lichamelijke zaken, om te beginnen heeft geoordeeld dat deze bijzondere bevoegdheidsregel voor verbintenissen uit overeenkomst de plaats van levering als zelfstandig aanknopingspunt hanteert, bestemd om te worden toegepast op alle vorderingen uit één overeenkomst voor de koop en verkoop van roerende lichamelijke zaken, en niet alleen op vorderingen die zijn gebaseerd op de leveringsverplichting zelf (arrest van 3 mei 2007, Color Drack, C-386/05, Jurispr. blz. I-3699, punt 26). Het Hof heeft verder geoordeeld dat die regel ook van toepassing is in het geval van een verscheidenheid van plaatsen van levering van zaken en dat dan onder plaats van uitvoering moet worden verstaan de plaats die de nauwste band tussen de overeenkomst en het bevoegde gerecht verzekert. Daarbij blijkt de nauwste band in de regel aanwezig te zijn op de plaats van de hoofdlevering, welke levering op basis van economische criteria moet worden bepaald (arrest Color Drack, reeds aangehaald, punt 40). Het Hof heeft ten slotte geoordeeld dat wanneer niet kan worden bepaald wat de plaats van de hoofdlevering is, elk van de leveringsplaatsen een toereikende band van nabijheid met de feiten van het geding heeft en dat in een dergelijk geval de eiser de verweerder voor het gerecht van de leveringsplaats van zijn keuze kan oproepen (arrest Color Drack, reeds aangehaald, punt 42).

23 Het Bundesgerichtshof benadrukt evenwel dat het Hof in punt 16 van het reeds aangehaalde arrest Color Drack tevens uitdrukkelijk heeft aangegeven dat zijn overwegingen enkel betrekking hadden op het geval van een verscheidenheid van leveringsplaatsen binnen één lidstaat, en niet vooruitliepen op het antwoord dat moet worden gegeven in het geval van een verscheidenheid van leveringsplaatsen in verschillende lidstaten.

24 Het Bundesgerichtshof vraagt zich dan ook af of, gelet op de doelen van verordening nr. 44/2001, die erin bestaan de bevoegdheidsregels eenvormig en voorspelbaar te maken, en één enkele plaats van uitvoering vast te stellen, die in beginsel de plaats is die de nauwste band verzekert tussen het geschil en het bevoegde gerecht, artikel 5, punt 1, sub b, tweede streepje, van verordening nr. 44/2001 niet op dezelfde wijze moet worden uitgelegd, en of ook de rechterlijke bevoegdheid voor geschillen over

verbintenissen uit een overeenkomst voor internationaal luchtvervoer niet in beginsel aan één plaats van uitvoering moet worden verbonden, hoewel het bij een dergelijke overeenkomst niet gemakkelijk is, de plaats waar de diensten hoofdzakelijk worden verstrekt, eenduidig te bepalen.

25 Gelet op één en ander, heeft het Bundesgerichtshof de behandeling van de zaak geschorst en het Hof de volgende prejudiciële vragen gesteld:

„1) Dient artikel 5, punt 1, sub b, tweede streepje, van verordening [...] nr. 44/2001 [...] aldus te worden uitgelegd, dat er ook bij vliegreizen van een lidstaat van de Gemeenschap naar een andere lidstaat sprake is van een uniforme plaats van uitvoering van alle verbintenissen uit overeenkomst, namelijk de aan de hand van economische criteria vast te stellen plaats van de voornaamste dienstverrichting?

2) Welke zijn de belangrijkste criteria wanneer er een uniforme plaats van uitvoering moet worden vastgesteld; speelt met name de plaats van vertrek of van aankomst hierin een hoofdrol?”

Beantwoording van de prejudiciële vragen

26 Alvorens in te gaan op de vragen van de verwijzende rechter, zij ter inleiding erop gewezen dat in een aantal van de bij het Hof ingediende opmerkingen de vraag wordt opgeworpen naar de toepasbaarheid, in een situatie als die in het hoofdgeding, van artikel 33 van het verdrag van Montreal ter aanwijzing van het bevoegde gerecht.

27 Dienaangaande zij opgemerkt dat het bij het recht waarop verzoeker in het hoofdgeding zich in casu beroept, dat wordt ontleend aan artikel 7 van verordening nr. 261/2004, gaat om een recht op een forfaitaire en uniforme compensatie voor de passagier als gevolg van vluchtannulering, dat losstaat van de vergoeding van de schade in het kader van artikel 19 van het verdrag van Montreal (zie arrest van 10 januari 2006, IATA en ELFAA, C-344/04, Jurispr. blz. I-403, punten 43-46). Aanspraken die op de genoemde bepaling van verordening nr. 261/2004 zijn gebaseerd en die welke op de genoemde bepaling van het verdrag van Montreal berusten, vallen dus onder een verschillend regelgevingskader.

28 Bijgevolg moet de vordering in het hoofdgeding, nu die alleen op grond van verordening nr. 261/2004 is ingesteld, in het licht van verordening nr. 44/2001 worden onderzocht.

29 Met zijn vragen, die samen moeten worden onderzocht, verzoekt de verwijzende rechter het Hof in wezen, in de context van een op verordening nr. 261/2004 gebaseerde vordering tot compensatie te preciseren hoe de uitdrukking „de plaats in een lidstaat waar de diensten volgens de overeenkomst verstrekt werden of verstrekt hadden moeten worden” in artikel 5, punt 1, sub b, tweede streepje, van verordening nr. 44/2001 moet worden uitgelegd wanneer het gaat om luchtvervoer van personen van een lidstaat naar een andere lidstaat.

30 In feite zijn deze vragen erop gericht, van het Hof te vernemen of, bij een dienstverrichting als de in het hoofdgeding aan de orde zijnde, die uitdrukking dezelfde uitlegging moet krijgen als die welke het Hof in zijn reeds aangehaalde arrest *Color Drack* heeft gegeven met betrekking tot het eerste streepje van die bepaling, in het geval dat roerende lichamelijke zaken op meerdere plaatsen binnen eenzelfde lidstaat moeten worden geleverd.

31 In punt 18 van het arrest *Color Drack* heeft het Hof zich ter beantwoording van de gestelde vraag gebaseerd op de ontstaansgeschiedenis, de doelstellingen en het systeem van verordening nr. 44/2001.

32 Dienaangaande heeft het Hof om te beginnen in herinnering gebracht dat de bijzondere bevoegdheidsregel in artikel 5, punt 1, van verordening nr. 44/2001 voor verbintenissen uit overeenkomst, waarmee de algemene regel dat het gerecht van de woonplaats van de verweerder

bevoegd is, wordt aangevuld, aan een nabijheidsdoelstelling beantwoordt en is ingegeven door de wenselijkheid van een nauwe band tussen de overeenkomst en het gerecht dat daarvan kennis moet nemen (arrest Color Drack, reeds aangehaald, punt 22).

33 Voorts heeft het Hof erop gewezen dat, wat de plaats van uitvoering van de verbintenissen uit overeenkomsten voor de koop en verkoop van roerende lichamelijke zaken betreft, artikel 5, punt 1, sub b, eerste streepje, van verordening nr. 44/2001 dit aanknopingspunt ter bevordering van de doelstellingen van eenvormigheid van de regels inzake rechterlijke bevoegdheid en voorspelbaarheid op autonome wijze omschrijft. In dergelijke gevallen wordt de plaats van levering van de zaken dus als zelfstandig aanknopingspunt gehanteerd, bestemd om te worden toegepast op alle vorderingen uit één koop- en verkoopovereenkomst (arrest Color Drack, reeds aangehaald, punten 24 en 26).

34 In het licht van de doelstellingen van nabijheid en voorspelbaarheid heeft het Hof geoordeeld dat de in artikel 5, punt 1, sub b, eerste streepje, van verordening nr. 44/2001 neergelegde regel ook van toepassing is in het geval van een verscheidenheid van leveringsplaatsen binnen één lidstaat, met dien verstande dat één gerecht bevoegd moet zijn om kennis te nemen van alle vorderingen uit de overeenkomst (arrest Color Drack, reeds aangehaald, punten 36 en 38).

35 Ten slotte heeft het Hof in een dergelijk geval van een verscheidenheid van leveringsplaatsen van de zaken binnen één lidstaat geoordeeld dat de plaats die de nauwste band tussen de overeenkomst en het bevoegde gerecht verzekert, de plaats van de hoofdlevering is, welke levering op basis van economische criteria moet worden bepaald, en dat, wanneer niet kan worden bepaald wat de plaats van de hoofdlevering is, elk van de leveringsplaatsen een toereikende band van nabijheid met de feiten van het geding heeft. In dat geval kan de eiser de verweerder voor het gerecht van de leveringsplaats van zijn keuze oproepen (arrest Color Drack, reeds aangehaald, punten 40 en 42).

36 Benadrukt zij dat de overwegingen waarop het Hof zich heeft gebaseerd om tot de in het arrest Color Drack geformuleerde uitlegging te komen, tevens gelden voor overeenkomsten voor de verstrekking van diensten, ook wanneer die diensten niet binnen één lidstaat worden verstrekt. De bijzondere bevoegdheidsregels waarin verordening nr. 44/2001 voorziet voor overeenkomsten voor de koop en verkoop van roerende lichamelijke zaken en de verstrekking van diensten, hebben namelijk dezelfde ontstaansgeschiedenis, streven hetzelfde doel na en nemen in het door deze verordening ingevoerde systeem dezelfde plaats in.

37 De doelstellingen van nabijheid en voorspelbaarheid, die moeten worden verwezenlijkt met de concentratie van de rechterlijke bevoegdheid op de plaats waar de diensten volgens de overeenkomst in kwestie moeten worden verstrekt en met de aanwijzing van één bevoegde rechter voor alle vorderingen uit die overeenkomst, kunnen niet anders worden benaderd wanneer de betrokken diensten op meerdere plaatsen in verschillende lidstaten moeten worden verstrekt. Afgezien van het feit dat een dergelijke differentiatie geen grondslag vindt in de bepalingen van verordening nr. 44/2001, is zij namelijk in tegenspraak met het doel dat bij de vaststelling van die verordening voorop heeft gestaan, namelijk dat zij door de harmonisatie van de regels inzake jurisdictiegeschillen in burgerlijke en handelszaken zou bijdragen tot de ontwikkeling van een ruimte van vrijheid, veiligheid en rechtvaardigheid, en tot de goede werking van de interne markt binnen de Gemeenschap (zie punten 1 en 2 van de considerans van verordening nr. 44/2001).

38 Bijgevolg moet ook in het geval dat diensten op meerdere plaatsen in verschillende lidstaten moeten worden verstrekt, worden nagegaan welke plaats de nauwste band verzekert tussen de betrokken overeenkomst en het bevoegde gerecht, met name op welke plaats volgens die overeenkomst de hoofddienst moet worden verstrekt.

39 Dienaangaande zij onmiddellijk vastgesteld dat de plaats waar de betrokken luchtvaartmaatschappij haar zetel of hoofdvestiging heeft, zoals de verwijzende rechter heeft

opgemerkt, niet de vereiste nauwe band met de overeenkomst heeft. De verrichtingen en handelingen die van daaruit plaatsvinden, zoals met name het beschikbaar stellen van een geschikt toestel en gekwalificeerde bemanning, vormen immers logistieke en voorbereidende maatregelen met het oog op de uitvoering van de luchtvervoerovereenkomst en geen diensten waarvan de verstrekking verband houdt met de eigenlijke inhoud van die overeenkomst. Hetzelfde geldt voor de plaats waar de luchtvervoerovereenkomst wordt gesloten en die waar het ticket wordt afgegeven.

40 De diensten die ter uitvoering van de verbintenissen uit een overeenkomst voor het vervoer van personen door de lucht worden verstrekt, betreffen namelijk het inchecken en instappen van de passagiers alsmede hun onthaal aan boord van het vliegtuig op de in de betrokken vervoerovereenkomst overeengekomen plaats van vertrek, het vertrek van het toestel op het voorziene tijdstip, het vervoer van de passagiers en hun bagage van de plaats van vertrek naar de plaats van aankomst, de zorg voor de passagiers tijdens de vlucht, en, ten slotte, het uitstappen van de passagiers in veilige omstandigheden op de plaats en het tijdstip van landing die in die overeenkomst zijn overeengekomen. In dit opzicht hebben ook de plaatsen waar het toestel eventueel een tussenlanding maakt geen toereikende band met de voornaamste uit deze overeenkomst voortvloeiende diensten.

41 De enige plaatsen die een rechtstreekse band hebben met de genoemde diensten, die worden verstrekt ter uitvoering van de met het voorwerp van de overeenkomst verband houdende verbintenissen, zijn de plaats van vertrek en die van aankomst van het vliegtuig, met dien verstande dat onder „plaats van vertrek en plaats van aankomst” de plaatsen moeten worden verstaan die zijn overeengekomen in de betrokken vervoerovereenkomst welke is gesloten met één enkele luchtvaartmaatschappij, die de vlucht uitvoert.

42 In dit verband zij evenwel erop gewezen dat het bij luchtvervoer – anders dan bij leveringen van roerende lichamelijke zaken op verschillende plaatsen, die met het oog op de bepaling van de hoofdlevering aan de hand van economische criteria, afzonderlijke en kwantificeerbare verrichtingen zijn – naar de aard daarvan gaat om diensten die op ondeelbare wijze en als één geheel worden verstrekt vanaf de plaats van vertrek tot op die van aankomst van het vliegtuig, zodat in dergelijke gevallen niet aan de hand van een economisch criterium een afzonderlijk onderdeel van de dienstverrichting kan worden aangewezen dat de op een welbepaalde plaats verstrekte hoofddienst zou vormen.

43 In die omstandigheden moeten zowel de plaats van vertrek als de plaats van aankomst van het vliegtuig gelijkelijk worden beschouwd als de plaatsen waar de diensten die het voorwerp van een luchtvervoerovereenkomst uitmaken, hoofdzakelijk worden verstrekt.

44 Elk van deze twee plaatsen heeft een toereikende band van nabijheid met de feiten van het geding en verzekert bijgevolg de nauwe band tussen de overeenkomst en het bevoegde gerecht die door de in artikel 5, punt 1, van verordening nr. 44/2001 neergelegde bijzondere bevoegdheidsregels wordt verlangd. Derhalve kan de eiser van een op verordening nr. 261/2004 gebaseerde compensatie de verweerder op grond van artikel 5, punt 1, sub b, tweede streepje, van verordening nr. 44/2001 naar zijn keuze oproepen voor het gerecht in het rechtsgebied waarvan één van die plaatsen is gelegen.

45 Met een dergelijke keuzemogelijkheid voor de eiser wordt niet alleen het criterium van nabijheid in acht genomen, maar wordt ook voldaan aan het vereiste van voorspelbaarheid, aangezien daardoor zowel de eiser als de verweerder gemakkelijk kan uitmaken voor welke gerechten het geding aanhangig kan worden gemaakt. Voorts is zij in overeenstemming met het doel van rechtszekerheid, omdat de keuze van de eiser in het kader van artikel 5, punt 1, sub b, tweede streepje, van verordening nr. 44/2001 beperkt is tot twee gerechten. Verder zij eraan herinnerd dat de eiser de mogelijkheid behoudt om zich te wenden tot het in artikel 2, lid 1, van deze verordening bedoelde gerecht van de woonplaats van de verweerder, dat wil zeggen, in het onderhavige geval, conform artikel 60, lid 1, van

deze verordening, het gerecht in het rechtsgebied waarvan de luchtvervoerder zijn statutaire zetel, hoofdbestuur of hoofdvestiging heeft, wat strookt met artikel 33 van het verdrag van Montreal.

46 Bovendien beschikt de eiser volgens de vaste rechtspraak van het Hof ook in het kader van de in artikel 5, punt 3, van het Executieverdrag bedoelde en verder in artikel 5, punt 3, van verordening nr. 44/2001 overgenomen bijzondere bevoegdheid ten aanzien van verbintenissen uit onrechtmatige daad over een dergelijke keuzemogelijkheid, zelfs wanneer het gaat om gerechten in verschillende lidstaten (zie met name arresten van 30 november 1976, Bier, „Franse Kalimijnen”, 21/76, Jurispr. blz. 1735, punten 24 en 25, en 10 juni 2004, Kronhofer, C-168/02, Jurispr. blz. I-6009, punt 16 en aldaar aangehaalde rechtspraak).

47 Gelet op het voorgaande, moet op de gestelde vragen worden geantwoord dat artikel 5, punt 1, sub b, tweede streepje, van verordening nr. 44/2001 aldus moet worden uitgelegd dat in het geval van luchtvervoer van personen van een lidstaat naar een andere lidstaat op grond van een overeenkomst die is gesloten met één enkele luchtvaartmaatschappij, welke de vlucht uitvoert, het gerecht dat bevoegd is om kennis te nemen van een op die vervoerovereenkomst en verordening nr. 261/2004 gebaseerde vordering tot compensatie, naar keuze van de eiser het gerecht is in het rechtsgebied waarvan zich de plaats van vertrek of de plaats van aankomst van het vliegtuig bevindt, zoals deze plaatsen in die overeenkomst zijn overeengekomen.

Kosten

48 Ten aanzien van de partijen in het hoofdgeding is de procedure als een aldaar gerezen incident te beschouwen, zodat de nationale rechterlijke instantie over de kosten heeft te beslissen. De door anderen wegens indiening van hun opmerkingen bij het Hof gemaakte kosten komen niet voor vergoeding in aanmerking.

Het Hof van Justitie (Vierde kamer) verklaart voor recht:

Artikel 5, punt 1, sub b, tweede streepje, van verordening (EG) nr. 44/2001 van de Raad van 22 december 2000 betreffende de rechterlijke bevoegdheid, de erkenning en de tenuitvoerlegging van beslissingen in burgerlijke en handelszaken, moet aldus worden uitgelegd dat in het geval van luchtvervoer van personen van een lidstaat naar een andere lidstaat op grond van een overeenkomst die is gesloten met één enkele luchtvaartmaatschappij, welke de vlucht uitvoert, het gerecht dat bevoegd is om kennis te nemen van een vordering tot compensatie gebaseerd op die vervoerovereenkomst en verordening (EG) nr. 261/2004 van het Europees Parlement en de Raad van 11 februari 2004 tot vaststelling van gemeenschappelijke regels inzake compensatie en bijstand aan luchtreizigers bij instapweigering en annulering of langdurige vertraging van vluchten en tot intrekking van verordening (EEG) nr. 295/91, naar keuze van de eiser het gerecht is in het rechtsgebied waarvan zich de plaats van vertrek of de plaats van aankomst van het vliegtuig bevindt, zoals deze plaatsen in die overeenkomst zijn overeengekomen.

ondertekeningen

Hof van Justitie, zaak C-111/08, SCT Industri Aktiebolag i likvidation v. Alpenblume Aktiebolag, arrest van 2 juli 2009

Brussel I-Verordening – werkingsfeer – art. 1, 2, b - faillissementen

Règlement Bruxelles I - champ d'application – art. 1, 2, b - faillites

Procestaal: Zweeds

In zaak C-111/08,

betreffende een verzoek om een prejudiciële beslissing krachtens artikel 234 EG, ingediend door de Högsta domstol (Zweden) bij beslissing van 4 maart 2008, ingekomen bij het Hof op 12 maart 2008, in de procedure

SCT Industri AB i likvidation

tegen

Alpenblume AB,

wijst

HET HOF VAN JUSTITIE (Eerste kamer),

samengesteld als volgt: P. Jann (rapporteur), kamerpresident, A. Tizzano, A. Borg Barthet, E. Levits en J.-J. Kasel, rechters,

advocaat-generaal: E. Sharpston,

griffier: C. Strömholm, administrateur,

gezien de stukken en na de terechtzitting op 4 februari 2009,

gelet op de opmerkingen van:

- SCT Industri AB i likvidation, vertegenwoordigd door F. Lüning, jur. kand.,
- Alpenblume AB, vertegenwoordigd door L.-O. Svensson, advocat,
- de Duitse regering, vertegenwoordigd door M. Lumma en J. Kemper als gemachtigden,
- de Spaanse regering, vertegenwoordigd door J. López-Medel Bascones als gemachtigde,
- de Portugese regering, vertegenwoordigd door L. Inez Fernandes en D. Pires als gemachtigden,
- de regering van het Verenigd Koninkrijk, vertegenwoordigd door L. Seeboruth als gemachtigde, bijgestaan door A. Henshaw, barrister,
- de Commissie van de Europese Gemeenschappen, vertegenwoordigd door A.-M. Rouchaud -Joët en P. Dejmek als gemachtigden,

gelet op de beslissing, de advocaat-generaal gehoord, om de zaak zonder conclusie te berechten,

het navolgende

Arrest

1 Het verzoek om een prejudiciële beslissing betreft de uitlegging van artikel 1, lid 2, sub b, van verordening (EG) nr. 44/2001 van de Raad van 22 december 2000 betreffende de rechterlijke bevoegdheid, de erkenning en de tenuitvoerlegging van beslissingen in burgerlijke en handelszaken (PB 2001, L 12, blz. 1).

2 Dit verzoek is ingediend in het kader van een geding tussen SCT Industri AB (hierna: „SCT Industri”) en Alpenblume AB (hierna: „Alpenblume”), twee Zweedse vennootschappen, betreffende een vordering tot revindicatie van de aandelen die SCT Industri in een vennootschap naar Oostenrijks recht hield en die aan Alpenblume zijn verkocht; deze vordering is ingesteld na een beslissing van een Oostenrijkse rechter houdende vaststelling dat de verkrijging van deze aandelen door Alpenblume nietig was.

Toepasselijke bepalingen

3 In punt 2 van de considerans van verordening nr. 44/2001 wordt verklaard:

„Sommige verschillen in de nationale regels inzake de rechterlijke bevoegdheid en de erkenning van beslissingen bemoeilijken de goede werking van de interne markt. Bepalingen die de eenvormigheid van de regels inzake jurisdictiegeschillen in burgerlijke en handelszaken mogelijk maken alsook de vereenvoudiging van de formaliteiten met het oog op een snelle en eenvoudige erkenning en tenuitvoerlegging van de beslissingen van de lidstaten waarvoor deze verordening verbindend is, zijn onontbeerlijk.”

4 In punt 7 van de considerans van voornoemde verordening heet het: „Het is van belang dat alle belangrijke burgerlijke en handelszaken onder de werkingssfeer van deze verordening worden gebracht, met uitzondering van bepaalde duidelijk omschreven aangelegenheden.”

5 In punt 15 van de considerans van deze verordening wordt verklaard:

„Met het oog op een harmonische rechtsbedeling in de Gemeenschap moeten parallel lopende processen zoveel mogelijk worden beperkt en moet worden voorkomen dat in twee lidstaten onverenigbare beslissingen worden gegeven. Er moet een duidelijke en afdoende regeling zijn om problemen op het gebied van aanhangigheid en samenhang op te lossen, alsook om problemen te verhelpen die voortvloeien uit de tussen de lidstaten bestaande verschillen ten aanzien van de datum waarop een zaak als aanhangig wordt beschouwd. Voor de toepassing van deze verordening moet die datum autonoom worden bepaald.”

6 In punt 19 van de considerans van verordening nr. 44/2001 heet het:

„De continuïteit tussen het [Verdrag van 27 september 1968 betreffende de rechterlijke bevoegdheid en de tenuitvoerlegging van beslissingen in burgerlijke en handelszaken (PB 1972, L 299, blz. 32; hierna: ‘Verdrag van Brussel’ of ‘Executieverdrag’)] en deze verordening moet gewaarborgd worden. Daartoe zijn overgangsbepalingen nodig. Deze continuïteit moet ook voor de uitlegging van het Verdrag van Brussel door het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen gelden en het Protocol van 1971 [betreffende deze uitlegging door het Hof, in de herziene en gewijzigde versie ervan (PB 1998, C 27, blz. 28)] moet ook van toepassing blijven op de zaken die op de datum van inwerkingtreding van de verordening reeds aanhangig zijn.”

7 Artikel 1 van deze verordening omschrijft de werkingssfeer ervan. Krachtens artikel 1, lid 1, ervan ziet deze op alle burgerlijke en handelszaken en heeft zij geen betrekking op fiscale zaken, douanezaken of administratiefrechtelijke zaken.

8 Artikel 1, lid 2, sub b, van voornoemde verordening bepaalt:

„Zij is niet van toepassing op:

[...]

b) het faillissement, akkoorden en andere soortgelijke procedures”.

9 Artikel 25 van verordening (EG) nr. 1346/2000 van de Raad van 29 mei 2000 betreffende insolventieprocedures (PB L 160, blz. 1), met het opschrift „Erkenning en executoir karakter van andere beslissingen”, bepaalt in de leden 1 en 2 ervan:

„1. De inzake het verloop en de beëindiging van een insolventieprocedure gegeven beslissingen van een rechter wiens beslissing tot opening van de procedure krachtens artikel 16 is erkend, alsmede een door die rechter bevestigd akkoord, worden eveneens zonder verdere formaliteiten erkend. Die beslissingen worden ten uitvoer gelegd overeenkomstig de artikelen 31 tot en met 51 (met uitzondering van artikel 34, lid 2), van het Verdrag van Brussel betreffende de rechterlijke bevoegdheid en de tenuitvoerlegging van beslissingen in burgerlijke en handelszaken, als gewijzigd bij de Verdragen inzake de toetreding tot dat Verdrag.

De eerste alinea geldt eveneens voor beslissingen die rechtstreeks voortvloeien uit de insolventieprocedure en daar nauw op aansluiten, zelfs indien die beslissingen door een andere rechter worden gegeven.

De eerste alinea geldt eveneens voor beslissingen betreffende na het verzoek tot opening van een insolventieprocedure genomen conservatoire maatregelen.

2. De erkenning en de tenuitvoerlegging van andere beslissingen dan die bedoeld in lid 1 worden beheerst door het in lid 1 bedoelde Verdrag voor zover dat Verdrag van toepassing is.”

10 Artikel 43 van verordening nr. 1346/2000 luidt: „Deze verordening is slechts van toepassing op insolventieprocedures die na de inwerkingtreding ervan zijn geopend. Op de rechtshandelingen die de schuldenaar vóór de inwerkingtreding ervan heeft verricht, blijft het recht van toepassing dat gold op het tijdstip dat zij werden verricht.”

Hoofdgeding en prejudiciële vraag

11 In 1993 werd een faillissementsprocedure geopend tegen SCT Industri door het tingsrätt (rechtbank) te Malmö. Er werd een curator aangewezen. In het kader van die procedure heeft deze curator de deelneming van 47 % van de aandelen die SCT Industri hield in het kapitaal van SCT Hotelbetrieb GmbH, een vennootschap naar Oostenrijks recht waarvan Scaniahof Ferienwohnungen GmbH (hierna: „Scaniahof”) de rechtsopvolgster is, voor 2 SEK verkocht aan Alpenblume. Laatstgenoemde vennootschap werd in Oostenrijk als eigenaar van de betrokken aandelen ingeschreven.

12 In 1997 werd de faillissementsprocedure beëindigd zonder overschot. Op 19 maart 2002 heeft het tingsrätt te Malmö de ontbinding van SCT Industri gelast.

13 Nadat SCT Industri bij een Oostenrijkse rechterlijke instantie een vordering aanhangig had gemaakt, heeft deze beslist dat de in Zweden aangewezen curator niet bevoegd was, te beschikken over de activa in Oostenrijk en dat bijgevolg de verkrijging van de aandelen door Alpenblume nietig was. Bijgevolg heeft die rechterlijke instantie Scaniahof gelast, SCT Industri in te schrijven als

eigenaar van de uit de failliete boedel overgedragen aandelen. Alpenblume was in de Oostenrijkse procedure interveniënte (Nebenintervenientin). Het Oberste Gerichtshof (Oostenrijk) heeft het beroep („außerordentliche Revision“) van interveniënte op 17 mei 2004 verworpen.

14 Op 24 augustus 2004 heeft Alpenblume bij een Zweeds gerecht een revindicatie-vordering met betrekking tot dezelfde aandelen tegen SCT Industri aanhangig gemaakt, met het verzoek SCT Industri op straffe van een dwangsom te gelasten, de nodige maatregelen te nemen om Alpenblume als rechtmatige eigenaar van de betrokken aandelen in te schrijven. Bij beslissing van 17 maart 2005 heeft het tingsrätt te Malmö – na een door verzoekster in het hoofdgeding opgeworpen exceptie – geoordeeld dat niets zich tegen de behandeling van die vordering verzette.

15 SCT Industri heeft tegen deze beslissing hoger beroep ingesteld en geconcludeerd tot afwijzing van de vordering. Alpenblume heeft geconcludeerd tot bevestiging van de betrokken beslissing. Bij beslissing van 26 juli 2005 heeft het Hovrätt för Skåne och Blekinge (Hof van beroep voor Skåne en Blekinge) het hoger beroep verworpen.

16 Nadat SCT Industri hogere voorziening had ingesteld bij de Högsta domstol, heeft deze bij beschikking van 4 maart 2008 de behandeling van de zaak geschorst en het Hof de volgende prejudiciële vraag gesteld:

„Moet de uitzondering voor faillissementen, akkoorden en soortgelijke procedures in artikel 1, lid 2, sub b, van verordening [nr. 44/2001] aldus worden uitgelegd dat zij van toepassing is op een beslissing van een rechterlijke instantie van een lidstaat A betreffende de inschrijving van de eigendom van aandelen in een vennootschap met statutaire zetel in lidstaat A, welke aandelen zijn overgedragen door de curator in het faillissement van een vennootschap met statutaire zetel in een andere lidstaat B, wanneer de rechterlijke instantie zijn beslissing heeft gebaseerd op het feit dat lidstaat A bij gebreke van een verdrag tot wederzijdse erkenning van faillissementsprocedures niet de bevoegdheid van de curator erkent om te beschikken over zich in lidstaat A bevindende vermogensbestanddelen?“

Beantwoording van de prejudiciële vraag

17 De vraag van de verwijzende rechter betreft in wezen de erkenning, tussen de lidstaten, van een rechterlijke beslissing in een civiele zaak die in verband staat met een insolventieprocedure welke heeft plaatsgevonden in een andere lidstaat. Meer in het bijzonder betreft deze vraag het punt of een beslissing waarbij een rechterlijke instantie van een andere lidstaat heeft uitgesproken dat een aandelenoverdracht die in het kader van een insolventieprocedure heeft plaatsgevonden, nietig was op grond dat de curator die deze aandelen had overgedragen, niet bevoegd was om te beschikken over zich in die lidstaat bevindende aandelen, valt onder de uitzondering van artikel 1, lid 2, sub b, van verordening nr. 44/2001, welke uitzondering van toepassing is op faillissementen, overeenkomsten en andere soortgelijke procedures.

18 Vooraf zij opgemerkt dat verordening nr. 1346/2000 niet van toepassing is op de procedure die in het hoofdgeding aan de orde is, daar deze vóór de inwerkingtreding van die verordening is geopend.

19 Derhalve moet uitsluitend worden bepaald of een beslissing als die welke door de Oostenrijkse rechterlijke instantie is uitgesproken in het hoofdgeding, onder verordening nr. 44/2001 valt, zodat de verwijzende rechter haar moet respecteren.

20 In dit verband zij er om te beginnen aan herinnerd dat, wat meer in het bijzonder faillissementen en andere soortgelijke procedures betreft, deze zijn uitgesloten van het toepassingsgebied van het Executieverdrag, zowel wegens het bijzondere karakter van de betrokken materie, welke noopt tot bijzondere regels, als wegens de vergaande verschillen tussen de wetgevingen van de verdragsluitende

staten (zie in die zin arrest van 22 februari 1979, Gourdain, 133/78, Jurispr. blz. 733, punt 3, en rapport van Jenard betreffende het Executieverdrag, PB 1979, C 59, blz. 1).

21 Zo heeft het Hof in zijn rechtspraak over het Executieverdrag geoordeeld dat een vordering verband houdt met een faillissementsprocedure, wanneer zij rechtstreeks uit het faillissement voortvloeit en geheel binnen het kader van een faillissement of surseance van betaling past (zie arrest Gourdain, reeds aangehaald, punt 4). Een vordering met dergelijke kenmerken valt derhalve niet binnen het toepassingsgebied van dit verdrag.

22 Uit de rechtspraak blijkt tevens dat, voor zover verordening nr. 44/2001 voortaan in de betrekkingen tussen de lidstaten, met uitzondering van het Koninkrijk Denemarken, in de plaats is getreden van het Executieverdrag, de door het Hof verstrekte uitlegging met betrekking tot dit verdrag ook geldt voor de verordening, wanneer de bepalingen van deze laatste en die van het Executieverdrag als gelijkwaardig kunnen worden aangemerkt (zie met name arrest van 14 mei 2009, Ilsinger, C-180/06, nog niet gepubliceerd in de Jurisprudentie, punt 41).

23 In het door deze verordening ingevoerde stelsel neemt artikel 1, lid 2, sub b, ervan dezelfde plaats in en vervult het dezelfde functie als artikel 1, tweede alinea, sub 2, van het Executieverdrag. Bovendien zijn deze twee bepalingen in identieke bewoordingen geformuleerd.

24 Gelet op een dergelijke gelijkwaardigheid van een bepaling van het Executieverdrag en een bepaling van verordening nr. 44/2001 moet in overeenstemming met punt 19 van de considerans van deze laatste de continuïteit in de uitlegging van deze twee instrumenten worden gewaarborgd. Die continuïteit is tevens het middel om te verzekeren dat het rechtszekerheidsbeginsel, dat één van de grondslagen van beide instrumenten vormt, wordt geëerbiedigd (arrest Ilsinger, reeds aangehaald, punt 58).

25 Gelet op het voorgaande is dus de intensiteit van het verband in de zin van de reeds aangehaalde Gourdain-rechtspraak tussen een vordering in rechte zoals in het hoofdgeding aan de orde is en de insolventieprocedure, bepalend voor de beslissing of de in artikel 1, lid 2, sub b, van verordening nr. 44/2001 genoemde uitsluiting moet worden toegepast.

26 In casu blijkt dat er in het hoofdgeding sprake is van een bijzonder nauw verband.

27 Enerzijds blijkt namelijk uit de verwijzingsbeslissing dat het hoofdgeding uitsluitend betrekking heeft op de eigendom van aandelen die in het kader van een insolventieprocedure door een curator zijn overgedragen op grond van bepalingen als die van de Konkurslag (Zweedse wet betreffende faillissementsprocedures) nr. 672 van 1987 (SFS 1987, nr. 672), die derogeert aan de algemene regels van het burgerlijk recht, met name van het eigendomsrecht. In het bijzonder voorzien die bepalingen erin dat de debiteur in geval van faillissement het recht verliest, vrijelijk over zijn goederen te beschikken en dat het aan de curator staat, voor rekening van de schuldeisers het actief van de failliete boedel te beheren, met inbegrip van het doen plaatsvinden van de noodzakelijke overdrachten.

28 Met andere woorden, de in het hoofdgeding aan de orde zijnde overdracht en de vordering tot revindicatie waartoe zij aanleiding heeft gegeven, zijn het rechtstreekse gevolg van en onlosmakelijk verbonden met de uitoefening door de curator, te weten een rechtssubject dat pas in actie komt na de opening van een faillissementsprocedure, van een prerogatief dat hij specifiek ontleent aan bepalingen van het nationale recht waardoor dit type procedure wordt beheerst.

29 Dit blijkt overigens met name uit de omstandigheid dat in het hoofdgeding, zoals blijkt uit het aan het Hof overgelegde dossier, het actief van de onderneming waarop de insolventieprocedure betrekking heeft, na de verkoop van de betrokken aandelen door de curator is toegenomen.

30 Anderzijds staat vast dat de grond waarop de Oostenrijkse rechter bij de beslissing waarvan voor de verwijzende rechter erkenning wordt gevraagd, de nietigheid van de overdracht van de in het hoofdgeding aan de orde zijnde aandelen heeft uitgesproken, juist en uitsluitend de reikwijdte van de bevoegdheden van de curator in een faillissementsprocedure betreft, in het bijzonder de mogelijkheid voor deze om over zich in Oostenrijk bevindende goederen te beschikken. De inhoud en de strekking van deze beslissing zijn dus nauw verbonden met het verloop van de faillissementsprocedure. Dit verband wordt overigens niet losser doordat in het hoofdgeding deze procedure was afgesloten op het tijdstip waarop bij de Oostenrijkse rechter de vordering tot revindicatie aanhangig werd gemaakt.

31 In deze omstandigheden moet een vordering als in het hoofdgeding aan de orde is, worden geacht rechtstreeks voort te vloeien uit een insolventieprocedure en daar nauw op aan te sluiten, zodat zij niet binnen de werkingssfeer van verordening nr. 44/2001 valt.

32 Gelet op de specifieke juridische situatie die in het hoofdgeding aan de orde is, en het nauwe verband tussen de bij de verwijzende rechter aanhangige vordering en de insolventieprocedure, doen de in de punten 2, 7 en 15 van de considerans van verordening nr. 44/2001 genoemde beginselen niet af aan deze beoordeling.

33 Gelet op één en ander moet op de gestelde vraag worden geantwoord dat de uitzondering van artikel 1, lid 2, sub b, van verordening nr. 44/2001 aldus moet worden uitgelegd dat zij van toepassing is op een beslissing van een rechterlijke instantie van een lidstaat A betreffende de inschrijving van de eigendom van aandelen in een vennootschap met statutaire zetel in lidstaat A, krachtens welke de overdracht van die aandelen nietig moet worden geacht, op grond dat de rechterlijke instantie van lidstaat A niet de bevoegdheid van een curator in een lidstaat B erkent in het kader van een in lidstaat B gevoerde en beëindigde faillissementsprocedure.

Kosten

34 Ten aanzien van de partijen in het hoofdgeding is de procedure als een aldaar gerezen incident te beschouwen, zodat de nationale rechterlijke instantie over de kosten heeft te beslissen. De door anderen wegens indiening van hun opmerkingen bij het Hof gemaakte kosten komen niet voor vergoeding in aanmerking.

Het Hof van Justitie (Eerste kamer) verklaart voor recht:

De uitzondering van artikel 1, lid 2, sub b, van verordening (EG) nr. 44/2001 van de Raad van 22 december 2000 betreffende de rechterlijke bevoegdheid, de erkenning en de tenuitvoerlegging van beslissingen in burgerlijke en handelszaken moet aldus worden uitgelegd dat zij van toepassing is op een beslissing van een rechterlijke instantie van een lidstaat A betreffende de inschrijving van de eigendom van aandelen in een vennootschap met statutaire zetel in lidstaat A, krachtens welke de overdracht van die aandelen nietig moet worden geacht op grond dat de rechterlijke instantie van lidstaat A niet de bevoegdheid van een curator in een lidstaat B erkent in het kader van een in lidstaat B gevoerde en beëindigde faillissementsprocedure.

ondertekeningen

Hof van Justitie, zaak C-180/06, Renate Ilsinger v. Martin Dreschers, arrest van 14 mei 2009

Brussel I-Verordening - Bevoegdheid inzake door consumenten gesloten overeenkomsten – Recht van consument tot wie misleidende reclame is gericht om schijnbaar gewonnen prijs in rechte op te eisen – Kwalificatie – Vordering uit overeenkomst bedoeld in artikel 15, lid 1, sub c, van voormelde verordening – Voorwaarden

Règlement Bruxelles I – Compétence en matière de contrats conclus par les consommateurs – Droit pour le consommateur destinataire d'une publicité trompeuse de revendiquer en justice le prix apparemment gagné – Qualification – Action de nature contractuelle visée à l'article 15, 1, c – Conditions

Procestaal: Duits

In zaak C-180/06,

betreffende een verzoek om een prejudiciële beslissing krachtens de artikelen 68 EG en 234 EG, ingediend door het Oberlandesgericht Wien (Oostenrijk) bij beslissing van 29 maart 2006, ingekomen bij het Hof op 7 april 2006, in de procedure

Renate Ilsinger

tegen

Martin Dreschers, handelend als bewindvoerder in het faillissement van Schlank & Schick GmbH,

wijst

HET HOF VAN JUSTITIE (Eerste kamer),

samengesteld als volgt: P. Jann, kamerpresident, M. Ilešič, A. Tizzano, E. Levits en J.-J. Kasel (rapporteur), rechters,

advocaat-generaal: V. Trstenjak,

griffier: B. Fülöp, administrateur,

gezien de stukken en na de terechtzitting op 3 juli 2008,

gelet op de opmerkingen van:

- Dreschers, handelend als bewindvoerder in het faillissement van Schlank & Schick GmbH, vertegenwoordigd door A. Matt, Rechtsanwalt,
- de Oostenrijkse regering, vertegenwoordigd door E. Riedl, S. Zeichen en M. Ruffenstein als gemachtigden,

- de Tsjechische regering, vertegenwoordigd door T. Boček en M. Smolek als gemachtigden,
- de Spaanse regering, vertegenwoordigd door M. Sampol Pucurull en B. Plaza Cruz als gemachtigden,
- de Italiaanse regering, vertegenwoordigd door I. M. Braguglia als gemachtigde, bijgestaan door W. Ferrante, avvocato dello Stato,
- de Sloveense regering, vertegenwoordigd door T. Mihelič als gemachtigde,
- de Commissie van de Europese Gemeenschappen, vertegenwoordigd door A.-M. Rouchaud-Joët, S. Grünheid en W. Bogensberger als gemachtigden,

gehoord de conclusie van de advocaat-generaal ter terechtzitting van 11 september 2008,

het navolgende

Arrest

1 Het verzoek om een prejudiciële beslissing heeft betrekking op de uitlegging van artikel 15, lid 1, sub c, van verordening (EG) nr. 44/2001 van de Raad van 22 december 2000 betreffende de rechterlijke bevoegdheid, de erkenning en de tenuitvoerlegging van beslissingen in burgerlijke en handelszaken (PB 2001, L 12, blz. 1).

2 Dit verzoek is ingediend in het kader van een geding tussen mevrouw Ilsinger, die de Oostenrijkse nationaliteit bezit en woonachtig is te St. Pölten (Oostenrijk), en de heer Dreschers, handelend als bewindvoerder in het faillissement van Schlank & Schick GmbH (hierna „Schlank & Schick”), een postorderbedrijf naar Duits recht gevestigd te Aken (Duitsland), ter zake van een vordering ertoe strekkende dat deze laatste wordt veroordeeld Ilsinger een prijs uit te keren.

Toepasselijke bepalingen

Verordening nr. 44/2001

3 De bevoegdheidsregels van verordening nr. 44/2001 zijn neergelegd in hoofdstuk II van deze verordening, dat de artikelen 2 tot en met 31 bevat.

4 Artikel 2, lid 1, van verordening nr. 44/2001, dat staat in voormeld hoofdstuk II, afdeling 1 („Algemene bepalingen”), luidt als volgt:

„Onverminderd deze verordening worden zij die woonplaats hebben op het grondgebied van een lidstaat, ongeacht hun nationaliteit, opgeroepen voor de gerechten van die lidstaat.”

5 Artikel 3, lid 1, van dezelfde verordening, dat eveneens in genoemde afdeling 1 is opgenomen, bepaalt:

„Degenen die op het grondgebied van een lidstaat woonplaats hebben, kunnen slechts voor het gerecht van een andere lidstaat worden opgeroepen krachtens de in de afdelingen 2 tot en met 7 van dit hoofdstuk gegeven regels.”

6 De artikelen 5 tot en met 22 van verordening nr. 44/2001, die de afdelingen 2 tot en met 6 van hoofdstuk II van deze verordening vormen, bevatten regels op het gebied van bijzondere, dwingende of exclusieve bevoegdheid.

7 Zo bepaalt artikel 5 van verordening nr. 44/2001, opgenomen onder hoofdstuk II, afdeling 2, van de verordening („Bijzondere bevoegdheid”),

Een persoon die woonplaats heeft op het grondgebied van een lidstaat, kan in een andere lidstaat voor de volgende rechten worden opgeroepen:

- 1) a) ten aanzien van verbintenissen uit overeenkomst: voor het gerecht van de plaats waar de verbintenis die aan de eis ten grondslag ligt, is uitgevoerd of moet worden uitgevoerd;
- b) voor de toepassing van deze bepaling en tenzij anders is overeengekomen, is de plaats van uitvoering van de verbintenis die aan de eis ten grondslag ligt:
 - voor de koop en verkoop van roerende lichamelijke zaken, de plaats in een lidstaat waar de zaken volgens de overeenkomst geleverd werden of geleverd hadden moeten worden;
 - voor de verstrekking van diensten, de plaats in een lidstaat waar de diensten volgens de overeenkomst verstrekt werden of verstrekt hadden moeten worden;
- c) punt a) is van toepassing indien punt b) niet van toepassing is;

[...]"

8 Punt 13 van de considerans van verordening nr. 44/2001 luidt als volgt:

„In het geval van verzekerings-, consumenten- en arbeidsovereenkomsten moet de zwakke partij worden beschermd door bevoegdheidsregels die gunstiger zijn voor haar belangen dan de algemene regels.”

9 Daartoe vormen, in hetzelfde hoofdstuk II van verordening nr. 44/2001, de artikelen 15 tot en met 17 van deze verordening afdeling 4, getiteld „Bevoegdheid voor door consumenten gesloten overeenkomsten”.

10 Artikel 15, lid 1, van dezelfde verordening is geformuleerd als volgt:

„Voor overeenkomsten gesloten door een persoon, de consument, voor een gebruik dat als niet bedrijfs- of beroepsmatig kan worden beschouwd, wordt de bevoegdheid geregeld door deze afdeling, onverminderd artikel 4 en artikel 5, punt 5, wanneer:

- a) het gaat om koop en verkoop op afbetaling van roerende lichamelijke zaken,
- b) het gaat om leningen op afbetaling of andere krediettransacties ter financiering van de verkoop van zulke zaken,
- c) in alle andere gevallen, de overeenkomst is gesloten met een persoon die commerciële of beroepsactiviteiten ontplooit in de lidstaat waar de consument woonplaats heeft, of dergelijke activiteiten met ongeacht welke middelen richt op die lidstaat, of op meerdere staten met inbegrip van die lidstaat, en de overeenkomst onder die activiteiten valt.”

11 Ingevolge voormeld artikel 15, lid 3, „[is] [d]eze afdeling [niet] van toepassing op vervoerovereenkomsten, behoudens overeenkomsten waarbij voor één enkele prijs zowel vervoer als verblijf worden aangeboden”.

12 Artikel 16, lid 1, van verordening nr. 44/2001 bepaalt dat „[d]e rechtsvordering die door een consument wordt ingesteld tegen de wederpartij bij de overeenkomst, kan worden gebracht hetzij voor

de rechten van de lidstaat op het grondgebied waarvan die partij woonplaats heeft, hetzij voor het gerecht van de plaats waar de consument woonplaats heeft”.

13 Van deze bevoegdheidsregel kan enkel worden afgeweken wanneer is voldaan aan de voorwaarden van artikel 17 van voormelde verordening.

14 Zoals blijkt uit de considerans van verordening nr. 44/2001, is deze het vervolg op het Verdrag van 27 september 1968 betreffende de rechterlijke bevoegdheid en de tenuitvoerlegging van beslissingen in burgerlijke en handelszaken (PB 1972, L 299, blz. 32), zoals gewijzigd bij het Verdrag van 9 oktober 1978 inzake de toetreding van het Koninkrijk Denemarken, Ierland en het Verenigd Koninkrijk van Groot-Brittannië en Noord-Ierland (PB L 304, blz. 1, en – gewijzigde tekst – blz. 77), bij het Verdrag van 25 oktober 1982 betreffende de toetreding van de Helleense Republiek (PB L 388, blz. 1), bij het Verdrag van 26 mei 1989 betreffende de toetreding van het Koninkrijk Spanje en de Portugese Republiek (PB L 285, blz. 1) en bij het Verdrag van 29 november 1996 betreffende de toetreding van de Republiek Oostenrijk, de Republiek Finland en het Koninkrijk Zweden (PB 1997, C 15, blz. 1) (hierna: „Executieverdrag”). Vanaf de inwerkingtreding ervan, op 1 maart 2002, vervangt deze verordening het Executieverdrag in de betrekkingen tussen de lidstaten, met uitzondering van het Koninkrijk Denemarken.

15 In punt 19 van de considerans van verordening nr. 44/2001 verklaart de Raad van de Europese Unie dat de continuïteit tussen het Executieverdrag en deze verordening moet worden gewaarborgd, ook voor de uitlegging die het Hof reeds heeft gegeven aan de overeenkomstige bepalingen van dat Verdrag.

Het Executieverdrag

16 De bevoegdheidsregels van het Executieverdrag zijn neergelegd in titel II van dit Verdrag, die de artikelen 2 tot en met 24 omvat.

17 Artikel 2, eerste alinea, van het Executieverdrag, dat valt onder afdeling 1 („Algemene bepalingen”), van titel II, bevat de volgende hoofdregel:

„Onverminderd de bepalingen van dit verdrag worden zij die woonplaats hebben op het grondgebied van een verdragsluitende staat, ongeacht hun nationaliteit, opgeroepen voor de rechten van die staat.”

18 Artikel 3, eerste alinea, van het Executieverdrag, dat tot dezelfde afdeling behoort, bepaalt:

„Degenen die op het grondgebied van een verdragsluitende staat woonplaats hebben, kunnen niet voor de rechter van een andere verdragsluitende staat worden opgeroepen dan krachtens de in de afdelingen 2 tot en met 6 van deze titel gegeven regels.”

19 In de artikelen 5 tot en met 18 van het Executieverdrag, die de afdelingen 2 tot en met 6 van titel II vormen, zijn regels inzake bijzondere, dwingende of exclusieve bevoegdheid vastgesteld.

20 Zo bepaalt artikel 5, van afdeling 2 („Bijzondere bevoegdheid”) van titel II van het Executieverdrag:

„De verweerder die woonplaats heeft op het grondgebied van een verdragsluitende staat, kan in een andere verdragsluitende staat voor de navolgende rechten worden opgeroepen:

1) ten aanzien van verbintenissen uit overeenkomst: voor het gerecht van de plaats waar de verbintenis die aan de eis ten grondslag ligt, is uitgevoerd of moet worden uitgevoerd; [...]

[...]"

21 In dezelfde titel II van het Executieverdrag vormen de artikelen 13 tot en met 15 afdeling 4, getiteld „Bevoegdheid inzake door consumenten gesloten overeenkomsten”.

22 Artikel 13, eerste alinea, van het Executieverdrag bepaalt het volgende:

„Ter zake van overeenkomsten gesloten door een persoon voor een gebruik dat als niet bedrijfs- of beroepsmatig kan worden beschouwd, hierna te noemen de consument, wordt de bevoegdheid geregeld door deze afdeling, onverminderd het bepaalde in artikel 4 en artikel 5, punt 5,

1) wanneer het gaat om koop en verkoop op afbetaling van roerende lichamelijke zaken,

2) wanneer het gaat om leningen op afbetaling of andere krediettransacties ter financiering van koopovereenkomsten van zodanige zaken,

3) voor elke andere overeenkomst die betrekking heeft op de verstrekking van diensten of op de levering van roerende lichamelijke zaken indien

a) de sluiting van de overeenkomst in de staat waar de consument woonplaats heeft, is voorafgegaan door een bijzonder voorstel of reclame en indien

b) de consument in die staat de voor de sluiting van die overeenkomst noodzakelijke handelingen heeft verricht.”

23 Volgens artikel 13, derde alinea, van het Executieverdrag „[is] [d]eze afdeling [...] niet van toepassing op de vervoerovereenkomst”.

24 Artikel 14, eerste alinea, van het Executieverdrag bepaalt dat „de rechtsvordering die door een consument wordt ingesteld tegen de wederpartij bij de overeenkomst, kan worden gebracht hetzij voor de gerechten van de verdragsluitende staat op het grondgebied waarvan die partij woonplaats heeft, hetzij voor de gerechten van de verdragsluitende staat op het grondgebied waarvan de consument woonplaats heeft”.

25 Van deze bevoegdheidsregel kan enkel worden afgeweken wanneer is voldaan aan de voorwaarden van artikel 15 van het Executieverdrag.

Nationale regeling

26 §5 j van het Oostenrijkse Konsumentenschutzgesetz (wet op de consumentenbescherming), in de versie van het Fernabsatz-Gesetz (wet op de op afstand gesloten overeenkomsten) (BGBL. I, 185/1999; hierna: „KSchG”), vastgesteld om in de Oostenrijkse rechtsorde uitvoering te geven aan richtlijn 97/7/EG van het Europees Parlement en de Raad van 20 mei 1997 betreffende de bescherming van de consument bij op afstand gesloten overeenkomsten (PB L 144, blz. 19) en in werking getreden op 1 oktober 1999, bepaalt:

„Ondernemers die aan een bepaalde consument prijstoezeggingen of vergelijkbare mededelingen zenden waarmee de indruk wordt gewekt dat de consument een bepaalde prijs heeft gewonnen, moeten deze prijs uitreiken aan de consument; deze prijs kan ook in rechte worden opgeëist.”

27 Blijkens het door de verwijzende rechterlijke instantie aan het Hof overgelegde dossier heeft voormelde § 5 j tot doel, de consument een vorderingsrecht toe te kennen om in rechte de nakoming van een „prijsbelofte” af te dwingen, wanneer die consument is misleid doordat een professionele verkoper met hem persoonlijk contact heeft opgenomen en daarbij de indruk heeft gewekt dat hij een prijs heeft gewonnen, terwijl het in werkelijkheid de bedoeling is dat de consument door die verkoper aangeboden waren of diensten bestelt. In het belang van een doeltreffende bescherming tegen een dergelijke praktijk heeft de consument derhalve een civielrechtelijke aanspraak op nakoming van die belofte alsof de professionele verkoper rechtens gebonden was aan zijn prijsbelofte. Daartoe wordt er geacht sprake te zijn van een rechtsbetrekking tussen die verkoper en de betrokken consument.

Het hoofdgeding en de prejudiciële vragen

28 Blijkens het dossier in het hoofdgeding heeft Ilsinger op 19 augustus 2002 op haar privéadres in een gesloten envelop een aan haar persoonlijk geadresseerd schrijven van Schlank & Schick ontvangen. De envelop, waarop de vermeldingen „Belangrijke inhoud!” „Gelieve meteen te openen” en „Persoonlijk” stonden, bevatte onder meer een aan verzoekster persoonlijk gerichte mededeling op grond waarvan zij de indruk kon hebben dat zij een prijs van 20 000 EUR had gewonnen.

29 Om de beloofde prijs uitgekeerd te krijgen heeft Ilsinger de volgende dag de aan een bijgevoegde envelop gehechte coupon met een identificatienummer afgescheurd, die coupon volgens de aanwijzingen op het „certificaat voor het opvragen van de prijs” geplakt en dit teruggestuurd aan Schlank & Schick.

30 Ilsinger verklaart dat zij tegelijkertijd een proefbestelling heeft geplaatst. Dit wordt betwist door Schlank & Schick, die beweert dat Ilsinger geen enkele bestelling heeft geplaatst. Daarentegen staat vast dat de uitkering van de prijs die deze beweerdelijk had gewonnen, niet afhangt van het doen van een bestelling.

31 Omdat de prijs haar nog steeds niet was uitgekeerd heeft Ilsinger zich op 23 december 2002 gewend tot het Landesgericht St. Pölten, de rechterlijke instantie in het rechtsgebied waarvan zij haar woonplaats heeft. Haar vordering tegen Schlank & Schick was gebaseerd op § 5 j KSchG juncto artikel 16, lid 1, van verordening nr. 44/2001.

32 Schlank & Schick heeft een exceptie van onbevoegdheid van voormelde rechterlijke instantie opgeworpen, in hoofdzaak met het betoog dat het bepaalde in de artikelen 15 en 16 van verordening nr. 44/2001 in het voor deze instantie aanhangig geding niet van toepassing is omdat het veronderstelt dat sprake is van een overeenkomst onder bezwarende titel, hetgeen in casu echter niet het geval is. Om aan het spel te kunnen deelnemen hoefde geen bestelling te worden geplaatst, zelfs geen vrijblijvende proefbestelling waarbij de goederen konden worden teruggestuurd. Bovendien had Ilsinger niets besteld zodat zij ook geen aanspraak kon maken op bescherming als consument. Schlank & Schick voegt hieraan toe dat, gesteld al dat sprake is van een vordering uit overeenkomst in de zin van artikel 15, lid 1, van verordening nr. 44/2001, de Oostenrijkse rechter niet bevoegd is omdat de plaats waar de beweerde schuld moet worden voldaan in Duitsland ligt.

33 Na de insolventverklaring van Schlank & Schick heeft Dreschers, handelend als bewindvoerder van deze onderneming, dit standpunt overgenomen en voortzetting van de procedure gevraagd.

34 Het Landesgericht St. Pölten heeft bij beschikking van 15 juni 2004 de door Schlank & Schick opgeworpen exceptie van onbevoegdheid afgewezen en bij vonnis van dezelfde datum de vordering van Ilsinger ongegrond verklaard met de overweging dat de toekenning van de prijs of de deelneming aan de verdeling van de door Schlank & Schick beloofde prijs niet gekoppeld was aan het plaatsen van een definitieve bestelling en dat derhalve irrelevant was of de betrokkene al dan niet een proefbestelling had geplaatst.

35 Beide partijen zijn van deze uitspraken in hoger beroep gegaan bij de verwijzende rechterlijke instantie.

36 Na te hebben overwogen dat in casu aan de voorwaarde van artikel 68, lid 1, EG is voldaan, heeft het Oberlandesgericht Wien vastgesteld dat het de uitlegging van artikel 15, lid 1, sub c, van verordening nr. 44/2001 nodig heeft om in deze zaak uitspraak te kunnen doen.

37 Naar zijn oordeel moet worden uitgemaakt of een vordering als die aan de orde in het hoofdgeding, nu de misleidende prijsbelofte is gedaan om de consument ertoe te verleiden een overeenkomst voor de koop van roerende zaken te sluiten en dus om een consumentenovereenkomst voor te bereiden, onder deze bepaling valt, ook wanneer er nog geen wederkerige overeenkomst tussen partijen bestaat.

38 Volgens de verwijzende rechter wordt in artikel 15 van verordening nr. 44/2001 niet uitdrukkelijk naar een dergelijke overeenkomst verwezen, zodat het mogelijk lijkt dat de rechterlijke bevoegdheid voor een consumentenovereenkomst in de zin van dit artikel bestaat, ook al heeft de consument enkel een proefbestelling geplaatst – zonder dat de verkoper hem daartoe heeft verplicht – of helemaal geen bestelling gedaan, zoals door Schlank & Schick wordt betoogd.

39 In die omstandigheden heeft het Oberlandesgericht Wien besloten de behandeling van de zaak te schorsen en het Hof de volgende prejudiciële vragen te stellen:

„1) Is het in § 5j van het [...] KschG [...] aan consumenten verleende recht om van ondernemers de schijnbaar gewonnen prijs in rechte te vorderen wanneer deze ondernemers aan bepaalde consumenten prijstoezeggingen of andere vergelijkbare mededelingen zenden (hebben gezonden), en zij door de vormgeving van deze mededelingen de indruk wekken of hebben gewekt dat de consument een bepaalde prijs heeft gewonnen, zonder dat aan het opvragen van de prijs de voorwaarde verbonden is dat een bestelling of althans een proefbestelling wordt geplaatst en er inderdaad geen bestelling wordt geplaatst, doch de prijs wordt opgevraagd door degene die de mededeling heeft ontvangen, wat verordening [...] nr. 44/2001 [...] betreft [...] een vordering uit overeenkomst of daarmee gelijkgestelde vordering in de zin van artikel 15, lid 1, sub c, [van voormelde verordening] [...]?”

2) Zo neen:

Is er sprake van een vordering in de zin van artikel 15, lid 1, sub c, [van verordening nr. 44/2001] wanneer voor het recht op uitbetaling van de prijs weliswaar niet de voorwaarde is gesteld dat een bestelling wordt geplaatst, maar de ontvanger van de mededeling wel een bestelling heeft geplaatst?”

Beantwoording van de prejudiciële vragen

40 Met zijn twee vragen, die samen moeten worden onderzocht, wenst de verwijzende rechterlijke instantie in hoofdzaak te vernemen of de in verordening nr. 44/2001 neergelegde bevoegdheidsregels aldus moeten worden uitgelegd dat de vordering in rechte waarmee een consument een postorderbedrijf wil doen veroordelen tot uitkering van een prijs die hij schijnbaar heeft gewonnen, zonder dat aan uitkering van die prijs de voorwaarde is verbonden dat door deze onderneming ten verkoop aangeboden goederen worden besteld, een vordering uit overeenkomst in de zin van artikel 15, lid 1, van die verordening is, in voorkomend geval mits de consument niettemin een dergelijke bestelling heeft geplaatst.

41 Om die vragen te beantwoorden moet om te beginnen worden opgemerkt dat voor zover verordening nr. 44/2001 in de betrekkingen tussen de lidstaten, met uitzondering van het Koninkrijk Denemarken, in de plaats is getreden van het Executieverdrag, de door het Hof verstrekte uitlegging

met betrekking tot dit Verdrag ook geldt voor de verordening, wanneer de bepalingen van deze laatste en die van het Executieverdrag als gelijkwaardig kunnen worden aangemerkt. Bovendien blijkt uit punt 13 van de considerans van verordening nr. 44/2001 dat in het systeem van deze laatste artikel 15, lid 1, sub c, dezelfde plaats inneemt en dezelfde functie van bescherming van de zwakste partij vervult als artikel 13, eerste alinea, punt 3, van het Executieverdrag.

42 Aangaande het Executieverdrag heeft het Hof reeds geoordeeld dat artikel 13, eerste alinea, punt 3, toepassing vindt op de vordering waarmee een consument die op zijn woonplaats post van een beroepsmatig handelende verkoper heeft ontvangen die moet leiden tot een bestelling van goederen die worden aangeboden tegen de door deze laatste vastgestelde voorwaarden, en die in de verdragsluitende staat waar hij woonplaats heeft inderdaad een dergelijke bestelling heeft geplaatst, in rechte uitkering van een schijnbaar gewonnen prijs eist (arrest van 11 juli 2002, Gabriel, C 96/00, Jurispr. blz. I 6367, punten 53, 55, 59 en 60).

43 In de punten 48 tot en met 52 van voormeld arrest Gabriel heeft het Hof daartoe overwogen dat de voor toepasselijkheid van artikel 13, eerste alinea, punt 3, van het Executieverdrag geldende voorwaarde dat sprake is van een „overeenkomst [...] gesloten door” een consument met een beroepsmatig handelende verkoper, in de zin van diezelfde bepaling, was vervuld. Het heeft deze overweging gebaseerd op de omstandigheid dat de wilsovereenstemming tussen partijen, die tot uiting kwam in een aanbod van goederen door het postorderbedrijf en de aanvaarding van dat aanbod door de consument bij zijn bestelling van dergelijke goederen, had geleid tot een tussen die partijen gesloten overeenkomst die werd gekenmerkt door wederkerige en onderling samenhangende verbintenissen die een van de in artikel 13, lid 1, genoemde gevallen tot voorwerp hadden, te weten de levering van roerende lichamelijke zaken.

44 Voorts heeft het Hof in de punten 38 en 54 tot en met 58 van het arrest Gabriel geoordeeld dat de prijstoezegging onlosmakelijk verbonden was met de bestelling van goederen en daardoor met het sluiten van een overeenkomst onder bezwarende titel, en dat bijgevolg de vordering in rechte waarmee de consument de beroepsmatig handelende verkoper wil doen veroordelen tot uitkering van een schijnbaar gewonnen prijs moet kunnen worden ingediend voor dezelfde rechterlijke instantie als die welke bevoegd is om van de door deze consument gesloten overeenkomst kennis te nemen, teneinde zoveel mogelijk te vermijden dat met betrekking tot een zelfde overeenkomst meerdere rechterlijke instanties bevoegd zijn.

45 Eveneens zij eraan herinnerd dat het Hof in de punten 37, 38 en 44 van het arrest van 20 januari 2005, Engler (C-27/02, Jurispr. blz. I 481), daarentegen de toepasselijkheid van hetzelfde artikel 13, eerste alinea, punt 3, van het Executieverdrag heeft uitgesloten in een geval waarin de consument de beloofde prijs had opgeëist, maar aan uitkering van de vermeend gewonnen prijs niet de voorwaarde was verbonden dat de consument bij het postorderbedrijf goederen zou bestellen en deze laatste de facto ook geen bestelling had geplaatst.

46 Het Hof heeft deze oplossing gebaseerd op de omstandigheid dat in een dergelijk geval de toezending van post met een misleidende prijstoezegging niet had geleid tot de sluiting van een overeenkomst door de consument met het postorderbedrijf, daar geen bestelling van door deze onderneming ten verkoop aangeboden goederen had plaatsgevonden, terwijl blijkens de bewoordingen van artikel 13, eerste alinea, punt 3, van het Executieverdrag voor de toepasselijkheid van deze bepaling diverse voorwaarden moeten zijn vervuld, daaronder juist begrepen de sluiting van een dergelijke overeenkomst door de consument (arrest Engler, reeds aangehaald, punten 36-38 en 40).

47 Volgens het Hof vindt deze oplossing steun in de plaats die de in de artikelen 13 tot en met 15 van het Executieverdrag opgenomen bijzondere-bevoegdheidsregels voor door consumenten gesloten overeenkomsten in het stelsel van dit Verdrag innemen. Aan deze regels moet een enge uitlegging worden gegeven, die niet verder gaat de gevallen waarop dit Verdrag uitdrukkelijk betrekking heeft.

Het aan deze bepaling ten grondslag liggende doel, te weten de consument als zwakkere partij een passende bescherming te verzekeren, maakt het derhalve niet mogelijk tot een ander resultaat te komen (arrest Engler, reeds aangehaald, punten 39 en 41-43).

48 Evenwel moet worden vastgesteld dat artikel 15, lid 1, van verordening nr. 44/2001, waarvan de verwijzende rechter de uitlegging vraagt in het kader van het onderhavige verzoek om een prejudiciële beslissing, niet op alle punten op dezelfde manier is geformuleerd als artikel 13, eerste alinea, van het Executieverdrag.

49 Meer in het bijzonder zij erop gewezen dat terwijl voormeld artikel 13, eerste alinea, de werkingssfeer van punt 3 van deze bepaling beperkte tot overeenkomsten „die betrekking [hebben] op de verstrekking van diensten of op de levering van roerende lichamelijke zaken”, artikel 15, lid 1, van verordening nr. 44/2001 in meer algemene en ruimere bewoordingen is geformuleerd.

50 Zo heeft artikel 15, lid 1, sub c, van de verordening betrekking op alle overeenkomsten, ongeacht het voorwerp ervan, die door een consument zijn gesloten met een beroepsmatig handelende wederpartij in het kader van de handels- of beroepsactiviteiten van deze laatste, met uitzondering van bepaalde vervoerovereenkomsten die ingevolge artikel 15, lid 3, van de werkingssfeer van de bevoegdheidsregels voor door consumenten gesloten overeenkomsten zijn uitgesloten. Voor het overige zijn de specifieke toepassingsvoorwaarden waaraan bedoelde overeenkomsten moeten voldoen, die in artikel 13, eerste alinea, punt 3, sub a en b, van het Executieverdrag gedetailleerd waren opgesomd, thans in artikel 15, lid 1, sub c, van verordening nr. 44/2001 algemener geformuleerd om de consument gelet op de nieuwe communicatiemiddelen en de ontwikkeling van de elektronische handel een betere bescherming te bieden.

51 Waar het Hof bijgevolg heeft geoordeeld dat artikel 13, eerste alinea, van het Executieverdrag enkel van toepassing is op overeenkomsten die hebben geleid tot wederkerige en onderling samenhangende verbintenissen van partijen, en zich daarbij overigens uitdrukkelijk heeft gebaseerd op de bewoordingen van die bepaling, die spreekt over „de verstrekking van diensten of [...] de levering van roerende lichamelijke zaken” (zie reeds aangehaalde arresten Gabriel, punten 48-50, en Engler, punten 34 en 36), lijkt daarentegen het toepassingsgebied van artikel 15, lid 1, sub c, van verordening nr. 44/2001 zich thans niet meer enkel uit te strekken tot de gevallen waarin partijen over en weer verbintenissen zijn aangegaan.

52 Vastgesteld moet echter worden dat genoemd artikel 15 slechts toepassing vindt indien de betrokken vordering in rechte verband houdt met een tussen een consument en een beroepsmatig handelende wederpartij gesloten overeenkomst.

53 Gelet op de bewoordingen zowel van de aanhef van het eerste lid van artikel 15 van verordening nr. 44/2001 als van het bepaalde in lid 1, sub c, van dat artikel, vereist dit laatste dat een „overeenkomst” is „gesloten” door een consument met een persoon die commerciële of beroepsactiviteiten uitoefent. Deze vaststelling vindt bovendien steun in het kopje „[b]evoegdheid voor door consumenten gesloten overeenkomsten” van afdeling 4 van hoofdstuk II van de verordening, waarin dit artikel 15 is opgenomen. Tevens zij erop gewezen dat, gelet op de voorwaarde inzake de sluiting van een overeenkomst, genoemd artikel 15 in nagenoeg dezelfde bewoordingen als die van artikel 13 van het Executieverdrag is geformuleerd.

54 Wat bovengenoemde voorwaarde betreft is het in het kader van artikel 15, lid 1, sub c, van verordening nr. 44/2001 stellig denkbaar dat een van de partijen enkel haar aanvaarding kenbaar maakt, zonder zelf tegenover de wederpartij enigerlei verbintenis op zich te nemen (zie punt 51 van het onderhavige arrest). Van een overeenkomst in de zin van die bepaling is echter slechts sprake indien deze laatste partij een verbintenis op zich neemt door een definitief aanbod te doen dat wat het

voorwerp en de draagwijdte betreft voldoende duidelijk en nauwkeurig is om een contractuele betrekking in de zin van dezelfde bepaling te doen ontstaan.

55 Aan dit laatste vereiste kan slechts worden geacht te zijn voldaan indien in het kader van een prijsbelofte zoals aan de orde in het hoofdgeding het postorderbedrijf een verbintenis op zich heeft genomen. Deze laatste partij moet derhalve duidelijk de wil tot uitdrukking hebben gebracht, in geval van aanvaarding door de wederpartij aan haar aanbod gebonden te zijn, door te verklaren onvoorwaardelijk bereid te zijn de betrokken prijs uit te keren aan de consument die daarom mocht verzoeken. Het staat aan de verwijzende rechterlijke instantie te beoordelen of aan deze voorwaarde in het bij haar aanhangig geding is voldaan.

56 Zo dit in casu niet het geval mocht zijn, kan een gang van zaken zoals in het hoofdgeding aan de orde niet worden geacht als zodanig van contractuele aard te zijn of verband te houden met een overeenkomst in de zin van artikel 15 van verordening nr. 44/2001, in de huidige versie.

57 In dit laatste geval zou een dergelijke situatie hooguit als precontractueel of quasi-contractueel kunnen worden aangemerkt en in voorkomend enkel kunnen vallen onder artikel 5, punt 1, van de verordening. Aan deze bepaling moet, zowel gelet op de formulering als wegens de plaats ervan in het systeem van de verordening, een ruimere werkingssfeer worden toegekend als aan artikel 15 van de verordening (zie naar analogie, met betrekking tot het Executieverdrag, arrest Engler, reeds aangehaald, punten 44 en 49).

58 Gelet op een en ander en aangezien er geen wezenlijk verschil in formulering tussen artikel 15 van verordening nr. 44/2001 en artikel 13 van het Executieverdrag bestaat wat het vereiste van een tussen partijen gesloten overeenkomst betreft, moet derhalve worden geconcludeerd dat de rechtspraak die kan worden afgeleid uit de hiervoor aangehaalde arresten Gabriel en Engler, met betrekking tot artikel 13 van het Executieverdrag, moet worden getransponeerd in het kader van artikel 15 van de verordening voor de beoordeling van een geval zoals dat in het hoofdgeding aan de orde is. Bij een zo grote gelijkens tussen de formulering van een bepaling van het Executieverdrag en die van een bepaling van verordening nr. 44/2001 moet in overeenstemming met punt 19 van de considerans van deze laatste de continuïteit in de uitlegging van deze twee instrumenten worden gewaarborgd. Die continuïteit is tevens het middel om te verzekeren dat het rechtszekerheidsbeginsel, dat een van de grondslagen van beide instrumenten vormt, wordt geëerbiedigd.

59 Bijgevolg moet worden geconcludeerd dat bij de huidige versie van artikel 15 van verordening nr. 44/2001 het bepaalde in lid 1, sub c, van dat artikel geen toepassing kan vinden op een vordering in rechte zoals in het hoofdgeding aan de orde, wanneer de beroepsmatig handelende partij zich niet contractueel verplicht heeft de beloofde prijs uit te keren aan de consument die daarom verzoekt. In die situatie is bovengenoemde bepaling op een dergelijke vordering in rechte slecht van toepassing indien volgend op de misleidende prijstoezegging een overeenkomst tussen de consument en het postorderbedrijf wordt gesloten die tot stand komt doordat bij deze onderneming een bestelling wordt geplaatst.

60 Op de gestelde vragen moet derhalve worden geantwoord dat de bevoegdheidsregels van verordening nr. 44/2001, in een situatie zoals die aan de orde in het hoofdgeding, waarin een consument op basis van de wetgeving van de lidstaat op het grondgebied waarvan hij zijn woonplaats heeft voor de rechterlijke instantie van de plaats waar hij woont een in een andere lidstaat gevestigd postorderbedrijf wil doen veroordelen tot uitkering van een door hem schijnbaar gewonnen prijs, en

– deze onderneming die consument, met de bedoeling hem ertoe te bewegen een overeenkomst te sluiten, een tot hem persoonlijk gericht schrijven heeft gezonden waarmee bij hem de indruk wordt gewekt dat hij een prijs heeft gewonnen die hem zal worden uitgekeerd wanneer hij daarom verzoekt door het bij genoemd schrijven gevoegde „certificaat voor het opvragen van de prijs” terug te sturen,

– maar aan de uitkering van die prijs niet de voorwaarde verbonden is dat een bestelling van door deze onderneming ten verkoop aangeboden goederen of een proefbestelling wordt gedaan,

moeten worden uitgelegd als volgt:

– een dergelijke vordering in rechte van de consument valt onder artikel 15, lid 1, sub c, van voormelde verordening mits de beroepsmatig handelende verkoper de verbintenis op zich heeft genomen die prijs aan de consument uit te keren,

– wanneer aan deze voorwaarde niet is voldaan, valt een dergelijke vordering slechts onder bovengenoemde bepaling van verordening nr. 44/2001 ingeval de consument inderdaad een bestelling bij die beroepsmatig handelende verkoper heeft geplaatst.

Kosten

61 Ten aanzien van de partijen in het hoofdgeding is de procedure als een aldaar gerezen incident te beschouwen, zodat de nationale rechterlijke instantie over de kosten heeft te beslissen. De door anderen wegens indiening van hun opmerkingen bij het Hof gemaakte kosten komen niet voor vergoeding in aanmerking.

Het Hof van Justitie (Eerste kamer) verklaart voor recht:

De bevoegdheidsregels van verordening nr. 44/2001 van de Raad van 22 december 2000 betreffende de rechterlijke bevoegdheid, de erkenning en de tenuitvoerlegging van beslissingen in burgerlijke en handelszaken (PB 2001, L 12, blz. 1), moeten in een situatie zoals die aan de orde in het hoofdgeding, waarin een consument op basis van de wetgeving van de lidstaat op het grondgebied waarvan hij zijn woonplaats heeft voor de rechterlijke instantie van de plaats waar hij woont een in een andere lidstaat gevestigd postorderbedrijf wil doen veroordelen tot uitkering van een door hem schijnbaar gewonnen prijs, en

- **deze onderneming die consument, met de bedoeling hem ertoe te bewegen een overeenkomst te sluiten, een tot hem persoonlijk gericht schrijven heeft gezonden waarmee bij hem de indruk wordt gewekt dat hij een prijs heeft gewonnen die hem zal worden uitgekeerd wanneer hij daarom verzoekt door het bij genoemd schrijven gevoegde „certificaat voor het opvragen van de prijs” terug te sturen,**
- **maar aan de uitkering van die prijs niet de voorwaarde verbonden is dat een bestelling van door deze onderneming ten verkoop aangeboden goederen of een proefbestelling wordt gedaan,**

worden uitgelegd als volgt:

- **een dergelijke vordering in rechte van de consument valt onder artikel 15, lid 1, sub c, van voormelde verordening mits de beroepsmatig handelende verkoper de verbintenis op zich heeft genomen die prijs aan de consument uit te keren,**
- **wanneer aan deze voorwaarde niet is voldaan, valt een dergelijke vordering slechts onder bovengenoemde bepaling van verordening nr. 44/2001 ingeval de consument inderdaad een bestelling bij die beroepsmatig handelende verkoper heeft geplaatst.**

ondertekeningen

RECHTSLEER

E.N. Frohn¹ -Binnenkort in het BW: Boek 10 ! - De codificatie van het Nederlandse IPR

1. Inleiding

Op 18 september 2009 is bij de Tweede Kamer ingediend het wetsvoorstel strekkende tot vaststelling en invoering van Boek 10 BW Internationaal privaatrecht (TK vergaderjaar 2009-2010, 32 137, nrs. 1-5). Het wetsvoorstel bepaalt in Artikel I dat na Boek 8 een nieuw Boek 10 wordt ingevoegd.² Boek 10 codificeert een belangrijk deel van het Nederlandse internationaal privaatrecht. Dit wetsvoorstel mag zonder meer een mijlpaal voor het Nederlandse internationaal privaatrecht worden genoemd. Ongetwijfeld zal er veel aandacht aan worden gegeven in de Nederlandse juridische literatuur. Zo is in het WPNR aangekondigd dat in een serie artikelen in de vorm van een 'rode draad' aandacht zal worden besteed aan de invoering van Boek 10.³ De eerste inleidende bijdrage is reeds verschenen.⁴ Aan de totstandkoming van Boek 10 gaat een lange voorgeschiedenis vooraf.⁵ Hier volgt een korte terugblik.

2. Voorgeschiedenis Boek 10

In 1976 adviseerde de Staatscommissie voor het Internationaal Privaatrecht de regering om met spoed de oude Haagse familierechtelijke verdragen op te zeggen: het Huwelijksverdrag, Huwelijksgevolgenverdrag, Curateleverdrag en Voogdijverdrag (1902, 1905). Deze verdragen waren gebaseerd op de nationaliteit van de betrokkene, respectievelijk de nationaliteit van de man, en werden als hopeloos verouderd gezien. Dit ongevraagde advies van de Staatscommissie werd opgevolgd. Hierdoor ontstond wel de noodzaak tot het ontwikkelen van moderne conflictregels op het gebied van het ipr-familierecht. Waar er geen verdragsregels (meer) waren, moest worden teruggevallen op door de rechtspraak en de doctrine ontwikkelde regels. Op het Ministerie van Justitie werd het plan opgevat een ipr-codificatie op te starten. Later zou dit ambtelijk initiatief een beleidsvoornemen van de Minister van Justitie worden. De Staatscommissie werd bij de uitvoering van dit plan betrokken. Besloten werd, dat in de eerste plaats gekeken zou worden naar het internationale personen- en familierecht, het huwelijksvermogensrecht en het erfrecht. Deze laatste twee onderwerpen werden mede behandeld in het kader van de voorgenomen ratificatie van het Haags Huwelijksvermogensverdrag 1978 en het Haags Erfrechtverdrag 1989. Later kwamen onder meer de onderwerpen overeenkomstenrecht, onrechtmatige daad en rechtspersonenrecht daarbij. De Staatscommissie en het Ministerie van Justitie besloten tot zogenaamde 'aanbouwwetgeving'. De Staatscommissie zou per afzonderlijk deelonderwerp (chtscheiding, huwelijk, afstamming, onrechtmatige daad etc.) adviseren voor afzonderlijke wetgeving (wet conflictenrecht chtscheiding, wet conflictenrecht huwelijk, wet conflictenrecht afstamming, wet conflictenrecht onrechtmatige daad etc.). Daarna zou zij zich over een algemeen deel buigen, waartoe een grote subcommissie Algemene Bepalingen werd ingesteld, en vervolgens zou een en ander kunnen worden uitgebouwd tot een volledige codificatie van het ipr.

¹ Deze bijdrage is op persoonlijke titel geschreven. De website van het Internationaal Juridisch Instituut (IJI) is www.iji.nl; het email adres Lisette Frohn is l.frohn@iji.nl.

² Er is dus geen Boek 9 - Dat was ooit bestemd voor het onderwerp intellectuele eigendom.

³ Redactioneel Rode draad: Boek 10 BW (IPR) WPNR 6819 (2009), p.893.

⁴ P. Vlas, Rode draad: Boek 10 BW (IPR). Lang verwacht, toch gekomen: wetsvoorstel Boek 10 BW (IPR), WPNR 6819 (2009), p.893-898.

⁵ Zie ook de Memorie van Toelichting 32 137, nr. 3, p. 1-2.

Aldus is in de afgelopen 25 jaar een groot aantal wetten conflictenrecht tot stand gebracht en zijn daarmee grote delen van het Nederlandse internationaal privaatrecht gecodificeerd. Het startpunt vormde de Wet conflictenrecht echtscheiding (1981) en de eindstreep werd gehaald met de Wet conflictenrecht goederenrecht (2008).⁶ In 2002 bracht de Staatscommissie het rapport inzake de Algemene Bepalingen uit: het laatste grote project in het kader van de nationale codificatie.

Maar niet alleen op nationaal niveau kwam veel tot stand, ook op Europees niveau werd hard gewerkt aan ipr-regelgeving. Daarmee kwam hier de vraag op of een nationale codificatie nog wel zin had. Immers, naast verdragen en overeenkomsten – afkomstig van bijvoorbeeld de Haagse Conferentie voor IPR respectievelijk de CIEC – kwam nu ook (en in flink tempo) op communautair niveau ipr-regelgeving in de vorm van verordeningen tot stand. Resultaat: een grote verscheidenheid van kenbronnen.⁷ In antwoord op Kamervragen antwoordde de Minister van Justitie (destijds minister Donner), kort weergegeven, dat pluraliteit van kenbronnen geen reden is om niet over te gaan tot codificatie van het Nederlandse internationaal privaatrecht. Donner merkte nog op dat andere landen daar ook niet van uitgaan en wees er op, dat in België in 2004 een codificatie van het Belgische internationaal privaatrecht tot stand is gekomen.⁸ Vervolgens was het wachten op een geconsolideerd voorstel voor wet op het (materiële) ipr, waarin, na een algemeen deel, de bestaande deelwetten zouden worden ondergebracht. Dit voorstel is nu ingediend.

3. Wat wordt in Boek 10 geregeld?

3.1. Algemeen

Boek 10 bevat alleen het conflictenrecht. Dit hangt samen met de door de wetgever gemaakte, niet onomstreden, keuze: het materiële conflictenrecht krijgt een plaats in het BW (Boek 10), het formele conflictenrecht (rechtsmacht, erkenning en tenuitvoerlegging) zal worden geregeld in het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering.⁹ Aldus is niet gekozen voor één alomvattende regeling van het internationaal privaatrecht, maar voor een opzet die de internationaal privaatrechtelijke regels onderbrengt in de internrechtelijke rechtssfeer waarmee zij verband houden.¹⁰ Men kan hier verschillend over denken – zelf geef ik de voorkeur aan een algemene IPR-wet - maar de keuze is gemaakt en is voor de praktijk wellicht beter hanteerbaar.¹¹

Volledigheidshalve wijs ik er op dat sommige wetten conflictenrecht (zoals de Wet conflictenrecht echtscheiding, de Wet conflictenrecht afstamming, de Wet conflictenrecht adoptie) naast conflictregels ook erkenningsregels bevatten. Waar deze wetten conflictenrecht worden overgenomen in Boek 10, worden (ook) deze erkenningsregels in Boek 10 overgenomen. De wetten conflictenrecht die overgenomen zijn in Boek 10, worden ingetrokken (Artikel IV wetsvoorstel).

Verder is er voor gekozen om niet bij ieder deelonderwerp de toepasselijke internationale of communautaire regelgeving in de wet te incorporeren. Wel wordt in sommige artikelen gewezen op de

⁶ Een (groot) aantal van de adviezen van de Staatscommissie die aan deze wetgeving vooraf ging is gepubliceerd in de uitgave E.N. Frohn/E.Hennis (red.): Staatscommissie IPR, Geselecteerde Adviezen - Naar een afgewogen IPR (1995); de recente adviezen zijn te vinden op de website van het ministerie van justitie: www.minjus.nl. Hier is ook te vinden het advies van de Staatscommissie over het ontwerp Boek 10.

⁷ Zie over deze bronnenverscheidenheid de preadviezen voor de NVIR (2002) van C.A. Joustra/M.V.Polak, Internationaal, communautair en nationaal IPR.

⁸ Tweede Kamer, vergaderjaar 2005-2006, Aanhangsel 892.

⁹ Boek 1 Titel 1 Afdeling 1 Rv regelt in 14 artikelen de rechtsmacht van de Nederlandse rechter voor zover noch verdragen noch EG-verordeningen van toepassing zijn. Wet van 14 december 2001 (Stb. 623), in werking getreden op 1 januari 2002.

¹⁰ Aldus de Memorie van Toelichting 32 137 nr. 3, p. 3.

¹¹ Zie ook Vlas, a.w. (noot 3), p. 895.

toepasselijkheid van een verdrag of wordt aangegeven dat de in de wet opgenomen regeling uitvoering geeft aan een verdrag.¹²

Tot slot merk ik nog op dat in sommige titels specifieke overgangsbepalingen zijn opgenomen.¹³

3.2. Titel 1 Algemene Bepalingen

Titel 1 (art. 1-17) bevat de zogenaamde algemene bepalingen. Dit zijn bepalingen waarin algemene internationaal privaatrechtelijke leerstukken zijn neergelegd, die in beginsel doorwerken in de opvolgende titels waarin de regeling voor de deelonderwerpen is opgenomen. Van deze algemene bepalingen noem ik artikel 1 waarin als ‘reminder’ voor de praktijk is aangegeven dat verdragsregels en communautaire regels voorrang hebben boven nationale regels. De algemene bepalingen zijn als volgt in te delen:¹⁴

- algemene beginselen (art. 1: reeds genoemd; art. 2: ambtshalve toepassing ipr en toepasselijk recht; art. 3: procesrecht; art. 4: aanvraag; art. 5: renvoi);
- artikelen die in voorkomend geval het verwijzingsresultaat corrigeren (art. 6: openbare orde (in het kader van het toepasselijke recht); art. 7: voorrangsregels; art. 8: algemene exceptieclausule; art. 9: fait accompli);
- artikelen met betrekking tot bepaalde rechtsfiguren (art. 10: rechtskeuze; art. 11: handelingsbekwaamheid en handelingsbevoegdheid), art. 12: formele geldigheid van rechtshandelingen; art. 13: bewijslast en wettelijke vermoedens; art. 14: verjaring en verval);
- artikelen die (vooral) het aanknopingspunt nationaliteit betreffen (art. 15: meervoudig rechtsstelsel; art. 16: staatlozen, art. 17: vluchtelingen).

3.3. Titel 2-15: deelonderwerpen

Vervolgens is de regeling voor de afzonderlijke deelonderwerpen opgenomen. Hierin vinden we de diverse wetten conflictenrecht terug, bijna zonder wijziging van materiële aard. Wel zijn hier en daar aanpassingen of aanvullingen gegeven, maar de bedoeling is steeds geweest een consolidatie van bestaande ipr-regelingen tot stand te brengen en daarin geen ingrijpende wijzigingen aan te brengen. Ik vermeld hierna enkele van de belangrijkste wijzigingen van materiële aard.

Titel 2 Naam (artikelen 18-26).

In deze titel is de Wet conflictenrecht namen overgenomen.

Titel 3 Huwelijk (artikelen 27-59)

Deze titel bestaat uit 4 afdelingen, die verschillende aspecten van het huwelijk betreffen:

- Afdeling 1 betreft de voltrekking en de erkenning van de geldigheid van huwelijken. Artikel 27 verwijst naar het Haags Huwelijksverdrag van 1978. De Wet conflictenrecht huwelijk is in deze afdeling overgenomen.

- Afdeling 2 betreft de rechtsbetrekkingen (persoonlijke) betrekkingen tussen de echtgenoten. De Wet conflictenrecht huwelijksbetrekkingen is in deze afdeling overgenomen. Nieuw is de door art. 35 mogelijk gemaakte rechtskeuze inzake de persoonlijke betrekkingen tussen de echtgenoten. Die keuze is beperkt tot het recht van een gemeenschappelijke nationaliteit van de echtgenoten of het recht van de staat waar zij elk hun gewone verblijfplaats hebben. Art. 37 legt uit wat hier onder gemeenschappelijke nationaliteit wordt verstaan.

¹² Zie bijvoorbeeld artikel 18 inzake de naam waar wordt verwezen naar de CIEC-Overeenkomst van München van 5 december 1980.

¹³ Bijvoorbeeld in artikel 112 betreffende de adoptie.

¹⁴ Memorie van toelichting 32 137 nr. 3, p. 6.

- Afdeling 3 bevat de bepalingen inzake het huwelijksvermogensrecht. Hierbij dient te worden bedacht dat voor Nederland¹⁵ het Haags Huwelijksvermogensverdrag van 14 maart 1978 geldt. Artikel 42 verwijst naar dit verdrag. De mede daarmee verband houdende Wet conflictenrecht huwelijksvermogensrecht is in deze afdeling overgenomen.

- Afdeling 4, tot slot, bevat de bepalingen inzake de huwelijksontbinding en de scheiding van tafel en bed. In deze afdeling is de Wet conflictenrecht echtscheiding overgenomen. De verwijzingsregel van artikel 1 van deze wet is echter niet overgenomen. Artikel 1 met in lid 1 een getrapte verwijzingsregel (gemeenschappelijke nationaliteit, gemeenschappelijke gewone verblijfplaats, Nederlands recht) en in lid 4 de rechtskeuze voor Nederlands recht, wordt vervangen door een nieuwe regel neergelegd in artikel 56. Artikel 56 lid 1 verklaart het Nederlandse recht van toepassing. Ingevolge het tweede lid van dit artikel is het gemeenschappelijke nationale recht van de echtgenoten van toepassing indien voor dit recht is gekozen met inachtneming van de daaraan gestelde voorwaarden. Nederlands recht, *lex fori*, is dus toepasselijk bij gebreke van een rechtskeuze. Zoals eerder aangestipt bevat de Wet conflictenrecht echtscheiding ook erkenningsregels voor de buitenlandse echtscheiding en de in het buitenland plaats gevonden verstotingen. Deze regels zijn overgenomen in titel 3. Nieuw is dat hierbij een openbare orde-toets voor de erkenning van buitenlandse huwelijksontbindingen is opgenomen. Artikel 59 bepaalt dat, ook als aan de erkenningsvoorwaarden is voldaan, aan een buitenlandse huwelijksontbinding erkenning wordt onthouden indien deze erkenning kennelijk in strijd is met de openbare orde. Met het woord ‘kennelijk’ wordt aangegeven dat het om een flagrante schending van de fundamentele waarden van de Nederlandse rechtsorde moet gaan.¹⁶

Titel 4 Geregistreerd partnerschap (art. 60-91) bevat in 6 afdelingen een uitvoerige regeling inzake het geregistreerd partnerschap. In deze titel is de Wet conflictenrecht geregistreerd partnerschap overgenomen, met enige aanpassingen.

Titel 5 Afstamming (art. 92-102) bevat in 6 afdelingen de bepalingen inzake de afstamming. In deze titel is de Wet conflictenrecht afstamming overgenomen.

Titel 6 (art. 103-112) bestaat uit 4 afdelingen en betreft de adoptie. In deze afdeling is overgenomen de Wet conflictenrecht adoptie, die tot stand is gekomen in het kader van de inwerkingtreding voor Nederland van het Haags Adoptieverdrag van 29 mei 1993. Artikel 103 verwijst naar dit verdrag.

Titel 7 bevat bepalingen inzake verschillende onderwerpen van familierecht: art. 113: ouderlijke verantwoordelijkheid; art. 114: kindervervoering; art. 115: gereserveerd (voor meerderjarigenbescherming); art. 116: levensonderhoud. Deze artikelen verwijzen steeds naar de voor het desbetreffende onderwerp geldende internationale regeling. Zo verwijst art. 114 achtereenvolgend naar het Verdrag van Luxemburg van 20 mei 1989 betreffende de erkenning en de tenuitvoerlegging van beslissingen inzake het gezag over kinderen, het Haags Kinderontvoeringsverdrag van 25 oktober 1980, de Brussel IIbis Verordening van 27 november 2003 en de met de beide ontvoeringsverdragen verband houdende uitvoeringswet van 2 mei 1990.

Titel 8 (artikelen 117-124) bevat de bepalingen die zijn overgenomen uit de Wet conflictenrecht corporaties. De Wet op de formeel buitenlandse vennootschappen van 17 december 1997, gewijzigd bij Wet van 26 mei 2005 naar aanleiding van het Inspire Art arrest van het HvJ EG van 30 september 2003, bevat geen regels van conflictenrecht en is dus niet opgenomen in Boek 10.¹⁷

Titel 9 bestaat uit één enkel artikel. Artikel 125 verwijst naar het Haags Vertegenwoordigingsverdrag van 14 maart 1978 en kan worden gezien als een ‘reminder’ voor de praktijk. In de Memorie van Toelichting¹⁸ wordt nog ingegaan op de verhouding tot Rome I.¹⁹

¹⁵ Niet voor de Nederlandse Antillen en niet op Aruba.

¹⁶ Memorie van Toelichting 32 137 nr. 3, p. 45.

¹⁷ Memorie van Toelichting 32 137 nr. 3, p. 70.

¹⁸ Memorie van Toelichting 32 137 nr. 3, p. 70.

Titel 10 (artikelen 126-141) bevat de bepalingen inzake het goederenrecht. In deze titel is de Wet conflictenrecht goederenrecht opgenomen, met enige aanpassingen van redactionele aard.

Titel 11 (artikelen 142-144) betreft de trust. Deze titel bevat de bepalingen van de Wet conflictenrecht trusts. Artikel 2 is niet overgenomen, omdat de daarin vervatte verwijzing naar het Haags Trustverdrag, als overbodig is beoordeeld.

Titel 12 (artikelen 145-152) betreft het internationale erfrecht. In deze titel is de Wet conflictenrecht erfrecht, die mede verband houdt met de Nederlandse bekrachtiging van het Haags Erfrechtverdrag van 1989, overgenomen. De verdragsregeling geldt voor Nederland sedert 1 oktober 1996, ofschoon het verdrag als zodanig niet in werking is getreden. Nieuw in Boek 10 is artikel 146 inzake de testeervrijheid. Hoofdreel is dat het nationale recht van een persoon bepaalt of hij een uiterste wilsbeschikking kan maken. Artikel 149, waarin artikel 4 Wet conflictenrecht erfrecht is opgenomen, betreft de afwikkeling van de nalatenschap, dat wil zeggen de vereffening en verdeling van de nalatenschap. Evenals artikel 4 ziet artikel 149 uitsluitend op de situatie waarin de erflater zijn gewone verblijfplaats in Nederland had. De situatie waarin de erflater zijn gewone verblijfplaats in het buitenland heeft, blijft ongeregeld. Dat is spijtig. In de praktijk van het Internationaal Juridisch Instituut zien we met enige regelmaat vragen die de afwikkeling van een in het buitenland opgevallene nalatenschap betreffen, bijvoorbeeld wanneer een deel van het nalatenschapsvermogen in Nederland is gelegen. Op het gebied van het internationale erfrecht wordt nieuwe regelgeving verwacht, en wel op Europees niveau. Op 14 oktober 2009 is de tekst bekend gemaakt van het Voorstel voor de Verordening betreffende de bevoegdheid, het toepasselijke recht, de erkenning en de tenuitvoerlegging van beslissingen en authentieke akten op het gebied van de erfopvolging en betreffende de instelling van een Europese erfrechtverklaring (COM (2009) 154 definitief).

Titel 13 (artikelen 153-156) betreft de verbintenissen uit overeenkomst. In deze titel wordt verwezen naar Rome I. Artikel 154 bepaalt dat op verbintenissen uit overeenkomst die buiten Rome I vallen en die als verbintenissen uit overeenkomst kunnen worden gekwalificeerd, de bepalingen van Rome I van overeenkomstige toepassing zijn.

Titel 14 (artikelen 157-159) betreft de verbintenis uit andere bron dan overeenkomsten. In artikel 157 wordt verwezen naar Rome II.²⁰ Artikel 159 bepaalt dat op verbintenissen uit andere bron dan overeenkomst die buiten Rome II vallen en buiten ter zake geldende verdragen, en die als onrechtmatige daad kunnen worden gekwalificeerd, de bepalingen van Rome II van overeenkomstige toepassing zijn. De Wet conflictenrecht onrechtmatige daad komt te vervallen.²¹

Titel 15 (artikelen 160-165) tot slot, bevat enkele bepalingen met betrekking tot het zeerecht, het binnenvaartrecht en het luchtrecht. In deze titel is overgenomen de Wet IPR zee-, binnenvaart- en luchtrecht, met enige aanpassingen. Nieuw is artikel 164 betreffende de aanvaring op volle zee, voor zover Rome II niet van toepassing is.

4. Interregionaal privaatrecht: niet in Boek 10 geregeld

Het interregionaal privaatrecht, dat ziet op de rechtsstelsels in de verschillende onderdelen van het Koninkrijk der Nederlanden, is thans voor het grote deel ongeschreven recht. Dat blijft zo. De regels van Boek 10 zijn geschreven voor de internationale situaties en niet voor de interregionale

¹⁹ Verordening (EG) Nr.593/2008 van het Europees Parlement en de Raad van 17 juni 2008 inzake het recht dat van toepassing is op verbintenissen uit overeenkomst (Rome I).

²⁰ Verordening (EG) nr. 864/2007 van het Europees Parlement en de Raad van 11 juli 2007 betreffende het recht dat van toepassing is op niet-contractuele verbintenissen (Rome II).

²¹ Zie hierover uitgebreid de Memorie van Toelichting 32 137, nr. 3, p. 87-90.

situaties.²² Dat is jammer. De consolidatie van Boek 10 zou een mooie gelegenheid zijn geweest om ook het interregionale privaatrecht eens aan te pakken. Boek 10 is echter niet zonder enige betekenis voor het interregionale geval. De Memorie van Toelichting geeft namelijk aan dat in een concreet geval de bepalingen van Boek 10 voor analogische toepassing in aanmerking komen.²³ Dit is bestaande praktijk.

5. Wetgevingstraject

Het wetgevingstraject kan kort als volgt worden weergegeven. Door de regering, in het geval van Boek 10 het Ministerie van Justitie, wordt een wetsvoorstel en een memorie van toelichting voorbereid. In dit stadium vindt vaak consultatie van belangenorganisaties en adviescolleges plaats. Zo is in het kader van Boek 10 de Staatscommissie voor het IPR over het wetsvoorstel en de memorie van toelichting geraadpleegd. Na deze ambtelijke voorbereiding, wordt het voorstel behandeld in de Ministerraad. Bij een positief oordeel wordt het wetsvoorstel met de memorie van toelichting ter advisering aan de Raad van State, het hoogste adviesorgaan van de regering, gezonden. Het advies van de Raad van State kan leiden tot aanpassing van het voorstel. Veelal wordt een Nader Rapport opgesteld.

Het wetsvoorstel wordt met de memorie van toelichting bij Koninklijke Boodschap ingediend bij de Tweede Kamer. Daar vindt in twee fasen de parlementaire behandeling plaats. Eerst is er het voorbereidend onderzoek door de vaste commissie van Justitie, welke behandeling resulteert in een Verslag. In dit verslag staan de vragen en opmerkingen van deze commissie, waarin alle fracties vertegenwoordigd zijn. Op dit verslag wordt door het verantwoordelijke ministerie gereageerd in een Nota naar aanleiding van het verslag, eventueel vergezeld van een Nota van wijziging, wanneer naar aanleiding van het verslag een verandering in het wetsvoorstel wordt aangebracht. Wanneer het voorbereidend onderzoek afgerond is, vindt een plenaire, mondelinge, behandeling plaats.

Na goedkeuring van het wetsvoorstel door de Tweede Kamer zendt de voorzitter van de Tweede Kamer het wetsvoorstel naar de Eerste Kamer. Ook in de Eerste Kamer vindt een behandeling in twee fasen plaats: voorbereidend onderzoek en plenaire behandeling. De Eerste Kamer kan geen wijzigingen meer voorstellen. Als ook de Eerste Kamer het wetsvoorstel goedkeurt, wordt het toegezonden aan de Koningin en de Minister voor ondertekening. Door ondertekening wordt het wetsvoorstel wet. Vervolgens vindt publicatie in het Staatsblad plaats en wordt de inwerkingtreding voorbereid.

Wat betreft Boek 10 is het wetsvoorstel afkomstig van het Ministerie van Justitie. De Raad van State heeft geen inhoudelijke opmerkingen gemaakt. Daarna is het wetsvoorstel met de memorie van toelichting bij de Tweede Kamer ingediend, en heeft de parlementaire behandeling een aanvang genomen. Inmiddels is het Verslag van de vaste commissie van Justitie uitgebracht (6 november 2009). Daarin wordt onder meer gevraagd naar een overzicht van de materiële wijzigingen die Boek 10 aanbrengt ten opzichte van de bestaande regelingen (wetten conflictenrecht). Verder zijn vragen gesteld over de dubbele nationaliteit, waar geen algemene bepaling voor is, en over renvoi (artikel 5) en voorrangregels (artikel 7). Het wachten is nu op de reactie van het Ministerie van Justitie.

6. Digitale vindplaatsen

Parlementaire stukken zijn op twee manieren te vinden:

- A. Via de site van de Tweede Kamer:
- 1) <http://www.tweedekamer.nl>
 - 2) Zoeken naar Kamerstukken met Parlando
- nieuw venster: Ok
 - 3) Parlando

²² Bijvoorbeeld de afwikkeling door een Nederlandse notaris van de nalatenschap van een Nederlandse erfster met als laatste gewone verblijfplaats Aruba.

²³ Memorie van Toelichting 32 137 nr. 3, p. 3.

- klik op zoek uitgebreid (rechts boven)
- vul in nummer: 32137
- vinkje weghalen bij Eerste Kamer
- akkoord
- 4) Zoekresultaat: overzicht met de tot nu toe verschenen 5 documenten.
- 5) Elk document kan worden aangeklikt
- B. Via de site van de overheid
- 1) <http://www.overheid.nl>
- 2) Staatscourant, Staatsblad, Tractatenblad en parlementaire documenten
- klik op linkerkolom
- 3) parlementaire documenten
- alleen een vinkje in de rechterkolom bij
- 4) Kamerstukken
- vul in bij Publicatiegegevens in dossiernummer: 32137
- vinkjes weg bij Eerste Kamer en Verenigde Vergadering
- zoeken
- 5) Zoekresultaat: overzicht met de tot nu toe verschenen 5 documenten.
- 6) Elk document kan worden aangeklikt.

7 Afronding

De codificatie van het Nederlands IPR nadert haar voltooiing. De consolidatie van de diverse deelregelingen in een Boek 10 BW voldoet aan een behoefte van de praktijk. Zo ook het opschrijven van de algemene leerstukken in de eerste titel. Zoals de tekst er nu uitziet, met enige materiële wijzigingen en aanvullingen, is er goed mee te werken.

door E.N. Frohn

Adjunct-directeur Internationaal Juridisch Instituut, Den Haag; Secretaris van de Nederlandse Staatscommissie IPR

ACTUALITEIT/ACTUALITÉ

Aankondigingen / Annonces

Voorstel van wet tot vaststelling en invoering van Boek 10 (Internationaal privaatrecht) van het Burgerlijk Wetboek

ARTIKEL I

In het Burgerlijk Wetboek wordt na Boek 8 een nieuw Boek 10 ingevoegd, luidende:

BOEK 10 INTERNATIONAAL PRIVAATRECHT

TITEL 1

ALGEMENE BEPALINGEN

Artikel 1

De in dit Boek en andere wettelijke regelingen vervatte regels van internationaal privaatrecht laten de werking van voor Nederland bindende internationale en communautaire regelingen onverlet.

Artikel 2

De regels van internationaal privaatrecht en het door die regels aangewezen recht worden ambtshalve toegepast.

Artikel 3

Op de wijze van procederen ten overstaan van de Nederlandse rechter is het Nederlandse recht van toepassing.

Artikel 4

Indien de vraag welke rechtsgevolgen aan een feit toekomen bij wijze van voorvraag in verband met een andere, aan vreemd recht onderworpen vraag moet worden beantwoord, wordt de voorvraag beschouwd als een zelfstandige vraag.

Artikel 5

Onder de toepassing van het recht van een staat wordt verstaan de toepassing van de rechtsregels die in die staat gelden met uitzondering van het internationaal privaatrecht.

Artikel 6

Vreemd recht wordt niet toegepast, voor zover de toepassing ervan kennelijk onverenigbaar is met de openbare orde.

Artikel 7

1. Bepalingen van bijzonder dwingend recht zijn bepalingen aan de inachtneming waarvan een staat zo veel belang hecht voor de handhaving van zijn openbare belangen, zoals zijn politieke, sociale

of economische organisatie, dat zij moeten worden toegepast op elk geval dat onder de werkingssfeer ervan valt, ongeacht welk recht overigens van toepassing is.

2. De toepassing van het recht waarnaar een verwijzingsregel verwijst, blijft achterwege, voor zover in het gegeven geval bepalingen van Nederlands bijzonder dwingend recht toepasselijk zijn

3. Bij de toepassing van het recht waarnaar een verwijzingsregel verwijst, kan gevolg worden toegekend aan bepalingen van bijzonder dwingend recht van een vreemde staat waarmee het geval nauw is verbonden. Bij de beslissing of aan deze bepalingen gevolg moet worden toegekend, wordt rekening gehouden met hun aard en strekking alsmede met de gevolgen die uit het toepassen of het niet toepassen van deze bepalingen zouden voortvloeien.

Artikel 8

1. Het recht dat is aangewezen door een wettelijke regel die berust op een veronderstelde nauwe band met dat recht, blijft bij uitzondering buiten toepassing, indien, gelet op alle omstandigheden van het geval, kennelijk de in die regel veronderstelde nauwe band slechts in zeer geringe mate bestaat, en met een ander recht een veel nauwere band bestaat. In dat geval wordt dat andere recht toegepast.

2. Lid 1 is niet van toepassing in geval van een geldige rechtskeuze van partijen.

Artikel 9

Aan een feit waaraan rechtsgevolgen toekomen naar het recht dat toepasselijk is volgens het internationaal privaatrecht van een betrokken vreemde staat, kunnen, ook in afwijking van het naar Nederlands internationaal privaatrecht toepasselijke recht, in Nederland dezelfde rechtsgevolgen worden toegekend voor zover de niet-toekenning van zodanige gevolgen een onaanvaardbare schending zou zijn van het bij partijen levende gerechtvaardigde vertrouwen of van de rechtszekerheid.

Artikel 10

Voor zover een rechtskeuze is toegelaten, dient deze uitdrukkelijk te zijn gedaan of anderszins voldoende duidelijk te blijken.

Artikel 11

1. Of een natuurlijke persoon minderjarig is en in hoeverre hij bekwaam is rechtshandelingen te verrichten, wordt bepaald door zijn nationale recht. Indien de betrokken persoon de nationaliteit van meer dan een staat bezit en hij in een van deze staten zijn gewone verblijfplaats heeft, geldt het recht van die staat als zijn nationale recht. Heeft hij zijn gewone verblijfplaats niet in een van deze staten, dan geldt als zijn nationale recht het recht van de staat van zijn nationaliteit, waarmee hij alle omstandigheden in aanmerking genomen het nauwst verbonden is.

2. Ten aanzien van een meezijdige rechtshandeling die valt buiten het toepassingsgebied van de Verordening (EG) Nr. 593/2008 van het Europees Parlement en de Raad van 17 juni 2008 inzake het recht dat van toepassing is op verbintenissen uit overeenkomst (Rome I) (PbEU L 177) is artikel 13 van die Verordening van overeenkomstige toepassing op het beroep op handelingsonbekwaamheid of handelingsonbevoegdheid van een natuurlijk persoon die partij is bij die rechtshandeling.

Artikel 12

1. Een rechtshandeling is wat de vorm betreft geldig indien zij voldoet aan de vormvereisten van het recht dat op de rechtshandeling zelf van toepassing is, of van het recht van de staat waar de rechtshandeling is verricht.

2. Een rechtshandeling die is verricht tussen personen die zich in verschillende staten bevinden, is wat de vorm betreft geldig indien zij voldoet aan de vormvereisten van het recht dat op de

rechtshandeling zelf van toepassing is, of van het recht van een van die staten, of van het recht van de staat waar een van die personen zijn gewone verblijfplaats heeft.

3. Indien de rechtshandeling is verricht door een vertegenwoordiger, wordt onder een staat als bedoeld in de leden 1 en 2, verstaan de staat waar de vertegenwoordiger zich ten tijde van het verrichten van de rechtshandeling bevindt, of waar deze op dat tijdstip zijn gewone verblijfplaats heeft.

Artikel 13

Het recht dat een rechtsverhouding of rechtsfeit beheerst, is tevens van toepassing voor zover het ten aanzien van die rechtsverhouding of dat rechtsfeit wettelijke vermoedens vestigt of regels over de verdeling van de bewijslast bevat.

Artikel 14

Of een recht of rechtsvordering is verjaard of vervallen, wordt bepaald door het recht dat van toepassing is op de rechtsverhouding waaruit dat recht of die rechtsvordering is ontstaan.

Artikel 15

1. Indien het nationale recht van een natuurlijke persoon van toepassing is en de staat van de nationaliteit van de betrokken persoon twee of meer rechtsstelsels kent die van toepassing zijn op verschillende categorieën personen of in verschillende gebiedsdelen, bepalen de in die staat ter zake geldende regels welk van die rechtsstelsels van toepassing is.

2. Indien het recht van de gewone verblijfplaats van een natuurlijke persoon van toepassing is en de staat van de gewone verblijfplaats van de betrokken persoon twee of meer rechtsstelsels kent die van toepassing zijn op verschillende categorieën personen, bepalen de in die staat ter zake geldende regels welk van die rechtsstelsels van toepassing is.

3. Indien de in de leden 1 en 2 bedoelde regels in een staat ontbreken of in de gegeven omstandigheden niet tot aanwijzing van een toepasselijk rechtsstelsel leiden, wordt het rechtsstelsel van die staat toegepast waarmee de betrokken persoon alle omstandigheden in aanmerking genomen het nauwst verbonden is.

Artikel 16

1. Indien het nationale recht van een natuurlijke persoon van toepassing is en de betrokken persoon staatloos is of zijn nationaliteit niet kan worden vastgesteld, geldt als zijn nationale recht het recht van de staat waar hij zijn gewone verblijfplaats heeft.

2. De rechten welke deze persoon vroeger heeft verkregen en welke uit de persoonlijke staat voortvloeien, in het bijzonder de rechten voortvloeiende uit het huwelijk, worden geëerbiedigd.

Artikel 17

1. De persoonlijke staat van een vreemdeling aan wie een verblijfsvergunning als bedoeld in artikel 28 of artikel 33 van de Vreemdelingenwet 2000 is verleend, alsmede van een vreemdeling die een overeenkomstige verblijfsstatus in het buitenland heeft verkregen, wordt beheerst door het recht van zijn woonplaats, of, indien hij geen woonplaats heeft, door het recht van zijn verblijfplaats.

2. De rechten welke deze vreemdeling vroeger heeft verkregen en welke uit de persoonlijke staat voortvloeien, in het bijzonder de rechten voortvloeiende uit het huwelijk, worden geëerbiedigd.

TITEL 2

DE NAAM

Artikel 18

Deze titel geeft mede uitvoering aan de op 5 september 1980 te München tot stand gekomen Overeenkomst inzake het recht dat van toepassing is op geslachtsnamen en voornamen (Trb. 1981, 72).

Artikel 19

1. De geslachtsnaam en de voornamen van een vreemdeling worden bepaald door het recht van de staat waarvan hij de nationaliteit heeft. Onder recht zijn mede begrepen de regels van internationaal privaatrecht. Uitsluitend voor de vaststelling van de geslachtsnaam en de voornaam worden de omstandigheden waarvan deze afhangen beoordeeld naar dat recht.

2. Indien de vreemdeling de nationaliteit van meer dan een staat bezit en hij in een van deze staten zijn gewone verblijfplaats heeft, geldt het recht van die staat als zijn nationale recht. Heeft de betrokken persoon zijn gewone verblijfplaats niet in een van deze staten, dan geldt als zijn nationale recht het recht van de staat van zijn nationaliteit waarmee hij, alle omstandigheden in aanmerking genomen, het nauwst is verbonden.

Artikel 20

De geslachtsnaam en de voornamen van een persoon die de Nederlandse nationaliteit bezit, worden, ongeacht de vraag of hij nog een andere nationaliteit heeft, bepaald door het Nederlandse recht. Dit geldt ook indien vreemd recht van toepassing is op de familierechtelijke betrekkingen waarvan het ontstaan of het tenietgaan gevolg kan hebben voor de geslachtsnaam.

Artikel 21

Een persoon die de nationaliteit van meer dan een staat bezit, kan de ambtenaar van de burgerlijke stand verzoeken op zijn geboorteakte een latere vermelding te plaatsen van de naam die hij voert in overeenstemming met het niet toegepaste recht van een van die Staten.

Artikel 22

1. In geval van verandering van nationaliteit is het recht van de staat van de nieuwe nationaliteit van toepassing, daaronder begrepen de regels van dat recht betreffende de gevolgen van de nationaliteitsverandering voor de naam.

2. De verkrijging van de Nederlandse nationaliteit door een vreemdeling brengt geen wijziging in diens geslachtsnaam en voornamen, behoudens artikel 25, onder b, van dit Boek en de artikelen 6 lid 5 en 12 van de Rijkswet op het Nederlanderschap.

Artikel 23

1. Indien de ambtenaar van de burgerlijke stand bij het opstellen van een akte waarin de geslachtsnaam en de voornamen van een vreemdeling moeten worden opgenomen het Nederlandse recht toepast omdat hij de inhoud van het recht dat op de vaststelling van die namen toepasselijk is niet kan vaststellen, deelt hij zijn beslissing onverwijld mede aan de officier van justitie bij de arrondissementsrechtbank binnen welker rechtsgebied de akte in de registers van de burgerlijke stand is opgenomen.

2. De aldus opgemaakte akte kan met overeenkomstige toepassing van artikel 24 van Boek 1 op verzoek van iedere belanghebbende of op vordering van het openbaar ministerie worden verbeterd. Het verzoek van een belanghebbende wordt met toepassing van de Wet op de rechtsbijstand van rechtswege kosteloos behandeld.

Artikel 24

1. Indien de geslachtsnaam of de voornamen van een persoon ter gelegenheid van de geboorte buiten Nederland zijn vastgelegd of als gevolg van een buiten Nederland tot stand gekomen wijziging in de persoonlijke staat zijn gewijzigd en zijn neergelegd in een overeenkomstig de plaatselijke voorschriften door een bevoegde instantie opgemaakte akte, worden de aldus vastgelegde of gewijzigde geslachtsnaam of voornamen in Nederland erkend. De erkenning kan niet wegens onverenigbaarheid met de openbare orde worden geweigerd op de enkele grond dat een ander recht is toegepast dan uit de bepalingen van deze wet zou zijn gevolgd.

2. Lid 1 laat onverlet de toepassing van artikel 25 van dit Boek.

Artikel 25

1. Ter zake van de toepassing van artikel 5 van Boek 1 geldt het volgende:

a. Indien een kind buiten Nederland rechtsgeldig is erkend of gewettigd, door deze erkenning of wettiging in familierechtelijke betrekkingen tot de vader is komen te staan en daarbij het Nederlanderschap heeft verkregen of behouden, en indien de geslachtsnaam van dat kind niet is bepaald met inachtneming van een naamskeuze in de zin van artikel 5 lid 2 van Boek 1, kunnen de moeder en de erkenner gezamenlijk alsnog, tot twee jaar na de erkenning of de wettiging, verklaren welke van hun beider geslachtsnamen het kind zal hebben. Heeft het kind op het tijdstip van de erkenning of de wettiging de leeftijd van zestien jaren bereikt, dan kan het, tot twee jaar na de erkenning of de wettiging, zelf alsnog verklaren of het de geslachtsnaam van de vader of de moeder zal hebben.

b. Indien een kind dat tijdens zijn minderjarigheid door een Nederlander is erkend of zonder erkenning door wettiging het kind van een Nederlander is geworden, door optie het Nederlanderschap verkrijgt en op het tijdstip van de optie tot zijn beide ouders in familierechtelijke betrekkingen staat, kunnen de ouders ter gelegenheid van de optie gezamenlijk verklaren welke van hun beider geslachtsnamen het kind zal hebben. Heeft het kind op het tijdstip van de optie de leeftijd van zestien jaren bereikt, dan verklaart het zelf of het de geslachtsnaam van de vader of moeder zal hebben.

c. Indien een kind als gevolg van een buiten Nederland uitgesproken adoptie het Nederlanderschap heeft verkregen en indien de geslachtsnaam van dat kind na de adoptie niet is bepaald met inachtneming van een naamskeuze in de zin van artikel 5 lid 3 van Boek 1, kunnen de ouders alsnog, tot twee jaar nadat de uitspraak in kracht van gewijsde is gegaan, gezamenlijk verklaren welke van hun beider geslachtsnamen het kind zal hebben. Heeft het kind op het tijdstip waarop de uitspraak in kracht van gewijsde gaat de leeftijd van zestien jaren bereikt, dan kan het, tot twee jaar na dat tijdstip, zelf alsnog verklaren of het de geslachtsnaam van de vader of de moeder zal hebben.

d. De in artikel 5 lid 4 van Boek 1 bedoelde verklaring houdende naamskeuze kan voor de geboorte van het kind worden afgelegd indien ten minste een van de ouders op het tijdstip van de verklaring het Nederlanderschap bezit.

e. Indien een buiten Nederland geboren kind door geboorte in familierechtelijke betrekking tot de beide ouders staat en het Nederlanderschap bezit, en indien de geslachtsnaam van dat kind in de geboorteakte niet is bepaald met inachtneming van een naamskeuze in de zin van artikel 5 lid 4 van Boek 1, kunnen de ouders gezamenlijk alsnog, tot twee jaar na de geboorte, verklaren welke van hun beider geslachtsnamen het kind zal hebben.

f. Indien het vaderschap van een kind buiten Nederland rechtsgeldig is vastgesteld en dat kind daardoor het Nederlanderschap heeft verkregen of behouden, en indien de geslachtsnaam van dat kind na de vaststelling van het vaderschap niet is bepaald met inachtneming van een naamskeuze in de zin van artikel 5 lid 2 van Boek 1, kunnen de moeder en de man wiens vaderschap gerechtelijk is vastgesteld gezamenlijk alsnog, tot twee jaar na het tijdstip waarop de gerechtelijke beslissing houdende vaststelling

van het vaderschap in kracht van gewijsde gaat, gezamenlijk verklaren welke van hun beider geslachtsnamen het kind zal hebben. Heeft het kind op het tijdstip waarop de beslissing houdende vaststelling van het vaderschap in kracht van gewijsde gaat, de leeftijd van zestien jaar bereikt, dan kan het, tot twee jaar na dat tijdstip, zelf alsnog verklaren of het de geslachtsnaam van de vader of de moeder zal hebben.

g. Voor de in dit lid onder a - f bedoelde mogelijkheden tot naamskeuze is het onverschillig of het kind naast de Nederlandse nog een andere nationaliteit bezit.

2. In het geval onder b wordt de verklaring houdende naamskeuze afgelegd ten overstaan van de ambtenaar van de burgerlijke stand van de gemeente waar de optie voor het Nederlanderschap in ontvangst wordt genomen. In de overige gevallen kan de verklaring houdende naamskeuze worden afgelegd ten overstaan van iedere ambtenaar van de burgerlijke stand.

Artikel 26

De vermelding van de geslachtsnamen en de voornamen in akten van de burgerlijke stand die vóór 1 januari 1990 in de registers zijn opgenomen, wordt op verzoek van een belanghebbende in overeenstemming met de bepalingen van deze titel gewijzigd. Heeft het verzoek betrekking op een vreemdeling, dan moet de wijziging blijken uit een door een bevoegde autoriteit van het land waarvan hij de nationaliteit bezit opgemaakt stuk. De wijzigingen worden aangebracht door de plaatsing van een latere vermelding.

TITEL 3

HET HUWELIJK

AFDELING 1

VOLTREKKING EN ERKENNING VAN DE GELDIGHEID VAN HUWELIJKEN

Artikel 27

Deze afdeling geeft uitvoering aan het op 14 maart 1978 te 's-Gravenhage tot stand gekomen Verdrag inzake de voltrekking en de erkenning van de geldigheid van huwelijken (Trb. 1987, 137). Zij is van toepassing op de huwelijksvoltrekking in Nederland indien, in verband met de nationaliteit of de woonplaats van de aanstaande echtgenoten, met betrekking tot de vraag welk recht de vereisten tot het aangaan van het huwelijk beheerst een keuze moet worden gedaan, alsmede op de erkenning in Nederland van in het buitenland voltrokken huwelijken. Zij is niet van toepassing op de bevoegdheid van de ambtenaar van de burgerlijke stand.

Artikel 28

Het huwelijk wordt voltrokken indien:

a. ieder der aanstaande echtgenoten voldoet aan de vereisten tot het aangaan van een huwelijk van het Nederlandse recht en een van hen uitsluitend of mede de Nederlandse nationaliteit bezit of in Nederland zijn gewone verblijfplaats heeft; of

b. ieder der aanstaande echtgenoten voldoet aan de vereisten tot het aangaan van een huwelijk van een staat waarvan hij de nationaliteit bezit.

Artikel 29

1. Ongeacht het in artikel 28 van dit Boek bepaalde kan geen huwelijk worden voltrokken indien zulks op grond van artikel 6 van dit Boek niet zou kunnen worden aanvaard en in ieder geval indien:

a. de aanstaande echtgenoten de leeftijd van vijftien jaren niet hebben bereikt;

b. de aanstaande echtgenoten elkaar van nature of door adoptie bestaan in de rechte lijn of, van nature, als broeder en zuster;

c. de vrije toestemming van een der aanstaande echtgenoten ontbreekt of de geestvermogens van een van hen zodanig zijn gestoord, dat hij niet in staat is zijn wil te bepalen of de betekenis van zijn verklaring te begrijpen;

d. in strijd zou worden gehandeld met het voorschrift dat een persoon tegelijkertijd slechts met één andere persoon door het huwelijk verbonden kan zijn.

e. in strijd zou worden gehandeld met het voorschrift dat zij die een huwelijk willen aangaan, niet tegelijkertijd door een geregistreerd partnerschap mogen zijn verbonden.

2. De voltrekking van een huwelijk kan niet worden geweigerd op de grond dat volgens het recht van een staat waarvan een van de aanstaande echtgenoten de nationaliteit bezit, een beletsel voor die voltrekking bestaat dat op grond van artikel 6 van dit Boek niet kan worden aanvaard.

Artikel 30

Wat de vorm betreft kan een huwelijk in Nederland slechts worden voltrokken ten overstaan van de ambtenaar van de burgerlijke stand met inachtneming van het Nederlandse recht, behoudens de bevoegdheid van buitenlandse diplomatieke en consulaire ambtenaren om, in overeenstemming met de voorschriften van het recht van de door hen vertegenwoordigde staat, aan de voltrekking van huwelijken mede te werken indien geen der partijen uitsluitend of mede de Nederlandse nationaliteit bezit.

Artikel 31

1. Een buiten Nederland gesloten huwelijk dat ingevolge het recht van de staat waar de huwelijksvoltrekking plaatsvond rechtsgeldig is of nadien rechtsgeldig is geworden, wordt als zodanig erkend.

2. Een buiten Nederland ten overstaan van een diplomatieke of consulaire ambtenaar voltrokken huwelijk dat voldoet aan de vereisten van het recht van de staat die die ambtenaar vertegenwoordigt, wordt als rechtsgeldig erkend tenzij die voltrekking in de staat waar zij plaatsvond niet was toegestaan.

3. Voor de toepassing van de leden 1 en 2 worden onder recht mede begrepen de regels van internationaal privaatrecht.

4. Een huwelijk wordt vermoed rechtsgeldig te zijn, indien een huwelijksverklaring is afgegeven door een bevoegde autoriteit.

Artikel 32

Ongeacht artikel 31 van dit Boek wordt aan een buiten Nederland gesloten huwelijk erkenning onthouden, indien deze erkenning kennelijk onverenigbaar is met de openbare orde.

Artikel 33

De artikelen 31 en 32 van dit Boek zijn van toepassing ongeacht of over de erkenning van de rechtsgeldigheid van een huwelijk als hoofdvraag, dan wel als voorvraag in verband met een andere vraag wordt beslist.

Artikel 34

1. Deze afdeling is niet van toepassing op de erkenning van de geldigheid van huwelijken die zijn voltrokken voor 1 januari 1990.

2. Huwelijken die na 1 januari 1990 en voor 15 januari 1999 ten overstaan van buitenlandse diplomatieke en consulaire ambtenaren in overeenstemming met het recht van de door hen vertegenwoordigde staat zijn voltrokken worden, onverminderd artikel 6 van dit Boek, als geldig aangemerkt indien de ene partij uitsluitend of mede de Nederlandse nationaliteit bezit en de andere

partij uitsluitend of mede de nationaliteit van de door de diplomatieke of consulaire ambtenaar vertegenwoordigde staat.

3. Artikel 30 van dit Boek is van toepassing op huwelijken die na 15 januari 1999 ten overstaan van buitenlandse diplomatieke en consulaire ambtenaren zijn voltrokken.

AFDELING 2

RECHTSBETREKKINGEN TUSSEN DE ECHTGENOTEN

Artikel 35

1. De persoonlijke rechtsbetrekkingen tussen de echtgenoten onderling worden beheerst door het recht dat de echtgenoten voor of tijdens het huwelijk, al dan niet met wijziging van een eerdere aanwijzing, hebben aangewezen.

2. De echtgenoten kunnen slechts een van de volgende rechtsstelsels aanwijzen:

a. het recht van de staat van een gemeenschappelijke nationaliteit van de echtgenoten, of

b. het recht van de staat waar zij elk hun gewone verblijfplaats hebben.

3. Een aanwijzing als bedoeld in dit artikel is, wat de vorm betreft, geldig indien de vormvoorschriften voor de aanwijzing van het recht dat toepasselijk is op het huwelijksvermogensregime van de echtgenoten in acht zijn genomen.

Artikel 36

Bij gebreke van een aanwijzing van het toepasselijke recht worden de persoonlijke rechtsbetrekkingen tussen de echtgenoten onderling beheerst:

a. door het recht van de staat van de gemeenschappelijke nationaliteit van de echtgenoten, of bij gebreke daarvan

b. door het recht van de staat waar zij elk hun gewone verblijfplaats hebben, of bij gebreke daarvan

c. door het recht van de staat waarmee zij, alle omstandigheden in aanmerking genomen, het nauwst zijn verbonden.

Artikel 37

Indien de echtgenoten een nationaliteit gemeenschappelijk hebben, geldt voor de toepassing van artikel 36 als hun gemeenschappelijke nationale recht het recht van die nationaliteit, ongeacht of zij beiden of een hunner nog een andere nationaliteit bezitten. Bezitten de echtgenoten meer dan een gemeenschappelijke nationaliteit, dan worden zij geacht geen gemeenschappelijke nationaliteit te bezitten.

Artikel 38

Indien een aanwijzing als bedoeld in artikel 35 of een wijziging in de in artikel 36 genoemde omstandigheden leidt tot toepasselijkheid van een ander recht dan het voorheen toepasselijke, is dat andere recht toepasselijk vanaf het tijdstip van die aanwijzing of wijziging.

Artikel 39

De vraag in hoeverre een echtgenoot aansprakelijk is voor verbintenissen ten behoeve van de gewone gang van de huishouding, welke door de andere echtgenoot zijn aangegaan wordt, indien die andere echtgenoot en de wederpartij ten tijde van het aangaan van de verbintenis elk hun gewone verblijfplaats hadden in dezelfde staat, beheerst door het recht van die staat en bij gebreke daarvan door het recht dat op die verbintenis toepasselijk is.

Artikel 40

De vraag of een echtgenoot voor een rechtshandeling de toestemming van de andere echtgenoot behoeft, en zo ja, in welke vorm deze toestemming moet worden verleend, of zij kan worden vervangen door een beslissing van de rechter of een andere autoriteit, alsmede welke de gevolgen zijn van het ontbreken van deze toestemming, wordt beheerst door het recht van de staat waar de andere echtgenoot ten tijde van het verrichten van die rechtshandeling zijn gewone verblijfplaats heeft.

Artikel 41

De artikelen 39 en 40 van dit Boek gelden ongeacht het recht dat het huwelijksvermogensregime van de echtgenoten beheerst, en ongeacht het recht dat van toepassing is op de persoonlijke rechtsbetrekkingen tussen de echtgenoten.

AFDELING 3

HET HUWELIJKSVERMOGENSREGIME

Artikel 42

Voor de toepassing van deze afdeling wordt verstaan onder het Haags Huwelijksvermogensverdrag 1978: het op 14 maart 1978 te 's-Gravenhage tot stand gekomen Verdrag inzake het recht dat van toepassing is op het huwelijksvermogensregime (Trb. 1988, 130).

Artikel 43

Bij het ontbreken van een aanwijzing van het toepasselijke recht overeenkomstig het Haags Huwelijksvermogensverdrag 1978 wordt, behoudens in het geval van artikel 5 lid 2 van dit verdrag, het huwelijksvermogensregime van echtgenoten die beiden de Nederlandse nationaliteit bezitten beheerst door het Nederlandse recht, ongeacht of zij beiden of een hunner nog een andere nationaliteit bezitten. Bezitten de echtgenoten meer dan een gemeenschappelijke nationaliteit, dan worden zij geacht geen gemeenschappelijke nationaliteit te bezitten.

Artikel 44

De gevolgen van het huwelijksvermogensregime ten aanzien van een rechtsbetrekking tussen een echtgenoot en een derde worden beheerst door het recht dat op het huwelijksvermogensregime toepasselijk is.

Artikel 45

Een echtgenoot wiens huwelijksvermogensregime wordt beheerst door vreemd recht kan in het in artikel 116 van Boek 1 bedoelde register een notariële akte doen inschrijven, inhoudende een verklaring dat het huwelijksvermogensregime niet wordt beheerst door het Nederlandse recht.

Artikel 46

1. Een derde die tijdens het huwelijk een rechtshandeling heeft verricht met een echtgenoot wiens huwelijksvermogensregime wordt beheerst door vreemd recht, kan, indien zowel hij als de beide echtgenoten ten tijde van die rechtshandeling hun gewone verblijfplaats in Nederland hadden, voor de uit die rechtshandeling voortvloeiende schuld ook na de ontbinding van het huwelijk verhaal nemen op de echtgenoten alsof tussen hen naar Nederlands recht algehele gemeenschap van goederen bestond.

2. Lid 1 geldt niet indien de derde ten tijde van de rechtshandeling wist of behoorde te weten dat het huwelijksvermogensregime van de echtgenoten werd beheerst door vreemd recht. Zulks wordt geacht het geval te zijn indien de rechtshandeling werd verricht na verloop van veertien dagen nadat een akte als bedoeld in artikel 45 van dit Boek was ingeschreven in het aldaar bedoelde register.

Artikel 47

Heeft een der echtgenoten door de toepassing op een buitenslands gelegen vermogensbestanddeel van een krachtens het internationaal privaatrecht van het land van ligging aangewezen recht een voordeel genoten dat hem niet zou zijn toegekomen indien het op grond van dit Boek aangewezen recht zou zijn toegepast, dan kan de andere echtgenoot daarvan verrekening of vergoeding vorderen bij de in verband met de beëindiging of wijziging van het huwelijksvermogensregime plaatsvindende afrekening.

Artikel 48

Artikel 92 lid 3 van Boek 1 is uitsluitend van toepassing ter zake van verhaal dat in Nederland wordt uitgeoefend op

- a. een echtgenoot wiens huwelijksvermogensregime wordt beheerst door Nederlands recht, of
- b. een echtgenoot op wie ingevolge artikel 46 van dit Boek verhaal mogelijk is.

Artikel 49

Artikel 119 van Boek 1 is niet van toepassing, indien de echtgenoten een ander recht als toepasselijk op hun huwelijksvermogensregime aanwijzen dan het recht dat tevoren daarop toepasselijk was.

Artikel 50

Artikel 131 van Boek 1 is ook van toepassing indien het huwelijksvermogensregime van de echtgenoten door een vreemd recht wordt beheerst.

Artikel 51

Of een echtgenoot bij echtscheiding of scheiding van tafel en bed recht heeft op een gedeelte van de door de andere echtgenoot opgebouwde pensioenrechten, wordt beheerst door het recht dat van toepassing is op het huwelijksvermogensregime van de echtgenoten, behoudens artikel 1 lid 7 van de Wet verevening pensioenrechten bij scheiding.

Artikel 52

1. Deze afdeling is van toepassing op het huwelijksvermogensregime van echtgenoten die na 1 september 1992 in het huwelijk zijn getreden.

2. In afwijking van lid 1 is artikel 51 van dit Boek van toepassing op de verevening van pensioenrechten van echtgenoten die na 1 maart 2001 van tafel en bed zijn gescheiden of wier huwelijk na 1 maart 2001 is ontbonden.

3. De bepalingen van deze afdeling betreffende de aanwijzing van het toepasselijke recht zijn van toepassing op het huwelijksvermogensregime van echtgenoten die voor 1 september 1992 in het huwelijk zijn getreden en die na dat tijdstip het daarop toepasselijke recht hebben aangewezen.

Artikel 53

Een aanwijzing door de echtgenoten van het op hun huwelijksvermogensregime toepasselijke recht, of de wijziging van een zodanige aanwijzing, welke is geschied voor 1 september 1992, kan niet als ongeldig worden beschouwd op de enkele grond dat de wet een zodanige aanwijzing toen niet regelde. Dit geldt niet voor de gevallen dat op het huwelijksvermogensregime de bepalingen van het op 17 juli 1905 te 's-Gravenhage tot stand gekomen Verdrag betreffende de wetsconflicten met betrekking tot de gevolgen van het huwelijk ten opzichte van de rechten en verplichtingen der echtgenoten in hun persoonlijke betrekkingen en ten opzichte van hun goederen (Stb.1912, 285) toepasselijk waren en de aanwijzing geschiedde voor 23 augustus 1977.

AFDELING 4

ONTBINDING VAN HET HUWELIJK EN SCHEIDING VAN TAFEL EN BED

Artikel 54

Deze afdeling geeft mede uitvoering aan:

- a. het op 1 juni 1970 te 's-Gravenhage tot stand gekomen Verdrag inzake de erkenning van echtscheidingen en scheidingen van tafel en bed (Trb. 1979, 131); en
- b. het op 8 september 1967 te Luxemburg tot stand gekomen Verdrag inzake de erkenning van beslissingen betreffende de huwelijksband (Trb. 1979, 130).

Artikel 55

Ontbinding van het huwelijk en scheiding van tafel en bed kunnen in Nederland uitsluitend worden uitgesproken door de Nederlandse rechter.

Artikel 56

1. Of ontbinding van het huwelijk of scheiding van tafel en bed kan worden uitgesproken en op welke gronden, wordt bepaald door het Nederlandse recht.
2. In afwijking van lid 1 wordt het recht van de staat van een gemeenschappelijke vreemde nationaliteit van de echtgenoten toegepast indien in het geding:
 - a. door de echtgenoten gezamenlijk een keuze voor dit recht is gedaan of een dergelijke keuze van een van de echtgenoten onweersproken is gebleven; of
 - b. door een van de echtgenoten een keuze voor dit recht is gedaan en beide echtgenoten een werkelijke maatschappelijke band met het land van die gemeenschappelijke nationaliteit hebben.
3. Een rechtskeuze als bedoeld in het vorige lid moet uitdrukkelijk zijn gedaan of anderszins voldoende duidelijk blijken uit de in het verzoekschrift of het verweerschrift gebruikte bewoordingen.

Artikel 57

1. Een in het buitenland na een behoorlijke rechtspleging verkregen ontbinding van het huwelijk of scheiding van tafel en bed wordt in Nederland erkend, indien zij is tot stand gekomen door de beslissing van een rechter of andere autoriteit en indien aan die rechter of andere autoriteit daartoe rechtsmacht toekwam.
2. Een in het buitenland verkregen ontbinding van het huwelijk of scheiding van tafel en bed die niet voldoet aan één of meer van de in lid 1 gestelde voorwaarden wordt nochtans in Nederland erkend, indien duidelijk blijkt dat de wederpartij hetzij tijdens de buitenlandse procedure uitdrukkelijk of stilzwijgend met die ontbinding of scheiding van tafel en bed heeft ingestemd, dan wel na afloop van de procedure in de uitspraak heeft berust.

Artikel 58

Een ontbinding van het huwelijk in het buitenland die uitsluitend door een eenzijdige verklaring van een der echtgenoten is tot stand gekomen, wordt erkend indien:

- a. de ontbinding in deze vorm overeenstemt met een nationaal recht van de echtgenoot, die het huwelijk eenzijdig heeft ontbonden;
- b. de ontbinding in de staat waar zij geschiedde rechtsgevolg heeft; en
- c. duidelijk blijkt dat de andere echtgenoot uitdrukkelijk of stilzwijgend met de ontbinding heeft ingestemd dan wel daarin heeft berust.

Artikel 59

Ongeacht de artikelen 57 en 58 van dit Boek wordt aan een in het buitenland tot stand gekomen ontbinding van het huwelijk erkenning onthouden indien deze erkenning kennelijk onverenigbaar is met de openbare orde.

TITEL 4

HET GEREГИSTREERD PARTNERSCHAP

AFDELING 1

HET AANGAAN VAN EEN GEREГИSTREERD PARTNERSCHAP IN NEDERLAND

Artikel 60

1. Het aangaan van een geregistreerd partnerschap in Nederland is onderworpen aan de bepalingen van artikel 80a van Boek 1.

2. De bevoegdheid van elk van de partners om in Nederland een geregistreerd partnerschap aan te gaan wordt beheerst door het Nederlandse recht.

3. Wat de vorm betreft kan een geregistreerd partnerschap in Nederland slechts rechtsgeldig worden aangegaan ten overstaan van de ambtenaar van de burgerlijke stand met inachtneming van het Nederlandse recht, behoudens de bevoegdheid van buitenlandse diplomatieke en consulaire ambtenaren om, in overeenstemming met de voorschriften van het recht van de door hen vertegenwoordigde staat, aan het aangaan van geregistreerde partnerschappen mede te werken indien geen der partijen uitsluitend of mede de Nederlandse nationaliteit bezit.

AFDELING 2

DE ERKENNING VAN EEN BUITEN NEDERLAND AANGEGAAN GEREГИSTREERD PARTNERSCHAP

Artikel 61

1. Een buiten Nederland aangegaan geregistreerd partnerschap dat ingevolge het recht van de staat waar het geregistreerd partnerschap is aangegaan rechtsgeldig is of nadien rechtsgeldig is geworden, wordt als zodanig erkend.

2. Een buiten Nederland ten overstaan van een diplomatieke of consulaire ambtenaar aangegaan geregistreerd partnerschap dat voldoet aan de vereisten van het recht van de staat die die ambtenaar vertegenwoordigt, wordt als rechtsgeldig erkend tenzij het aangaan in de staat waar dit plaatsvond niet was toegestaan.

3. Voor de toepassing van de leden 1 en 2 worden onder recht mede begrepen de regels van internationaal privaatrecht.

4. Een geregistreerd partnerschap wordt vermoed rechtsgeldig te zijn, indien een verklaring omtrent het geregistreerd partnerschap is afgegeven door een bevoegde autoriteit.

5. Ongeacht de leden 1 en 2 kan een buiten Nederland aangegaan geregistreerd partnerschap slechts als zodanig worden erkend indien het een wettelijk geregelde samenlevingsvorm betreft van twee personen die een nauwe persoonlijke betrekking onderhouden, welke samenlevingsvorm ten minste:

- a. door een ter plaatse van het aangaan bevoegde autoriteit is geregistreerd;
- b. het bestaan van een huwelijk of andere wettelijk geregelde samenlevingsvorm met een derde uitsluit; en
- c. verplichtingen tussen de partners in het leven roept die in hoofdzaak overeenstemmen met die welke verbonden zijn aan het huwelijk.

Artikel 62

Ongeacht artikel 61 van dit Boek wordt aan een buiten Nederland aangegaan geregistreerd partnerschap erkenning onthouden, indien deze erkenning kennelijk onverenigbaar is met de openbare orde.

Artikel 63

De artikelen 61 en 62 van dit Boek zijn van toepassing, ongeacht of over de erkenning van de rechtsgeldigheid van een geregistreerd partnerschap als hoofdvraag, dan wel als voorvraag in verband met een andere vraag wordt beslist.

AFDELING 3

RECHTSBETREKKINGEN TUSSEN DE GEREgistREERDE PARTNERS

Artikel 64

1. De persoonlijke rechtsbetrekkingen tussen de partners onderling worden beheerst door het recht dat de partners voor of tijdens het geregistreerd partnerschap, al dan niet met wijziging van een eerdere aanwijzing, hebben aangewezen.

2. De partners kunnen slechts een rechtsstelsel aanwijzen dat het instituut van het geregistreerd partnerschap kent.

3. Een aanwijzing als bedoeld in dit artikel is, wat de vorm betreft, geldig indien de vormvoorschriften voor de aanwijzing van het recht dat toepasselijk is op het vermogensregime van de partners, in acht zijn genomen.

Artikel 65

Bij gebreke van een aanwijzing van het toepasselijke recht worden de persoonlijke rechtsbetrekkingen tussen partners die in Nederland een geregistreerd partnerschap zijn aangegaan, beheerst door het Nederlandse recht. Zijn de partners buiten Nederland een geregistreerd partnerschap aangegaan, dan worden de persoonlijke rechtsbetrekkingen tussen hen beheerst door het recht, met inbegrip van het internationaal privaatrecht, van de staat waar het geregistreerd partnerschap is aangegaan.

Artikel 66

Indien een aanwijzing als bedoeld in artikel 64 leidt tot toepasselijkheid van een ander recht dan het voorheen toepasselijke, is dat andere recht toepasselijk vanaf het tijdstip van die aanwijzing.

Artikel 67

De vraag in hoeverre een partner aansprakelijk is voor verbintenissen ten behoeve van de gewone gang van het huishouden welke door de andere partner zijn aangegaan, wordt, indien die andere partner en de wederpartij ten tijde van het aangaan van de verbintenis hun gewone verblijfplaats hadden in Nederland, beheerst door het Nederlandse recht.

Artikel 68

De vraag of een partner voor een rechtshandeling de toestemming van de andere partner behoeft, en zo ja, in welke vorm deze toestemming moet worden verleend, of zij kan worden vervangen door een beslissing van de rechter of een andere autoriteit, alsmede welke de gevolgen zijn van het ontbreken van deze toestemming, wordt beheerst door het Nederlandse recht indien de andere partner ten tijde van het verrichten van die rechtshandeling zijn gewone verblijfplaats heeft in Nederland.

Artikel 69

De artikelen 67 en 68 gelden ongeacht het recht dat het partnerschapsvermogensregime van de partners beheerst en ongeacht het recht dat van toepassing is op de persoonlijke rechtsbetrekkingen tussen de partners.

AFDELING 4

HET PARTNERSCHAPSVERMOGENSREGIME

Artikel 70

1. Op het vermogensregime van een geregistreerd partnerschap is van toepassing het recht dat de partners vóór het aangaan daarvan hebben aangewezen.

2. Het aldus aangewezen recht is van toepassing op hun gehele vermogen. De partners kunnen echter, ongeacht of zij tot de aanwijzing, bedoeld in lid 1, zijn overgegaan, met betrekking tot het geheel of een gedeelte van de onroerende zaken, alsmede met betrekking tot onroerende zaken die later worden verkregen, het recht aanwijzen van de plaats waar die zaken zijn gelegen.

3. In alle gevallen kunnen de partners uitsluitend een rechtsstelsel aanwijzen dat het instituut van het geregistreerd partnerschap kent.

Artikel 71

1. Indien het geregistreerd partnerschap in Nederland is aangegaan en de partners vóór het aangaan daarvan het toepasselijke recht niet hebben aangewezen, wordt hun vermogensregime beheerst door het Nederlandse recht.

2. Indien het geregistreerd partnerschap buiten Nederland is aangegaan en de partners vóór het aangaan daarvan het toepasselijke recht niet hebben aangewezen, wordt hun vermogensregime beheerst door het recht, met inbegrip van het internationaal privaatrecht, van de staat waar het geregistreerd partnerschap is aangegaan.

Artikel 72

1. Tijdens het geregistreerd partnerschap kunnen de partners hun partnerschapsvermogensregime onderwerpen aan een ander intern recht dan het recht dat tot dusver van toepassing was.

2. De leden 2 en 3 van artikel 70 van dit Boek zijn van overeenkomstige toepassing

Artikel 73

Het recht dat op grond van de bepalingen van deze afdeling van toepassing is op het partnerschapsvermogensregime of dat de partners rechtsgeldig als toepasselijk hebben aangewezen, blijft van toepassing zolang zij geen ander toepasselijk recht hebben aangewezen, zelfs in geval van wijziging van hun nationaliteit of gewone verblijfplaats.

Artikel 74

De voorwaarden voor de wilsovereenstemming van de partners inzake het recht dat zij als toepasselijk aanwijzen op hun partnerschapsvermogensregime, worden door dat recht bepaald.

Artikel 75

De aanwijzing van het toepasselijke recht op het partnerschapsvermogensregime moet uitdrukkelijk zijn overeengekomen of anderszins ondubbelzinnig voortvloeien uit partnerschapsvoorwaarden.

Artikel 76

Partnerschapsvoorwaarden zijn, wat de vorm betreft, geldig indien zij in overeenstemming zijn, hetzij met het interne recht dat van toepassing is op het partnerschapsvermogensregime, hetzij met het interne recht van de plaats waar zij zijn aangegaan. Zij worden in elk geval neergelegd in een gedagtekend en door beide partners ondertekend schriftelijk stuk.

Artikel 77

Een uitdrukkelijk overeengekomen aanwijzing van het op het partnerschapsvermogensregime toepasselijke recht geschiedt in de vorm welke voor partnerschapsvoorwaarden is voorgeschreven, hetzij door het aangewezen interne recht, hetzij door het interne recht van de plaats waar die aanwijzing geschiedt. De aanwijzing wordt in elk geval neergelegd in een gedagtekend en door beide partners ondertekend schriftelijk stuk.

Artikel 78

De gevolgen van het partnerschapsvermogensregime ten aanzien van een rechtsbetrekking tussen een partner en een derde worden beheerst door het recht dat op het partnerschapsvermogensregime toepasselijk is.

Artikel 79

Een partner wiens partnerschapsvermogensregime wordt beheerst door vreemd recht, kan in het in artikel 116 van Boek 1 bedoelde register een notariële akte doen inschrijven, inhoudende een verklaring dat het partnerschapsvermogensregime niet wordt beheerst door het Nederlandse recht.

Artikel 80

1. Een derde die tijdens het geregistreerd partnerschap een rechtshandeling heeft verricht met een partner wiens partnerschapsvermogensregime wordt beheerst door vreemd recht kan, indien zowel hij als de beide partners ten tijde van die rechtshandeling hun gewone verblijfplaats in Nederland hadden, voor de uit die rechtshandeling voortvloeiende schuld ook na de beëindiging van het geregistreerd partnerschap verhaal nemen alsof tussen de partners naar Nederlands recht algehele gemeenschap van goederen bestond.

2. Lid 1 geldt niet indien de derde ten tijde van de rechtshandeling wist of behoorde te weten dat het partnerschapsvermogensregime van de partners werd beheerst door vreemd recht. Zulks wordt geacht het geval te zijn indien de rechtshandeling werd verricht na verloop van veertien dagen nadat een akte als bedoeld in artikel 79 van dit Boek was ingeschreven in het aldaar bedoelde register.

Artikel 81

Heeft een der partners, door de toepassing op een buitenslands gelegen vermogensbestanddeel van een krachtens het internationaal privaatrecht van het land van ligging aangewezen recht, ten opzichte van de andere partner een voordeel genoten dat hem niet zou zijn toegekomen indien het op grond van deze wet aangewezen recht zou zijn toegepast, dan kan die andere partner daarvan verrekening of vergoeding vorderen bij de in verband met de beëindiging of wijziging van het partnerschapsvermogensregime tussen de partners plaatsvindende afrekening.

Artikel 82

Artikel 92 lid 3 van Boek 1 is uitsluitend van toepassing ter zake van verhaal dat in Nederland wordt uitgeoefend op:

- a. een partner wiens partnerschapsvermogensregime wordt beheerst door het Nederlandse recht, of
- b. een partner op wie ingevolge artikel 80 van dit Boek verhaal mogelijk is.

Artikel 83

Artikel 119 van Boek 1 is niet van toepassing indien de partners een ander recht op hun partnerschapsvermogensregime aanwijzen dan het recht dat tevoren daarop toepasselijk was.

Artikel 84

Artikel 131 van Boek 1 is ook van toepassing indien het partnerschapsvermogensregime van de partners door een vreemd recht wordt beheerst.

Artikel 85

Of een partner bij beëindiging van het geregistreerd partnerschap met wederzijds goedvinden of door ontbinding recht heeft op een gedeelte van de door de andere partner opgebouwde pensioenrechten, wordt beheerst door het recht dat van toepassing is op het partnerschapsvermogensregime van de partners, behoudens het bepaalde in artikel 1 lid 7 van de Wet verevening pensioenrechten bij scheiding.

AFDELING 5

BEËINDIGING IN NEDERLAND VAN EEN GEREГИSTREERD PARTNERSCHAP

Artikel 86

Of een in Nederland aangegaan geregistreerd partnerschap in Nederland kan worden beëindigd met wederzijds goedvinden of door ontbinding en op welke gronden, wordt bepaald door het Nederlandse recht.

Artikel 87

1. Of een buiten Nederland aangegaan geregistreerd partnerschap in Nederland kan worden beëindigd met wederzijds goedvinden of door ontbinding en op welke gronden, wordt bepaald door het Nederlandse recht.

2. In afwijking van lid 1 is het recht van de staat waar het geregistreerd partnerschap is aangegaan toepasselijk indien in de door partners gesloten overeenkomst omtrent de beëindiging met wederzijds goedvinden van het geregistreerd partnerschap gezamenlijk een keuze voor dit recht is gedaan.

3. In afwijking van lid 1 is ten aanzien van de beëindiging door ontbinding het recht van de staat waar het geregistreerd partnerschap is aangegaan toepasselijk indien in het geding:

a. door de partners gezamenlijk een keuze voor dit recht is gedaan of een dergelijke keuze door een van de partners onweersproken is gebleven; of

b. door een van beide partners een keuze voor dit recht is gedaan en beide partners een werkelijke maatschappelijke band met die staat hebben.

4. Het Nederlandse recht bepaalt de wijze waarop de beëindiging met wederzijds goedvinden of de ontbinding van het buiten Nederland aangegane geregistreerd partnerschap geschiedt.

AFDELING 6

ERKENNING VAN EEN BUITEN NEDERLAND TOT STAND GEKOMEN BEËINDIGING VAN EEN GEREgistREERD PARTNERSCHAP

Artikel 88

1. Een buiten Nederland tot stand gekomen beëindiging met wederzijds goedvinden van het geregistreerd partnerschap wordt erkend indien zij aldaar rechtsgeldig tot stand is gebracht.

2. Een buiten Nederland na een behoorlijke rechtspleging verkregen beëindiging door ontbinding van het geregistreerd partnerschap wordt in Nederland erkend indien zij is tot stand gekomen door de beslissing van een rechter of andere autoriteit aan wie daartoe rechtsmacht toekwam.

3. Een buiten Nederland verkregen beëindiging door ontbinding van het geregistreerd partnerschap, die niet voldoet aan een of meer van de in het vorige lid gestelde voorwaarden, wordt nochtans in Nederland erkend indien duidelijk blijkt dat de wederpartij in de buitenlandse procedure uitdrukkelijk of stilzwijgend hetzij tijdens die procedure heeft ingestemd met, hetzij zich na die procedure heeft neergelegd bij de ontbinding.

Artikel 89

Ongeacht artikel 88 van dit Boek wordt aan een in het buitenland tot stand gekomen beëindiging van het geregistreerd partnerschap erkenning onthouden indien deze erkenning kennelijk onverenigbaar is met de openbare orde.

AFDELING 7

LEVENSONDERHOUD

Artikel 90

Het recht dat van toepassing is op verplichtingen tot levensonderhoud gedurende het geregistreerd partnerschap en na beëindiging daarvan wordt bepaald door het op 2 oktober 1973 te 's-Gravenhage tot stand gekomen Verdrag inzake de wet die van toepassing is op onderhoudsverplichtingen (Trb. 1974, 86).

AFDELING 8

OVERGANGSRECHT

Artikel 91

1. Deze titel is niet van toepassing op geregistreerde partnerschappen die voor 1 januari 2005 zijn aangegaan.

2. In afwijking van lid 1 is artikel 85 van dit Boek van toepassing op de verevening van pensioenrechten ingeval het geregistreerde partnerschap na 1 januari 2005 is beëindigd.

TITEL 5

AFSTAMMING

AFDELING 1

FAMILIERECHTELIJKE BETREKKINGEN DOOR GEBOORTE

Artikel 92

1. Of een kind door geboorte in familierechtelijke betrekkingen komt te staan tot de vrouw uit wie het is geboren en de met haar gehuwde of gehuwd geweest zijnde man, wordt bepaald door het recht van de staat van de gemeenschappelijke nationaliteit van de vrouw en de man of, indien dit ontbreekt, door het recht van de staat waar de vrouw en de man elk hun gewone verblijfplaats hebben, of indien ook dit ontbreekt, door het recht van de staat van de gewone verblijfplaats van het kind.

2. Wanneer de man en de vrouw een nationaliteit gemeenschappelijk hebben, geldt voor de toepassing van lid 1 als hun nationale recht het recht van die nationaliteit, ongeacht of zij beiden dan wel een hunner nog een andere nationaliteit bezitten. Bezitten de echtgenoten meer dan een gemeenschappelijke nationaliteit, dan worden zij geacht geen gemeenschappelijke nationaliteit te bezitten.

3. Voor de toepassing van lid 1 is bepalend het tijdstip van de geboorte van het kind, dan wel indien het huwelijk van de ouders voordien is ontbonden, dat van de ontbinding.

Artikel 93

1. Of familierechtelijke betrekkingen als bedoeld in artikel 92 van dit Boek in een gerechtelijke procedure tot gegrondverklaring van een ontkenning kunnen worden tenietgedaan, wordt bepaald door het recht dat ingevolge dat artikel op het bestaan van die betrekkingen toepasselijk is.

2. Is volgens het in lid 1 bedoelde recht ontkenning niet of niet meer mogelijk, dan kan de rechter, indien zulks in het belang is van het kind en de ouders en het kind een daartoe strekkend gezamenlijk verzoek doen, een ander in artikel 92 van dit Boek genoemd recht toepassen, dan wel het recht toepassen van de staat van de gewone verblijfplaats van het kind ten tijde van de ontkenning of het Nederlandse recht.

3. Ongeacht het ingevolge lid 1 of lid 2 toepasselijke recht is in de daar bedoelde gerechtelijke procedure artikel 212 van Boek 1 van toepassing.

4. Of familierechtelijke betrekkingen tussen een kind en de met zijn moeder gehuwde of gehuwd geweest zijnde man door een verklaring houdende ontkenning door de moeder ten overstaan van de ambtenaar van de burgerlijke stand kunnen worden tenietgedaan, wordt bepaald door het recht dat ingevolge artikel 92 van dit Boek op het bestaan van die betrekkingen toepasselijk is. Onverminderd de leden 1 en 2 kan een zodanige verklaring slechts worden afgelegd indien de met de moeder gehuwde of gehuwd geweest zijnde nog levende man erin toestemt en indien tegelijkertijd familierechtelijke betrekkingen tussen het kind en een andere man ontstaan of worden gevestigd.

Artikel 94

1. Of tussen een vrouw en het buiten huwelijk uit haar geboren kind door geboorte familierechtelijke betrekkingen ontstaan, wordt bepaald door het recht van de staat van de nationaliteit van de vrouw. Bezit de vrouw de nationaliteit van meer dan een staat, dan is bepalend het nationale recht volgens hetwelk zodanige betrekkingen ontstaan. In elk geval ontstaan zodanige betrekkingen indien de vrouw haar gewone verblijfplaats in Nederland heeft.

2. Voor de toepassing van lid 1 is bepalend het tijdstip van de geboorte.

3. De leden 1 en 2 laten onverlet de op 12 september 1962 te Brussel tot stand gekomen Overeenkomst betreffende de vaststelling van betrekkingen tussen het onwettige kind en zijn moeder (Trb. 1963, 93).

AFDELING 2

FAMILIERECHTELIJKE BETREKKINGEN DOOR ERKENNING OF GERECHTELIJKE VASTSTELLING VAN HET VADERSCHAP

Artikel 95

1. Of erkenning door een man familierechtelijke betrekkingen doet ontstaan tussen hem en een kind, wordt, wat betreft de bevoegdheid van de man en de voorwaarden voor de erkenning, bepaald door het recht van de staat waarvan de man de nationaliteit bezit. Bezit de man de nationaliteit van meer dan een staat, dan is bepalend het nationale recht volgens hetwelk de erkenning mogelijk is. Indien volgens het nationale recht van de man erkenning niet of niet meer mogelijk is, is bepalend het recht van de staat van de gewone verblijfplaats van het kind. Is zij ook volgens dat recht niet of niet meer mogelijk, dan is bepalend het recht van de staat waarvan het kind de nationaliteit bezit. Bezit het kind de nationaliteit van meer dan een staat, dan is bepalend het nationale recht volgens hetwelk de erkenning mogelijk is. Is zij ook volgens dat recht niet of niet meer mogelijk, dan is bepalend het recht van de staat van de gewone verblijfplaats van de man.

2. Ongeacht het ingevolge lid 1 toepasselijke recht, bepaalt het Nederlandse recht of een Nederlandse gehuwde man bevoegd is een kind van een andere vrouw dan zijn echtgenote te erkennen, zulks ongeacht of de man naast de Nederlandse nationaliteit nog een andere nationaliteit bezit.

3. De akte van erkenning en de latere vermelding van de erkenning vermelden het recht dat ingevolge lid 1 of lid 2 is toegepast.

4. Ongeacht het ingevolge lid 1 toepasselijke recht, is op de toestemming van de moeder, onderscheidenlijk het kind, tot de erkenning toepasselijk het recht van de staat waarvan de moeder, onderscheidenlijk het kind, de nationaliteit bezit. Bezit de moeder, onderscheidenlijk het kind, de nationaliteit van meer dan een staat, dan is toepasselijk het nationale recht volgens hetwelk toestemming is vereist. Bezit de moeder, onderscheidenlijk het kind, de Nederlandse nationaliteit, dan is het Nederlandse recht van toepassing, zulks ongeacht of de moeder, onderscheidenlijk het kind naast de Nederlandse nationaliteit nog een andere nationaliteit bezit. Indien het toepasselijke recht de erkenning niet kent, is toepasselijk het recht van de staat van de gewone verblijfplaats van de moeder, onderscheidenlijk het kind. Het op de toestemming toepasselijke recht bepaalt tevens of bij gebreke van toestemming deze kan worden vervangen door een rechterlijke beslissing.

5. Voor de toepassing van de voorgaande leden is bepalend het tijdstip van de erkenning en de toestemming.

Artikel 96

Of en op welke wijze een erkenning kan worden tenietgedaan, wordt, wat betreft de bevoegdheid van de man en de voorwaarden voor de erkenning, bepaald door het ingevolge artikel 95 leden 1 en 2

van dit Boek toegepaste recht, en wat betreft de toestemming van de moeder, onderscheidenlijk het kind, door het recht dat ingevolge artikel 95lid 4 van dit Boek toepasselijk is.

Artikel 97

1. Of en onder welke voorwaarden het vaderschap van een man gerechtelijk kan worden vastgesteld, wordt bepaald door het recht van de staat van de gemeenschappelijke nationaliteit van de man en de moeder of, indien dit ontbreekt, door het recht van de staat waar de man en de moeder elk hun gewone verblijfplaats hebben of, indien ook dit ontbreekt, door het recht van de staat van de gewone verblijfplaats van het kind.

2. Wanneer de man en de moeder een nationaliteit gemeenschappelijk hebben, geldt voor de toepassing van lid 1 als hun gemeenschappelijke nationale recht het recht van die nationaliteit, ongeacht of zij beiden of een hunner nog een andere nationaliteit bezitten. Bezitten de man en de moeder meer dan een gemeenschappelijke nationaliteit, dan worden zij geacht geen gemeenschappelijke nationaliteit te bezitten.

3. Voor de toepassing van lid 1 is bepalend het tijdstip van de indiening van het verzoek. Is de man of de moeder op dat tijdstip overleden, dan is, bij gebreke van een gemeenschappelijke nationaliteit op het tijdstip van zijn overlijden, toepasselijk het recht van de staat waar de man en de moeder op dat tijdstip elk hun gewone verblijfplaats hadden of, indien ook dat ontbreekt, het recht van de staat van de gewone verblijfplaats van het kind op het tijdstip van de indiening van het verzoek.

AFDELING 3

FAMILIERECHTELIJKE BETREKKINGEN DOOR WETTIGING

Artikel 98

1. Of een kind door het huwelijk van een van zijn ouders, dan wel door een nadien genomen beslissing van een rechterlijke of andere bevoegde autoriteit, wordt gewettigd, wordt bepaald door de op 10 december 1970 te Rome tot stand gekomen Overeenkomst inzake wettiging door huwelijk (Trb. 1972, 61).

2. Indien toepassing van lid 1 niet leidt tot de wettiging, kunnen familierechtelijke betrekkingen door wettiging worden gevestigd volgens het recht van de staat van de gewone verblijfplaats van het kind.

3. De leden 1 en 2 gelden niet indien een van de ouders de Nederlandse nationaliteit bezit en het huwelijk niet geldig is voltrokken in overeenstemming met de artikelen 30 en 31 van dit Boek.

4. Voor de toepassing van de voorgaande leden is bepalend het tijdstip van het huwelijk van de ouders, dan wel, bij de totstandkoming van de familierechtelijke betrekkingen door de beslissing van een rechterlijke of andere bevoegde autoriteit, het tijdstip van de indiening van het verzoek of de vordering.

AFDELING 4

DE INHOUD VAN FAMILIERECHTELIJKE BETREKKINGEN UIT HOOFDE VAN AFSTAMMING

Artikel 99

1. Onverminderd hetgeen ten aanzien van bijzondere onderwerpen is bepaald, wordt de inhoud van de familierechtelijke betrekkingen tussen ouders en kind bepaald door het recht van de staat van de gemeenschappelijke nationaliteit van de ouders of, indien dit ontbreekt, door het recht van de staat waar de ouders elk hun gewone verblijfplaats hebben of, indien ook dit ontbreekt, door het recht van de staat van de gewone verblijfplaats van het kind.

2. Bestaan alleen familierechtelijke betrekkingen tussen de moeder en het kind, dan wordt de inhoud van deze familierechtelijke betrekkingen bepaald door het recht van de staat van de gemeenschappelijke nationaliteit van de moeder en het kind. Bij gebreke van een gemeenschappelijke nationaliteit wordt zij bepaald door het recht van de gewone verblijfplaats van het kind.

3. Wanneer de ouders, onderscheidenlijk de moeder en het kind een nationaliteit gemeenschappelijk hebben, geldt voor de toepassing van lid 1, onderscheidenlijk lid 2 als hun nationale recht het recht van die nationaliteit, ongeacht of zij beiden of een hunner nog een andere nationaliteit bezitten. Bezitten de ouders, onderscheidenlijk de moeder en het kind meer dan een gemeenschappelijke nationaliteit, dan worden zij geacht geen gemeenschappelijke nationaliteit te bezitten.

AFDELING 5

ERKENNING VAN BUITENSLANDS TOT STAND GEKOMEN RECHTERLIJKE BESLISSINGEN EN RECHTSFEITEN

Artikel 100

1. Een buitenslands tot stand gekomen onherroepelijke rechterlijke beslissing waarbij familierechtelijke betrekkingen uit hoofde van afstamming zijn vastgesteld of gewijzigd, wordt in Nederland van rechtswege erkend, tenzij:

a. er voor de rechtsmacht van de rechter kennelijk onvoldoende aanknopingspunt bestond met de rechtssfeer van diens land;

b. aan die beslissing kennelijk geen behoorlijk onderzoek of behoorlijke rechtspleging is voorafgegaan, of

c. de erkenning van die beslissing kennelijk onverenigbaar is met de openbare orde.

2. De erkenning van de beslissing kan, ook wanneer daarbij een Nederlander betrokken is, niet wegens onverenigbaarheid met de openbare orde worden geweigerd op de enkele grond dat daarop een ander recht is toegepast dan uit deze titel zou zijn gevolgd.

3. De beslissing is niet vatbaar voor erkenning indien zij onverenigbaar is met een onherroepelijk geworden beslissing van de Nederlandse rechter inzake de vaststelling of wijziging van dezelfde familierechtelijke betrekkingen.

4. De voorgaande leden laten de toepassing van de in artikel 98 lid 1 van dit Boek bedoelde overeenkomst onverlet.

Artikel 101

1. Artikel 100 leden 1, onderdelen b en c, 2 en 3 van dit Boek is van overeenkomstige toepassing op buitenslands tot stand gekomen rechtsfeiten of rechtshandelingen waarbij familierechtelijke betrekkingen zijn vastgesteld of gewijzigd, welke zijn neergelegd in een door een bevoegde instantie overeenkomstig de plaatselijke voorschriften opgemaakte akte.

2. De weigeringsgrond, bedoeld in artikel 100 lid 1, onderdeel c, van dit Boek doet zich met betrekking tot de erkenning in elk geval voor

a. indien deze is verricht door een Nederlander die naar Nederlands recht niet bevoegd zou zijn het kind te erkennen;

b. indien, wat de toestemming van de moeder of het kind betreft, niet is voldaan aan de vereisten van het recht dat ingevolge artikel 95 lid 4, van dit Boek toepasselijk is, of

c. indien de akte kennelijk op een schijnhandeling betrekking heeft.

3. De voorgaande leden laten de toepassing van de in artikel 98 lid 1, van dit Boek genoemde Overeenkomst onverlet.

AFDELING 6

OVERGANGSRECHT

Artikel 102

Deze afdeling is van toepassing op rechtsbetrekkingen die na 1 januari 2003 zijn vastgesteld of gewijzigd alsmede op de erkenning van na 1 januari 2003 buitenslands vastgestelde of gewijzigde rechtsbetrekkingen.

TITEL 6

ADOPTIE

AFDELING 1

ALGEMENE BEPALINGEN

Artikel 103

Voor de toepassing van deze titel wordt onder het Haags Adoptieverdrag 1993 verstaan: het op 29 mei 1993 te 's-Gravenhage tot stand gekomen verdrag inzake de bescherming van kinderen en de samenwerking op het gebied van de interlandelijke adoptie (Trb. 1993, 97).

Artikel 104

Onverminderd het Haags Adoptieverdrag 1993, de Wet van 14 mei 1998 tot uitvoering van het op 29 mei 1993 te 's-Gravenhage tot stand gekomen Verdrag inzake de bescherming van kinderen en de samenwerking op het gebied van de inderlandelijke adoptie (Stb. 1998, 302) en de Wet opneming buitenlandse kinderen ter adoptie, wordt in deze titel onder adoptie verstaan de beslissing van een bevoegde autoriteit waarbij familierechtelijke betrekkingen tussen een minderjarig kind en twee personen tezamen of een persoon alleen tot stand worden gebracht.

AFDELING 2

DE IN NEDERLAND UIT TE SPREKEN ADOPTIE

Artikel 105

1. Op een in Nederland uit te spreken adoptie is, behoudens lid 2, het Nederlandse recht van toepassing.

2. Op de toestemming dan wel de raadpleging of de voorlichting van de ouders van het kind of van andere personen of instellingen is toepasselijk het recht van de staat waarvan het kind de nationaliteit bezit. Bezit het kind de nationaliteit van meer dan een staat, dan is toepasselijk het recht volgens hetwelk toestemming dan wel raadpleging of voorlichting vereist is. Bezit het kind de Nederlandse nationaliteit, dan is het Nederlandse recht van toepassing, ongeacht of het kind naast de Nederlandse nationaliteit nog een andere nationaliteit bezit.

3. Indien het ingevolge lid 2 op de toestemming dan wel raadpleging of voorlichting toepasselijke recht de adoptie niet kent, is het Nederlandse recht van toepassing. Het ingevolge dit lid toepasselijke recht bepaalt tevens of bij gebreke van toestemming deze kan worden vervangen door een rechterlijke beslissing.

4. Op de herroeping van een in Nederland uitgesproken adoptie is het Nederlandse recht van toepassing.

Artikel 106

Een in Nederland uitgesproken adoptie heeft, wat betreft het ontstaan en de verbreking van familierechtelijke betrekkingen, de rechtsgevolgen die daaraan worden toegekend door het Nederlandse recht.

AFDELING 3

ERKENNING VAN EEN BUITENLANDSE ADOPTIE

Artikel 107

Deze afdeling heeft betrekking op adopties waarop het Haags Adoptieverdrag 1993 niet van toepassing is.

Artikel 108

1. Een buitenslands gegeven beslissing waarbij een adoptie tot stand is gekomen, wordt in Nederland van rechtswege erkend indien zij is uitgesproken door:

- a. een ter plaatse bevoegde autoriteit van de staat waar de adoptiefouders en het kind zowel ten tijde van het verzoek tot adoptie als ten tijde van de uitspraak hun gewone verblijfplaats hadden; of
- b. een ter plaatse bevoegde autoriteit van de staat waar hetzij de adoptiefouders, hetzij het kind zowel ten tijde van het verzoek tot adoptie als ten tijde van de uitspraak hun gewone verblijfplaats hadden.

2. Aan een beslissing houdende adoptie wordt erkenning onthouden indien:

- a. aan die beslissing kennelijk geen behoorlijk onderzoek of behoorlijke rechtspleging is voorafgegaan, of
- b. in het geval, bedoeld in lid 1, onder b, de beslissing niet is erkend in de staat waar het kind, onderscheidenlijk de staat waar de adoptiefouders zowel ten tijde van het verzoek tot adoptie als ten tijde van de uitspraak hun gewone verblijfplaats hadden; of
- c. de erkenning van die beslissing kennelijk onverenigbaar is met de openbare orde.

3. Op de in lid 2, onder c, genoemde grond wordt aan een beslissing houdende adoptie in elk geval erkenning onthouden indien de beslissing kennelijk op een schijnhandeling betrekking heeft.

4. De erkenning van de beslissing kan, ook wanneer daarbij een Nederlander betrokken is, niet op de in lid 2, onder c, genoemde grond worden geweigerd enkel omdat daarop een ander recht is toegepast dan uit de bepalingen van afdeling 2 zou zijn gevolgd.

Artikel 109

1. Een buitenslands gegeven beslissing waarbij een adoptie tot stand is gekomen en die is uitgesproken door een ter plaatse bevoegde autoriteit van de staat waar het kind zowel ten tijde van het verzoek tot adoptie als ten tijde van de uitspraak zijn gewone verblijfplaats had, terwijl de adoptiefouders hun gewone verblijfplaats in Nederland hadden, wordt erkend indien:

- a. de bepalingen van de Wet opneming buitenlandse kinderen ter adoptie in acht zijn genomen,
- b. de erkenning van de adoptie in het kennelijk belang van het kind is, en
- c. erkenning niet op een grond, bedoeld in artikel 108 lid 2 of lid 3 van dit Boek, zou worden onthouden.

2. Een adoptie als bedoeld in lid 1 wordt slechts erkend indien de rechter heeft vastgesteld dat aan de in dat lid genoemde voorwaarden voor erkenning is voldaan. Toepasselijk is de procedure van artikel 26 van Boek 1.

3. De rechter die vaststelt dat aan de voorwaarden voor erkenning van de adoptie is voldaan, geeft ambtshalve een last tot toevoeging van een latere vermelding van de adoptie aan de daarvoor in

aanmerking komende akte van de burgerlijke stand. De artikelen 25 lid 6, 25c lid 3 en 25g lid 2 van Boek 1 zijn van overeenkomstige toepassing.

Artikel 110

1. De erkenning, bedoeld in de artikelen 108 en 109 van dit Boek, houdt tevens in de erkenning van:

- a. de familierechtelijke betrekkingen tussen het kind en zijn adoptiefouders en, in voorkomend geval, de bloedverwanten van zijn adoptiefouders;
- b. het gezag van de adoptiefouders over het kind;
- c. de verbreking van de voordien bestaande familierechtelijke betrekkingen tussen het kind en zijn moeder en vader, onderscheidenlijk de bloedverwanten van zijn moeder en vader, indien de adoptie dit gevolg heeft in de staat waar zij plaatsvond.

2. Ingeval de adoptie in de staat waar zij plaatsvond niet tot gevolg heeft dat de voordien bestaande familierechtelijke betrekkingen worden verbroken, mist de adoptie ook in Nederland dat gevolg.

Artikel 111

In het in artikel 110 lid 2 van dit Boek bedoelde geval kan, indien het kind in Nederland gewone verblijfplaats heeft en daar voor permanent verblijf bij de adoptiefouders is toegelaten, een verzoek tot omzetting in een adoptie naar Nederlands recht worden ingediend. Artikel 11 lid 2 van de Wet tot uitvoering van het op 29 mei 1993 te 's-Gravenhage tot stand gekomen Verdrag inzake de bescherming van kinderen en de samenwerking op het gebied van de interlandelijke adoptie, is van overeenkomstige toepassing. Artikel 105 lid 2 van dit Boek is van overeenkomstige toepassing op de toestemming van de ouders wier toestemming tot de adoptie vereist was.

AFDELING 4

OVERGANGSRECHT

Artikel 112

Deze titel is van toepassing op verzoeken tot adoptie die vanaf 1 januari 2004 in Nederland zijn ingediend en op de erkenning van adopties die vanaf 1 januari 2004 buitenslands tot stand zijn gekomen.

TITEL 7

OVERIGE ONDERWERPEN VAN FAMILIERECHT

AFDELING 1

OUDERLIJKE VERANTWOORDELIJKHEID EN BESCHERMING VAN KINDEREN

Artikel 113

Op de bescherming van kinderen zijn van toepassing:

- a. het op 5 oktober 1961 te 's-Gravenhage tot stand gekomen Verdrag betreffende de bevoegdheid der autoriteiten en de toepasselijke wet inzake de bescherming van minderjarigen (Trb. 1968, 101),
- b. de Verordening (EG) nr. 2201/2003 van de Raad van de Europese Unie van 27 november 2003 betreffende de bevoegdheid en de erkenning en tenuitvoerlegging van beslissingen in huwelijkszaken en inzake de ouderlijke verantwoordelijkheid, en tot intrekking van verordening (EG) nr. 1347/2000 (PbEU L 338), en

c. de Uitvoeringswet internationale kinderbescherming.

AFDELING 2

INTERNATIONALE ONTVOERING VAN KINDEREN

Artikel 114

Op internationale ontvoering van kinderen zijn van toepassing:

a. het op 20 mei 1980 te Luxemburg tot stand gekomen Europese Verdrag betreffende de erkenning en de tenuitvoerlegging van beslissingen inzake het gezag over kinderen en betreffende het herstel van het gezag over kinderen (Trb. 1980, 134),

b. het op 25 oktober 1980 te 's-Gravenhage tot stand gekomen Verdrag inzake de burgerrechtelijke aspecten van internationale ontvoering van kinderen (Trb. 1987, 139),

c. de in artikel 113, onder b, van dit Boek genoemde verordening, en

d. de Wet van 2 mei 1990 tot uitvoering van het op 20 mei 1980 te Luxemburg tot stand gekomen Europese Verdrag betreffende de erkenning en de tenuitvoerlegging van beslissingen inzake het gezag over kinderen en betreffende het herstel van het gezag over kinderen, uitvoering van het op 25 oktober 1980 te 's-Gravenhage tot stand gekomen Verdrag inzake de burgerrechtelijke aspecten van internationale ontvoering van kinderen alsmede algemene bepalingen met betrekking tot verzoeken tot teruggeleiding van ontvoerde kinderen over de Nederlandse grens en de uitvoering daarvan (Stb. 1990, 202).

AFDELING 3

(gereserveerd)

AFDELING 4

LEVENSONDERHOUD

Artikel 116

Het recht dat toepasselijk is op verplichtingen tot levensonderhoud wordt bepaald door:

a. het op 2 oktober 1973 te 's-Gravenhage tot stand gekomen Verdrag inzake de wet die van toepassing is op onderhoudsverplichtingen (Trb. 1974, 86), of

b. het op 24 oktober 1956 te 's-Gravenhage tot stand gekomen Verdrag nopens de wet welke op alimentatieverplichtingen jegens kinderen toepasselijk is (Trb. 1956, 144).

TITEL 8

CORPORATIES

Artikel 117

In deze titel wordt verstaan onder

a. corporatie: een vennootschap, vereniging, coöperatie, onderlinge waarborgmaatschappij, stichting en ieder ander als zelfstandige eenheid of organisatie naar buiten optredend lichaam en samenwerkingsverband;

b. functionaris: hij die, zonder orgaan te zijn, krachtens het op de corporatie toepasselijke recht en haar statuten of samenwerkingsovereenkomst bevoegd is deze te vertegenwoordigen.

Artikel 118

Een corporatie die ingevolge de oprichtingsovereenkomst of akte van oprichting haar zetel of, bij gebreke daarvan, haar centrum van optreden naar buiten ten tijde van de oprichting, heeft op het grondgebied van de staat naar welks recht zij is opgericht, wordt beheerst door het recht van die staat.

Artikel 119

Het op een corporatie toepasselijke recht beheerst naast de oprichting in het bijzonder de volgende onderwerpen:

- a. het bezit van rechtspersoonlijkheid, of van de bevoegdheid drager te zijn van rechten en verplichtingen, rechtshandelingen te verrichten en in rechte op te treden;
- b. het inwendig bestel van de corporatie en alle daarmee verband houdende onderwerpen;
- c. de bevoegdheid van organen en functionarissen van de corporatie om haar te vertegenwoordigen;
- d. de aansprakelijkheid van bestuurders, commissarissen en andere functionarissen als zodanig jegens de corporatie;
- e. de vraag wie naast de corporatie, voor de handelingen waardoor de corporatie wordt verbonden, aansprakelijk is uit hoofde van een bepaalde hoedanigheid zoals die van oprichter, vennoot, aandeelhouder, lid, bestuurder, commissaris of andere functionaris van de corporatie;
- f. de beëindiging van het bestaan van de corporatie.

Artikel 120

Indien een rechtspersoonlijkheid bezittende corporatie haar statutaire zetel verplaatst naar een ander land en het recht van de staat van de oorspronkelijke zetel en dat van de staat van de nieuwe zetel op het tijdstip van de zetelverplaatsing het voortbestaan van de corporatie als rechtspersoon erkennen, wordt haar voortbestaan als rechtspersoon ook naar Nederlands recht erkend. Vanaf de zetelverplaatsing beheerst het recht van de staat van de nieuwe zetel de in artikel 119 van dit Boek bedoelde onderwerpen, behoudens indien ingevolge dat recht daarop het recht van de staat van de oorspronkelijke zetel van toepassing blijft.

Artikel 121

1. In afwijking van de artikelen 118 en 119 van dit Boek zijn de artikelen 138 en 149 van Boek 2 van toepassing dan wel van overeenkomstige toepassing op de aansprakelijkheid van bestuurders en commissarissen van een ingevolge artikel 118 of artikel 120 van dit Boek door buitenlands recht beheerste corporatie die in Nederland aan de heffing van vennootschapsbelasting onderworpen is, indien de corporatie in Nederland failliet wordt verklaard. Als bestuurders zijn eveneens aansprakelijk degenen die met de leiding van de in Nederland verrichte werkzaamheden zijn belast.

2. De rechtbank die het faillissement heeft uitgesproken is bevoegd tot de kennisneming van alle vorderingen uit hoofde van lid 1.

Artikel 122

1. Het openbaar ministerie kan de rechtbank te Utrecht verzoeken voor recht te verklaren dat het doel of de werkzaamheid van een corporatie die niet is een Nederlandse rechtspersoon in strijd is met de openbare orde als bedoeld in artikel 20 van Boek 2.

2. De verklaring werkt voor en tegen een ieder met ingang van de eerste dag na de dag van de uitspraak. De verklaring wordt door de zorg van de griffier geplaatst in de Staatscourant. Is de corporatie in het handelsregister ingeschreven, dan wordt de verklaring aldaar eveneens ingeschreven.

3. De rechter kan de in Nederland gelegen goederen van de corporatie desverlangd onder bewind stellen. Artikel 22 van Boek 2 is van overeenkomstige toepassing.

4. De in Nederland gelegen goederen van een corporatie ten aanzien waarvan de rechter een verklaring voor recht als bedoeld in lid 1 heeft gegeven, worden vereffend door een of meer door hem te benoemen vereffenaars. De artikelen 23 tot en met 24 van Boek 2 zijn van overeenkomstige toepassing.

Artikel 123

Een corporatie die niet is een Nederlandse rechtspersoon en is vermeld in de lijst, bedoeld in artikel 2 lid 3 van Verordening (EG) nr. 2580/2001 van de Raad van de Europese Unie van 27 december 2001 (PbEG L 344) inzake specifieke beperkende maatregelen tegen bepaalde personen en entiteiten met het oog op de strijd tegen terrorisme, of in Bijlage 1 van Verordening (EG) nr. 881/2002 van de Raad van de Europese Unie van 27 mei 2002 (PbEG L 139) tot vaststelling van bepaalde specifieke beperkende maatregelen tegen sommige personen en entiteiten die banden hebben met Usama bin Laden, het Al-Qau'ida-netwerk en de Taliban, en tot intrekking van Verordening (EG) nr. 467/2001 van de Raad tot instelling van een verbod op de uitvoer van bepaalde goederen en diensten naar Afghanistan, tot versterking van het verbod op vluchten en verlenging van de bevrozing van tegoeden en andere financiële middelen ten aanzien van de Taliban in Afghanistan, of is vermeld en met een ster aangemerkt in de Bijlage bij het Gemeenschappelijk Standpunt nr. 2001/931 van de Raad van de Europese Unie van 27 december 2001 (PbEG L 344) betreffende de toepassing van specifieke maatregelen ter bestrijding van het terrorisme, is van rechtswege verboden en niet bevoegd tot het verrichten van rechtshandelingen.

Artikel 124

Deze titel laat onverlet hetgeen bepaald is bij de Wet op de formeel buitenlandse vennootschappen.

TITEL 9

VERTEGENWOORDIGING

Artikel 125

1. Het recht dat toepasselijk is op vertegenwoordiging wordt bepaald door het op 14 maart 1978 te 's-Gravenhage tot stand gekomen Verdrag betreffende het toepasselijke recht op vertegenwoordiging (Trb. 1978, 138).

2. Het verdrag is voor Nederland niet van toepassing op vertegenwoordiging inzake verzekeringen.

TITEL 10

GOEDERENRECHT

AFDELING 1

ALGEMENE BEPALINGEN

Artikel 126

1. Deze titel laat onverlet het op 1 juli 1985 te 's-Gravenhage tot stand gekomen Verdrag inzake het recht dat toepasselijk is op trusts en inzake de erkenning van trusts (Trb. 1985, 141), alsmede titel 11 van dit Boek. Onverminderd hetgeen voortvloeit uit dat verdrag en die titel, is een rechtshandeling die strekt tot een door Nederlands recht beheerste overdracht aan de trustee van een trust als bedoeld in artikel 142 van dit Boek welke wordt beheerst door buitenlands recht, niet een ongeldige titel op de

enkele grond dat die rechtshandeling tot doel heeft dat goed over te dragen tot zekerheid of de strekking mist het goed na de overdracht in het vermogen van de verkrijger te doen vallen.

2. Deze titel laat onverlet de richtlijn nr. 93/7/ EEG van de Raad van de Europese Gemeenschappen van 15 maart 1993 betreffende de teruggave van cultuurgoederen die op onrechtmatige wijze buiten het grondgebied van een lidstaat zijn gebracht (Pb L74) alsmede de Implementatiewet bescherming cultuurgoederen tegen illegale uitvoer.

AFDELING 2

HET GOEDERENRECHTELIJKE REGIME MET BETREKKING TOT ZAKEN

Artikel 127

1. Behoudens voor zover in de leden 2 en 3 anders is bepaald, wordt het goederenrechtelijke regime met betrekking tot een zaak beheerst door het recht van de staat op welks grondgebied de zaak zich bevindt.

2. Behoudens artikel 160 van dit Boek wordt het goederenrechtelijke regime met betrekking tot teboekstaande schepen beheerst door het recht van de staat waar het schip teboekstaat.

3. Het goederenrechtelijke regime met betrekking tot teboekstaande luchtvaartuigen en luchtvaartuigen die uitsluitend staan ingeschreven in een nationaliteitsregister als bedoeld in artikel 17 van het op 7 december 1944 te Chicago tot stand gekomen Verdrag inzake de internationale burgerluchtvaart, Stb. 1947, H 165, wordt beheerst door het recht van de staat waar het luchtvaartuig teboekstaat of in het nationaliteitsregister is ingeschreven.

4. Het in de vorige leden bedoelde recht bepaalt in het bijzonder:

- a. of een zaak roerend of onroerend is;
- b. wat een bestanddeel van een zaak is;
- c. of een zaak vatbaar is voor overdracht van de eigendom ervan of vestiging van een recht erop;
- d. welke vereisten aan een overdracht of vestiging worden gesteld;
- e. welke rechten op een zaak kunnen rusten en welke de aard en de inhoud van deze rechten zijn;
- f. op welke wijze die rechten ontstaan, zich wijzigen, overgaan en tenietgaan en welke hun onderlinge verhouding is.

5. Voor de toepassing van het vorige lid is, wat betreft de verkrijging, de vestiging, de overgang, de wijziging of het tenietgaan van rechten op een zaak, bepalend het tijdstip waarop de daarvoor noodzakelijke rechtsfeiten geschieden.

3. De voorgaande leden zijn van overeenkomstige toepassing in het geval van overdracht en van vestiging van rechten op zakelijke rechten.

Artikel 128

1. De goederenrechtelijke gevolgen van een eigendomsvoorbehoud worden beheerst door het recht van de staat op welks grondgebied de zaak zich op het tijdstip van levering bevindt. Zulks laat onverlet de verbintenissen die volgens het op het beding van eigendomsvoorbehoud toepasselijke recht, daaruit kunnen voortvloeien.

2. In afwijking van de eerste zin van lid 1 kunnen partijen overeenkomen dat de goederenrechtelijke gevolgen van een eigendomsvoorbehoud van een voor uitvoer bestemde zaak worden beheerst door het recht van de staat van bestemming indien op grond van dat recht het eigendomsrecht niet zijn werking verliest totdat de prijs volledig is betaald. De aldus overeengekomen aanwijzing heeft slechts gevolg indien de zaak daadwerkelijk in de aangewezen staat van bestemming wordt ingevoerd.

3. De voorgaande leden zijn van overeenkomstige toepassing op de goederenrechtelijke gevolgen van leasing van zaken die bestemd zijn voor gebruik in het buitenland.

Artikel 129

Onverminderd artikel 163, aanhef en onder a, van dit Boek worden het ontstaan en de inhoud van een recht van retentie bepaald door het recht dat de daaraan ten grondslag liggende rechtsverhouding beheerst. Een recht van retentie kan slechts geldend worden gemaakt voor zover het recht van de staat op welks grondgebied de zaak zich bevindt, zulks toelaat.

Artikel 130

Rechten op een zaak die overeenkomstig het ingevolge deze titel toepasselijke recht zijn verkregen of gevestigd, blijven daarop rusten, ook indien die zaak wordt overgebracht naar een andere staat. Deze rechten kunnen niet worden uitgeoefend op een wijze die onverenigbaar is met het recht van de staat op welks grondgebied de zaak zich ten tijde van die uitoefening bevindt.

Artikel 131

De rechtsgevolgen van de verkrijging van een zaak van een beschikkingsonbevoegde worden beheerst door het recht van de staat op welks grondgebied de zaak zich ten tijde van die verkrijging bevond.

Artikel 132

1. Indien het bezit van een zaak onvrijwillig is verloren en na dit verlies onbekend is in welke staat de zaak zich bevindt, worden de rechtsgevolgen van goederenrechtelijke rechtshandelingen, door de eigenaar of zijn rechtsopvolger verricht, beheerst door het recht van de staat op welks grondgebied de zaak zich voor het bezitsverlies bevond.

2. Is in het in het vorige lid bedoelde geval het verlies door een verzekering gedekt, dan bepaalt het recht dat de verzekeringsovereenkomst beheerst, of en op welke wijze de eigendom op de verzekeraar overgaat.

Artikel 133

1. Het goederenrechtelijke regime met betrekking tot een zaak die krachtens een overeenkomst van internationaal vervoer wordt vervoerd, wordt beheerst door het recht van de staat van bestemming.

2. Indien het in lid 1 bedoelde vervoer plaatsvindt ter uitvoering van een koopovereenkomst of een andere overeenkomst die verplicht tot overdracht van de vervoerde zaak, of ter uitvoering van een tot vestiging van rechten op die zaak verplichtende overeenkomst, wordt, in afwijking van lid 1 een aanwijzing van het op de bedoelde overeenkomst toepasselijke recht, opgenomen in die overeenkomst, geacht mede betrekking te hebben op het goederenrechtelijke regime met betrekking tot de vervoerde zaak.

AFDELING 3

HET GOEDERENRECHTELIJKE REGIME MET BETREKKING TOT VORDERINGSRECHTEN

Artikel 134

Indien een vordering belichaamd is in een stuk, bepaalt het recht van de staat op welks grondgebied het stuk zich bevindt, of de vordering een vordering op naam dan wel een vordering aan toonder is.

Artikel 135

1. De vatbaarheid van een vordering op naam voor overdracht dan wel voor vestiging daarop van rechten wordt beheerst door het recht dat op de vordering van toepassing is.

2. Voor het overige wordt het goederenrechtelijke regime met betrekking tot een vordering op naam beheerst door het recht dat op de tot overdracht of vestiging van rechten verplichtende overeenkomst toepasselijk is. Dat recht bepaalt in het bijzonder:

- a. welke vereisten aan een overdracht of vestiging worden gesteld;
- b. wie gerechtigd is tot uitoefening van de in de vordering besloten rechten;
- c. welke rechten op de vordering kunnen rusten en welke de aard en de inhoud van deze rechten zijn;
- d. op welke wijze die rechten zich wijzigen, overgaan en tenietgaan en welke hun onderlinge verhouding is.

3. De betrekkingen tussen de cessionaris, onderscheidenlijk de gerechtigde, en de schuldenaar, de voorwaarden waaronder de overdracht van een vordering op naam dan wel de vestiging daarop van een recht aan de schuldenaar kan worden tegengeworpen, alsmede de vraag of de schuldenaar door betaling is bevrijd, worden beheerst door het recht dat op de vordering van toepassing is.

Artikel 136

1. Het goederenrechtelijke regime met betrekking tot een vordering aan toonder wordt beheerst door het recht van de staat op welks grondgebied het toonderstuk zich bevindt. Artikel 135 leden 1 en 2 van dit Boek is van overeenkomstige toepassing op de vraag welke onderwerpen door dat recht worden beheerst.

2. De betrekkingen tussen de verkrijger en de schuldenaar, de voorwaarden waaronder de overdracht van de vordering dan wel de vestiging daarop van een recht aan de schuldenaar kan worden tegengeworpen, alsmede de vraag of de schuldenaar door betaling is bevrijd, worden beheerst door het recht dat op de vordering van toepassing is.

3. De artikelen 130 en 131 van dit Boek zijn van overeenkomstige toepassing op vorderingen aan toonder.

AFDELING 4

HET GOEDERENRECHTELIJKE REGIME MET BETREKKING TOT AANDELEN

Artikel 137

Indien een stuk een aandeelbewijs is volgens het recht dat van toepassing is op de in dat stuk vermelde uitgevende vennootschap, bepaalt het recht van de staat op welks grondgebied het aandeelbewijs zich bevindt, of het een aandeel op naam dan wel een aandeel aan toonder is.

Artikel 138

1. Het goederenrechtelijke regime met betrekking tot een aandeel op naam wordt beheerst door het recht dat van toepassing is op de vennootschap die het aandeel uitgeeft dan wel heeft uitgegeven. Artikel 135 leden 1 en 2 van dit Boek is van overeenkomstige toepassing op de vraag welke onderwerpen door dat recht worden beheerst.

2. In afwijking van lid 1 kan met betrekking tot aandelen op naam in een Nederlandse naamloze vennootschap waaraan, ter bevordering van de verhandelbaarheid aan een gereguleerde buitenlandse effectenbeurs een in de staat van vestiging van de beurs gebruikelijke vorm is gegeven, door de uitgevende vennootschap worden bepaald dat het goederenrechtelijke regime wordt beheerst door het recht van de staat van vestiging van de betrokken beurs dan wel het recht van de staat waarin

met instemming van de betrokken beurs leveringen en andere goederenrechtelijke rechtshandelingen betreffende de aandelen kunnen of moeten worden verricht.

3. Een aanwijzing van het toepasselijke recht als in lid 2 bedoeld dient uitdrukkelijk, op voor belanghebbenden kenbare wijze, te worden gedaan. Tevens dient deze aanwijzing te worden bekendgemaakt in twee landelijk verspreide Nederlandse dagbladen.

4. De betrekkingen tussen de aandeelhouder, onderscheidenlijk de gerechtigde, en de vennootschap, alsmede de voorwaarden waaronder de overdracht dan wel de vestiging van een recht aan de vennootschap kan worden tegengeworpen, worden beheerst door het recht dat van toepassing is op de vennootschap die het aandeel heeft uitgegeven.

Artikel 139

1. Het goederenrechtelijke regime met betrekking tot een aandeel aan toonder wordt beheerst door het recht van de staat waar het toonderstuk zich bevindt. Artikel 135 leden 1 en 2 van dit Boek is van overeenkomstige toepassing op de vraag welke onderwerpen door dat recht worden beheerst.

2. De betrekkingen tussen de aandeelhouder, onderscheidenlijk de gerechtigde, en de vennootschap, alsmede de voorwaarden waaronder de overdracht dan wel de vestiging van een recht aan de vennootschap kan worden tegengeworpen, worden beheerst door het recht dat van toepassing is op de vennootschap.

3. De artikelen 130 en 131 van dit Boek zijn van overeenkomstige toepassing op aandelen aan toonder.

AFDELING 5

HET GOEDERENRECHTELIJKE REGIME MET BETREKKING TOT GIRAAL OVERDRAAGBARE EFFECTEN

Artikel 140

Indien een aandeel behoort tot een verzameling van effecten die giraal overdraagbaar zijn, is op het goederenrechtelijke regime met betrekking tot dat aandeel afdeling 4 niet van toepassing voor zover de bepalingen daarvan afwijken van artikel 134 van dit Boek.

Artikel 141

1. Het goederenrechtelijke regime met betrekking tot giraal overdraagbare effecten wordt beheerst door het recht van de staat op welks grondgebied de rekening waarin de effecten worden geadministreerd, wordt gehouden.

2. Het in het vorige lid bedoelde recht bepaalt in het bijzonder:

- a. welke rechten op de effecten kunnen rusten en welke de aard en de inhoud van deze rechten zijn;
- b. welke vereisten aan de overdracht of de vestiging van de onder a bedoelde rechten worden gesteld;
- c. wie gerechtigd is tot de uitoefening van de in de effecten besloten rechten;
- d. op welke wijze de onder a bedoelde rechten zich wijzigen, overgaan en tenietgaan en welke hun onderlinge verhouding is;
- e. de executie.

TITEL 11

TRUSTRECHT

Artikel 142

Voor de toepassing van deze titel wordt verstaan onder:

- a. het Haags Trustverdrag 1985: het op 1 juli 1985 te 's-Gravenhage tot stand gekomen Verdrag inzake het recht dat toepasselijk is op trusts en inzake de erkenning van trusts (Trb. 1985 141);
- b. trust: een trust als omschreven in artikel 2 van het Haags Trustverdrag 1985, die door een wilsuïting in het leven is geroepen en waarvan blijkt uit een geschrift.

Artikel 143

Met betrekking tot een goed ter zake waarvan inschrijvingen kunnen plaatsvinden in een ingevolge de wet gehouden register en dat behoort tot de trustgoederen die een afgescheiden vermogen vormen, kan de trustee verlangen dat een inschrijving geschiedt op zijn naam en in zijn hoedanigheid van trustee, of op een zodanige andere wijze dat van het bestaan van de trust blijkt.

Artikel 144

Bepalingen van Nederlands recht inzake eigendomsoverdracht, zekerheidsrecht of de bescherming van schuldeisers in geval van insolventie laten de in artikel 11 van het Haags Trustverdrag 1985 omschreven rechtsgevolgen van de erkenning van een trust onverlet.

TITEL 12

ERFRECHT

Artikel 145

1. Voor de toepassing van deze titel wordt verstaan onder het Haags Erfrechtverdrag 1989: het op 1 augustus 1989 te 's-Gravenhage tot stand gekomen Verdrag inzake het recht dat van toepassing is op erfopvolging (Trb. 1994, 49)
2. Het recht dat van toepassing is op erfopvolging wordt aangewezen door het Haags Erfrechtverdrag 1989.

Artikel 146

1. In hoeverre een natuurlijke persoon uiterste wilsbeschikkingen kan maken, wordt bepaald door zijn nationale recht.
2. Indien de betrokken persoon de nationaliteit van meer dan een staat bezit en hij in een van deze staten zijn gewone verblijfplaats heeft, geldt het recht van die staat als zijn nationale recht. Heeft de betrokken persoon zijn gewone verblijfplaats niet in een van deze staten, dan geldt als zijn nationale recht het recht van de staat van zijn nationaliteit waarmee hij, alle omstandigheden in aanmerking genomen, het nauwst is verbonden.

Artikel 147

1. Indien een der gerechtigden in een te vereffenen nalatenschap ten opzichte van een andere gerechtigde wordt benadeeld door de toepassing op een buitenslands gelegen vermogensbestanddeel van een krachtens het internationaal privaatrecht van het land van ligging aangewezen recht, worden

de goederen, aldus overeenkomstig dat recht door die andere gerechtigde of door derden verkregen, als geldig verkregen erkend.

2. De benadeelde gerechtigde kan echter vorderen dat ter gelegenheid van de vereffening van de nalatenschap tussen hem en de bevoordeelde gerechtigde een verrekening plaatsvindt tot ten hoogste het ondervonden nadeel. Verrekening is uitsluitend mogelijk met betrekking tot goederen van de nalatenschap dan wel door vermindering van een last.

3. In de voorgaande leden wordt onder gerechtigde verstaan een erfgenaam, een legataris of een lastbevoordeelde.

Artikel 148

De herroeping door de erflater van alle eerder door hem gemaakte uiterste wilsbeschikkingen wordt vermoed mede te omvatten een eerder door hem gedane aanwijzing van het recht dat de vererving van zijn nalatenschap beheerst.

Artikel 149

1. De vereffening van de nalatenschap wordt door het Nederlandse recht beheerst indien de erflater zijn laatste gewone verblijfplaats in Nederland had. In het bijzonder zijn van toepassing de Nederlandse voorschriften inzake de gehoudenheid van de door het volgens het Haags Erfrechtverdrag 1989 toepasselijke recht aangewezen erfgenamen voor de schulden van de erflater en de voorwaarden waaronder zij hun gehoudenheid kunnen uitsluiten of beperken.

2. De wijze waarop de verdeling van de nalatenschap tot stand wordt gebracht, wordt door het Nederlandse recht beheerst indien de erflater zijn laatste gewone verblijfplaats in Nederland had, tenzij de deelgenoten gezamenlijk het recht van een ander land aanwijzen. Met de eisen van het goederenrecht van de plaats van ligging der activa wordt rekening gehouden.

Artikel 150

1. De taak en de bevoegdheden van een door de erflater aangewezen vereffenaar worden door het Nederlandse recht beheerst indien de erflater zijn laatste gewone verblijfplaats in Nederland had.

2. De rechter kan op verlangen van een belanghebbende voorzieningen treffen om te waarborgen dat met betrekking tot de vererving van de in Nederland gelegen bestanddelen van de nalatenschap het volgens het verdrag toepasselijke recht wordt in acht genomen. Hij kan bevelen dat in verband daarmee zekerheden worden gesteld.

Artikel 151

1. Het recht dat van toepassing is op de vorm van uiterste wilsbeschikkingen wordt bepaald door het op 5 oktober 1961 te 's-Gravenhage tot stand gekomen Verdrag inzake de wetsconflicten betreffende de vorm van testamentaire beschikkingen (Trb. 1980, 54).

2. Een mondelinge testamentaire beschikking welke, behoudens in buitengewone omstandigheden, is gemaakt door een Nederlander die niet tevens een andere nationaliteit bezit, wordt in Nederland niet erkend.

Artikel 152

1. De artikelen 147 tot en met 150 van dit Boek zijn van toepassing op de erfopvolging van personen wier overlijden na 1 oktober 1996 heeft plaatsgevonden.

2. Indien de erflater voor 1 oktober 1996 het op zijn erfopvolging toepasselijke recht heeft aangewezen, wordt die aanwijzing als geldig beschouwd indien zij voldoet aan de vereisten van artikel 5 van het Haags Erfrechtverdrag 1989.

3. Indien de partijen bij een overeenkomst inzake erfopvolging voor 1 oktober 1996 het op die overeenkomst toepasselijke recht hebben aangewezen, wordt die aanwijzing als geldig beschouwd indien zij voldoet aan de vereisten van artikel 11 van het Haags Erfrechtverdrag 1989.

4. Onverminderd de voorgaande leden kan een aanwijzing door de erflater van het op de vererving van zijn nalatenschap toepasselijke recht of de wijziging van een zodanige aanwijzing, welke is geschied voor 1 oktober 1996, niet als ongeldig worden beschouwd op de enkele grond dat de wet een zodanige aanwijzing toen niet regelde.

TITEL 13

VERBINTENISSEN UIT OVEREENKOMST

Artikel 153

Voor de toepassing van deze titel wordt verstaan onder de verordening “Rome I”: de verordening (EG) nr. 593/2008 van het Europees Parlement en de Raad van 17 juni 2008 inzake het recht dat van toepassing is op verbintenissen uit overeenkomst (Rome I) (Pb EU L 177).

Artikel 154

Op verbintenissen die buiten de werkingssfeer van de verordening “Rome I” en de terzake geldende verdragen vallen en die als verbintenissen uit overeenkomst kunnen worden aangemerkt, zijn de bepalingen van de verordening “Rome I” van overeenkomstige toepassing.

Artikel 155

In de gevallen bedoeld in artikel 7 lid 3, tweede alinea, van de verordening “Rome I”, kunnen partijen een rechtskeuze maken overeenkomstig artikel 3 van de verordening “Rome I”.

Artikel 156

Voor de toepassing van artikel 7 lid 4, onder b, van de verordening “Rome I” worden verzekeringsovereenkomsten voor de dekking van risico’s waarvoor een lidstaat een verplichting oplegt om een verzekering af te sluiten, beheerst door het recht van de lidstaat die de verzekeringsplicht oplegt.

TITEL 14

VERBINTENISSEN UIT ANDERE BRON DAN OVEREENKOMST

Artikel 157

Voor de toepassing van deze titel wordt verstaan onder de Verordening “Rome II”: de Verordening (EG) nr. 864/2007 van het Europees Parlement en de Raad van 11 juli 2007 betreffende het recht dat van toepassing is op niet-contractuele verbintenissen (Rome II) (PbEU L 199).

Artikel 158

1. De Verordening “Rome II” laat onverlet:

a. het op 4 mei 1971 te 's-Gravenhage tot stand gekomen Verdrag inzake de wet die van toepassing is op verkeersongevallen op de weg (Trb. 1971, 118); en

b. het op 2 oktober 1973 te 's-Gravenhage tot stand gekomen Verdrag betreffende de wet welke van toepassing is op de aansprakelijkheid wegens producten (Trb. 1974, 84).

Artikel 159

Op verbintenissen die buiten de werkingssfeer van de verordening “Rome II” en de terzake geldende verdragen vallen en die als onrechtmatige daad kunnen worden aangemerkt, zijn de bepalingen van de Verordening “Rome II” van overeenkomstige toepassing.

TITEL 15

ENKELE BEPALINGEN MET BETREKKING TOT HET ZEERECHT, HET BINNENVAARTRECHT EN HET LUCHTRECHT

Artikel 160

1. Indien in Nederland in geval van faillissement of van uitwinning de opbrengst van een teboekstaand schip moet worden verdeeld, wordt de vraag of, en zo ja, tot welke omvang, een daarbij geldend gemaakte vordering bestaat, beantwoord naar het recht dat die vordering beheerst.

2. Of een vordering als bedoeld in het voorgaande lid bevoorrecht is en welke de omvang, de rangorde en de gevolgen van dat voorrecht zijn, wordt beslist naar het recht van de staat waar het schip ten tijde van de aanvang van het faillissement of de uitwinning teboekstond. Evenwel wordt bij de bepaling van de rangorde van vorderingen slechts aan die vorderingen voorrang toegekend boven door hypotheek gedekte vorderingen, die ook naar Nederlands recht een zodanige voorrang genieten.

3. Aan een vordering die naar het daarop toepasselijke recht niet op het schip bevoorrecht is, wordt geen voorrang toegekend.

4. De leden 2 en 3 zijn van overeenkomstige toepassing op de verhaalbaarheid op het schip van een vordering tegen een ander dan de eigenaar van dat schip.

Artikel 161

1. De vraag of een partij bij een overeenkomst tot exploitatie van een schip, of een persoon in haar dienst of anderszins te haren behoefte werkzaam, dan wel een eigenaar van of belanghebbende bij vervoerde of te vervoeren zaken, die buiten overeenkomst wordt aangesproken, zich kan beroepen op een door hemzelf of door een ander in de keten der exploitatie-overeenkomsten gesloten overeenkomst, wordt beantwoord naar het recht dat op de buiten overeenkomst ingestelde vordering van toepassing is.

2. Evenwel wordt in de verhouding tussen twee partijen bij eenzelfde exploitatie-overeenkomst de in het voorgaande lid bedoelde vraag beantwoord naar het recht dat op die overeenkomst van toepassing is.

Artikel 162

1. Bij vervoer van zaken onder cognossement wordt de vraag of, en zo ja, onder welke voorwaarden, naast degene die het cognossement ondertekende of voor wie een ander het ondertekende, een derde als vervoerder onder het cognossement verbonden of gerechtigd is, als ook de vraag wie drager is van de uit het cognossement voortvloeiende rechten en verplichtingen jegens de vervoerder, beantwoord naar het recht van de staat waarin de haven gelegen is, waar uit hoofde van de overeenkomst moet worden gelost, ongeacht een door de partijen bij de vervoerovereenkomst gedane rechtskeuze.

2. Evenwel worden de in lid 1 bedoelde vragen beantwoord naar het recht van de staat waarin de haven van inlading gelegen is, wat betreft de verplichtingen ter zake van het ter beschikking stellen van de overeengekomen zaken, de plaats, de wijze en de duur van de inlading.

Artikel 163

Ongeacht het op de overeenkomst tot vervoer van zaken toepasselijke recht, is het recht van de staat waarin de haven gelegen is, waar de zaken ter lossing wordt aangevoerd van toepassing op de vragen:

- a. of, en in hoeverre, de vervoerder een recht van retentie op de zaken heeft, en
- b. of, en met welke gevolgen, de vervoerder dan wel degene die jegens de vervoerder recht heeft op aflevering van de zaken, bevoegd is een gerechtelijk onderzoek te doen instellen naar de toestand waarin de zaken worden afgeleverd en, indien verlies van of schade aan de zaken of een gedeelte daarvan wordt vermoed, een gerechtelijk onderzoek te doen instellen naar de oorzaken daarvan, waaronder begrepen een begroting van de schade of het verlies.

Artikel 164

Voor zover de aansprakelijkheid ter zake van een aanvaring in volle zee niet wordt bestreken door de Verordening "Rome II", is daarop van toepassing het recht van de staat waar de vordering wordt ingesteld. De eerste zin is eveneens van toepassing indien schade door een zeeschip is veroorzaakt zonder dat een aanvaring plaats had.

Artikel 165

1. De rechten, genoemd in het op 19 juni 1948 te Genève tot stand gekomen Verdrag betreffende internationale erkenning van rechten op luchtvaartuigen (Trb. 1952, 86) worden erkend onder de voorwaarden en met de gevolgen in dat verdrag vermeld.

2. Deze erkenning werkt niet ten nadele van een beslagleggende crediteur of van de koper ter executie, wanneer de vestiging of overdracht van bedoelde rechten geschiedde door de geëxecuteerde, terwijl hij kennis droeg van het beslag.

ARTIKEL II

De Overgangswet nieuw Burgerlijk Wetboek wordt als volgt gewijzigd:

A. Het opschrift van titel 3 komt te luiden:

ALGEMENE OVERGANGSBEPALINGEN IN VERBAND MET DE BOEKEN 3-10

B. In artikel 69 wordt "de Boeken 3-8" vervangen door: de Boeken 3-10.

C. Na artikel 258 wordt een nieuwe titel ingevoegd, luidende:

TITEL 10 OVERGANGSBEPALING IN VERBAND MET BOEK 10

Artikel 270

Artikel 56 van Boek 10 is slechts van toepassing op ontbinding van het huwelijk of scheiding van tafel en bed die is verzocht na het tijdstip van inwerkingtreding van deze wet.

ARTIKEL III

De Wet van 15 mei 1829, Stb. 28, houdende algemeene bepalingen der wetgeving van het Koninkrijk, wordt als volgt gewijzigd:

De artikelen 6 en 10 vervallen.

ARTIKEL IIIa

De Vreemdelingenwet 2000 wordt als volgt gewijzigd:

Artikel 113 vervalt.

ARTIKEL IV

De volgende wetten worden ingetrokken:

- a. de Wet conflictenrecht namen
- b. de Wet conflictenrecht huwelijk
- c. de Wet conflictenrecht huwelijksbetrekkingen
- d. de Wet conflictenrecht huwelijksvermogensregime
- e. de Wet van 25 maart 1981, Stb. 166, houdende regeling van het conflictenrecht inzake de ontbinding van het huwelijk en scheiding van tafel en bed en de erkenning daarvan
- f. de Wet conflictenrecht geregistreerd partnerschap
- g. de Wet conflictenrecht afstamming
- h. de Wet conflictenrecht adoptie
- i. de Wet conflictenrecht corporaties
- j. de Wet conflictenrecht goederenrecht
- k. de Wet conflictenrecht trusts
- l. de Wet conflictenrecht erfopvolging
- m. de Wet van 23 december 1992, Stb.1993, 16, tot uitvoering van enkele conflictenrechtelijke bepalingen van de richtlijn 90/619/EEG van de Raad van de Europese gemeenschappen van 8 november 1998, PbEG L 330
- n. de Wet van 7 juli 1993, Stb. 392, tot uitvoering van enkele conflictenrechtelijke bepalingen van de richtlijn nr 88/357/EEG van de Raad van de Europese Gemeenschappen van 22 juni 1988 (PbEG L172)
- o. de Wet conflictenrecht onrechtmatige daad
- p. de Wet van 18 maart 1993, Stb. 168, houdende enige bepalingen van internationaal privaatrecht met betrekking tot het zeerecht, het binnenvaartrecht en het luchtrecht.

ARTIKEL V

Deze wet treedt in werking op een bij koninklijk besluit te bepalen tijdstip.

ARTIKEL VI

Deze wet wordt aangehaald als: Vaststellings- en Invoeringswet Boek 10 Burgerlijk Wetboek.

